

آموزش و پرورش استان اصفهان

آموزش و پرورش ناحیه ۶

دبیرستان نمونه دولتی خدیجه کبری (س)

عنوان تحقیق:

بررسی، ارزش و اهمیت حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی، آثار و نتایج آن در جامعه ی ایران

گردآورندگان:

مریم محمدزاده

زهرا باقریان

مائده خندان

پایه اول دبیرستان

بهمن ماه ۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آموزش و پرورش استان اصفهان
آموزش و پرورش ناحیه ۶
دبیرستان نمونه دولتی خدیجه کبری (س)

عنوان تحقیق:

بررسی، ارزش و اهمیت حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی، آثار و نتایج آن در جامعه ی ایران

زیر نظر: سرکار خانم فروزنده خواه

گردآورندگان:

مریم محمدزاده

زهرا باقریان

مائده خندان

پایه اول دبیرستان

بهمن ماه ۹۲

تقدیم:

تمام مارهبری کشورآبادمان رامدیون رهبرعزیزمان، حضرت آیت الله خامنه ای، هستیم وازاین بابت خداراشاکریم که این رهبرفداکار راالگوی راه مافرادادند. ازهمین جالین تحقیق، هرچندانک، رابا تمام وجودمان به ایشان تقدیم میکنیم. باشدتاماهم جزء رهروان راستین ایشان قراربگیریم. دروهله ی بعداین تحقیق راپیشکش مدیرپرتلاشمان "سرکارخانم وطنی" ومعلم مهربانمان "سرکارخانم فروزنده خواه" میکنیم.

به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از کلمه ایثار و از خودگذشتگان
به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین روزگاران بهترین پشتیبان است
به پاس قلب های بزرگشان که فریاد رس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به شجاعت می گراید
و به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند
این تحقیق راپیشکش حضورگرمابخش پدران و مادران عزیزمان می کنیم.

تقدیر و تشکر:

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

تقدیر فراوان از مدیرگرمی "سرکار خانم وطنی" به دلیل یاریهای بی چشمداشت ایشان که بسیاری از سختیها را برایمان آسانتر نمودند

تقدیم به او که آموخت ماراتا بیاموزیم

دبیرگرمی "سرکار خانم فروزنده خواه"

تقدیم به پدران بزرگوار و مادران مهربانمان

آن فرشته هایی که از خواسته هایشان گذشتند، سختی ها را به جان خریدند و خود را سپر بالای مشکلات و ناملایمات کردند تا ما به جایگاهی که اکنون در آن ایستاده ایم برسیم.

و با سپاس از سه وجود مقدس:

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم...

موهایشان سپید شد تا ما روسفید شویم...

و عاشقانه سوختند تا گرمابخش وجود ما و روشنگر راهمان باشند...

پیشگفتار:

مقام معظم رهبری از انتخابات به عنوان حماسه ملی یاد کرده و آن را ابتلا از مایه می دانند که باعث ارتقاء سطح کارآمدی نظام و مانع دست اندازی بیگانگان به نظام اقتصادی می فرماید:

در انتخابات آینده باید چشم‌ها را باز کرد و از خدا کمک کمک خواست تا از آزمایش پرهیجان و دشوار انتخابات سر بلندی بیرون آمد. باید شرکت مردم در انتخابات ریاست جمهوری آینده که انشالله جزو حماسه های ملی خواهد شد، شرکتی باشد که دشمن را از دست اندازی به ایران اسلامی و ملت سرفراز ایران مایوس کند.

ایشان هم چنین به دلیل اهمیت انتخابات آن رابه طور ضمنی به صحنه رویارویی با دشمن تشبیه می کنند که حاصل آن شکست دشمن است و حضور مردم را سبب تحکیم پایه های نظام می دانند و می فرماید:

بازنده این انتخابات، امریکا و صهیونیسم و دشمنان ملت ایران اندهمه باهم دلی به یکدیگر و به دولت خدمت گزار کمک کنید تا گره هایکی پس از دیگری گشوده شود.

حضور شماست که نظام را تحکیم می کند، پایه های نظام را مستحکم می کند، آبروی ملت ایران را زیاده می کند، استقامت کشور را در مقابل دشمنی هاز یاد می کند و دشمن را از طمع ورزیدن به کشور و از فکر ضربه زدن و توسعه و فساد و فتنه منصرف می کند.

ایشان هم چنین انتخابات را نماد حرکت اسلامی و مردم سالاری دینی دانسته و می فرماید:

امام، حکومت اسلامی به روش انتخابات مردم و حضور مردم و تعیین منتخب مردم را_ که لبّ اسلام است_ بار دیگر برای مردم مامعنا کرد و در جامعه ما تحقق بخشید.

مردم سالاری دینی با حرف نمی شود؛ مردم سالاری با شرکت مردم، اراده مردم، ارتباط فکری و عقلانی و عاطفی مردم با تحولات کشور صورت می گیرد؛ این هم جز بایک انتخابات صحیح و همگانی و مشارکت و وسیع مردم ممکن نیست.

رهبر معظم انقلاب هم چنین می فرماید:

انتخابات، مظهر «حماسه سیاسی» است؛ مظهر اقتدار نظام اسلامی است؛ مظهر آبروی نظام است. آبروی جمهوری اسلامی به انتخابات و حضور مردم در پای صندوق های رأی و تأثیر یکایک مردم در انتخاب مدیران کشور دارد. انتخابات مظهر اراده ی ملی است. نماد مردم سالاری اسلامی است. ماکه مسئله ی مردم سالاری اسلامی را در مقابل دموکراسی لیبرال غربی مطرح کردیم، مظهر مردم سالاری اسلامی همین حضور مردم در انتخابات است. لذا به خاطر اهمیتی که انتخابات دارد، دشمنان ملت ایران همیشه سعی کرده اند انتخابات را از شور و هیجان بیندازند؛ برنامه ریزی کردند که مردم را از حضور در پای صندوق های رأی بازدارند؛ مردم را دل سرد کنند، مردم را ناامید کنند. در طول سال های مختلف که ما انتخابات داشتیم_ چه انتخابات مجلس، و چه به خصوص انتخابات ریاست جمهوری_ همیشه دشمنان ماسعی کردند این انتخابات را بی رونق کنند. هم چنین مقام معظم رهبری در سال های اخیر مسئله ی اقتصاد را یکی از مسائل مهم دانسته اند که به میدانی برای مبارزه و جنگ با دشمنان نظام تبدیل شده است و لذا مردم و مسئولان رابه مبارزه و جهاد در این عرصه فرامی خواند چرا که حضور دشمن در این عرصه محرز است و امسال رانیز سال حماسه اقتصادی نامگذاری کرده اند که آن هم به دلیل ویژگی ها و مشخصه های حماسه و حرکت حماسی نشان از ضرورت و اهمیت آن است. ایشان در این زمینه می فرمایند:

«سومین نقطه امید آنها (دشمنان) مشخص می شود و آن، واقعیت های دشوار اقتصادی و مشکلات مردم است، که آنها سعی می کنند (با تبلیغات و دشمنی در زمینه های اقتصادی) این نکته رابه اثبات رسانند که بالاخره مشکلات اقتصادی گریبان دستگاه را خواهد گرفت و نظام جمهوری اسلامی رابه بن بست خواهد رساند و مردم را دچار سردی و خمودی خواهد کرد!»

«من مجدداً تأکید می‌کنم که از کید دشمن غافل نباشید. درست است که ماعلی الظاهر در جبهه نظامی جنگ نداریم؛ اما در جبهه های اقتصادی، سیاسی، تبلیغاتی، فرهنگی و همچنین در جبهه پنهان نظامی، دشمن در مقابل ماصف آرایبی کرده است.»

«جنگ اقتصادی هم یکی دیگر است. می‌خواهند ملت ایران را از لحاظ مسائل اقتصادی در تنگنا قرار دهند. من عرض می‌کنم میدان برای تحرک اقتصادی ملت باز است.»

«به نظر صاحب نظران، امروز در این برهه از زمان، مسئله اقتصادی از همه ی مسائل کشور فوریت والویت بیشتری دارد.»
«جهد اقتصادی متوجه یک نکته اساسی است در مسئله اداره کشور و مدیریت کشور؛ و آن این است که امروز دشمن برای مبارزه با اسلام و جمهوری اسلامی، بر روی مسئله اقتصاد متمرکز شده است. نه این که عرصه های دیگر را فراموش کرده اند؛ نه، در زمینه فرهنگ و در زمینه امنیت و در زمینه سیاست و...» (رنجبر، ۱۳۹۲: ۲۳-۲۰).

چکیده:

طبق سنت سال های گذشته مقام معظم رهبری حضرت ایت الله خامنه ای با توجه به اشرفی که به اوضاع جهان و نیاز ضرورت های کشور و همین طور صف آرای و توطئه چینی های دشمنان انقلاب اسلامی دارند. شعار سال ۱۳۹۲ (شمسی) «حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی» انتخاب کرده اند. نکته قابل توجه که در پیام نوروزی رهبر معظم انقلاب به چشم می خورد، کاربرد مفهوم «حماسه» در کنار مقوله ی سیاست و اقتصاد است، که از یک منظر به اهمیت حاکمیت پیش از پیش ادبیات حماسی در مسائل اتی سیاسی و اقتصادی کشور تاکید می نماید. «حماسه» کلیدواژه اصلی پیام نوروزی رهبر معظم انقلاب در سال ۱۳۹۲ است. در واقع نگاه رهبر معظم انقلاب در سال جدید ایجاد یک حرکت بزرگ در حوزه ی «اقتصاد» و «سیاست» می باشد. کلمه حماسه در لغت به گونه ای از آثار است که به توصیف اعمال پهلوی و افتخارات و بزرگی های ملی یا فردی می پردازد. حماسه همواره باشکفتی و حوادث خارق العاده روبه رواست. در واقع چشم انداز آینده نظام و کشور در سال آینده از نگاه رهبر معظم انقلاب ایجاد افتخار فرینی و انجام حرکت های عظیم و تأثیر گذار در حوزه اقتصاد و سیاست همراه است. حماسه سیاسی به معنای بیداری و امحاء توطئه های سیاسی و داخلی و خارج و حضور پر شور، آگاهانه و حداکثری مردم در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی و حماسه اقتصادی به معنی شکست کامل توطئه های اقتصادی دشمن و تداوم کار، تلاش و رشد تولید ملی با اتکاب منابع داخلی و تمرکز به الگوهای مصرف اسلامی و جلوگیری از اسراف و تبذیر و ضربه زدن به تحریم های ناحق دشمنان است. هنگامی که رویدادهای بزرگ ملی در عرصه های سیاسی یا اقتصادی بر اساس شرایط تولید حماسه رخ می دهد و نتیجه ای فراتر از اقدامات فردی و مقطعی آن ملت در عرصه های سیاسی و اقتصادی داشته باشد. خلق حماسه رخ داده است، چنانچه رمق زدن یک نتیجه غیر قابل پیش بینیدر عرصه انتخابات سیاسی یا رکورد شکنی تاریخی در عرصه ی اقتصادی می تواند یک حماسه تلقی گردد. حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی هر دو مقوله یا از مقولاتی است که آحاد یک ملت در آن می توانند نقش ایفا کنند؛ تا آحاد ملت نقش ایفا نکنند، حماسه به وجود نمی آید. عزت ملی در مسائل اقتصادی به این است که کشور به خود کفایی برسد. با انقلاب اسلامی عزت ملت ما، غرور ما، افتخارات ما پس از سال ها پاپمال شدن به مردم بازگشت. اقتدار ملی زمینه نظامی - اقتصادی - سیاسی و سازمانی دارد یکی از رکن های اقتدار ملی اقتدار اقتصادی است یعنی کشور از لحاظ اقتصادی بتواند پول ملی خودش را تقویت کند، در بازار های اقتصادی حضور تاثیر گذار داشته باشد، در بهبود وضع اقتصادی کشور از امکانات خودش استفاده کند، فقر را در کشور ریشه کن کند و بتواند به عنوان یک کشور ثروتمند و غنی در مقابل چشم دنیا کار آرایی نظام خودش را نشان دهد. این میشود اقتدار اقتصادی که مسئولان اقتصادی کشور موظف اند این کارها را انجام دهند، اقتدار اقتصادی همچنین به معنای این است که در کشور بیکاری وجود نداشته باشد، اشتغال وجود داشته باشد، تولید صنعتی و کشاورزی در حد مطلوب باشد از منابع و معادن به نهو بهینه استفاده شود. اقتدار اقتصادی از اقتدار سیاسی مشکل تر و دیرپاب تر است. برای یک کشور اقتدار اقتصادی یک ضرورت حیاتی است و هنگامی که رشته های اقتصاد به بیگانه وصل شود اختیار در دست دیگری خواهد بود و به ناچار آن کشور هیچ وقت به اقتدار سیاسی و استقلال نخواهد رسید. پس نتیجه می گیریم کلام رهبر فرزانه انقلاب مبنی بر حماسه سیاسی حماسه اقتصادی نه یک شعار بلکه یک راهبرد ملی و جامع می باشد. با امید به اینکه مسئولین و مردم دست در دست هم و با راهنمایی های رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران بتوانند قله افتخارات سیاسی و اقتصادی را فتح نمایند. همان گونه که پیامبر رحمت حضرت محمد (ص) فرمودند: دانش اگر در ثریا هم باشد مردمانی از سرزمین پارس به آن دست میابند.

واژگان کلیدی: حماسه سیاسی - حماسه اقتصادی - ایران - حماسه - اقتصاد - سیاست - آثار و نتایج

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

.....تقديم

.....تقدير

.....پيشگفتار

.....چکيده

.....**فصل اول: کلیات تحقیق**

..... ۱ - ۱ - مقدمه ۲

..... ۲ - ۱ - اهمیت موضوع ۳

..... ۳ - ۱ - بیان مسئله ۴

..... ۴ - ۱ - اهداف تحقیق ۵

..... ۴ - ۱ - ۱ - هدف کلی ۵

..... ۵ - ۱ - پرسش های تحقیق ۵

..... ۶ - ۱ - تعریف مفاهیم و اصطلاحات ۶

..... ۱ - ۶ - ۱ - حماسه ۶

۶-۲-۱ - سیاست..... ۶

۶-۳-۱ - اقتصاد..... ۶

۶-۴-۱ - حماسه سیاسی..... ۶

۶-۵-۱ - حماسه اقتصادی..... ۷

۸..... فصل دوم: ادبیات پژوهش

۹-۱-۲- حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از دیدگاه امام خمینی «ره»..... ۹

۱۰-۲-۲ - حماسه سیاسی و اقتصادی از دیدگاه قران..... ۱۰

۱۱-۲-۳- حماسه سیاسی و اقتصادی از دیدگاه مقام معظم رهبری..... ۱۱

۱۱-۲-۳-۱ - عزت ملی..... ۱۱

۱۱-۲-۳-۲ - اقتدار ملی..... ۱۱

۱۱-۲-۳-۳ - غرور ملی..... ۱۱

۱۱-۲-۳-۴ - ضرورت حیاتی..... ۱۱

۱۲-۳-۵ - ۲ - اقتدار اقتصادی..... ۱۲

۱۲-۳-۶ - استقلال اقتصادی..... ۱۲

۱۲-۳-۷ - مبارزه اقتصادی..... ۱۲

۱۲-۳-۸ - ۲-مقابله با تحریم ها..... ۱۲

۹-۲-۳-قطع وابستگی.....۱۳

۱۰-۲-۳-مبارزه با آمریکا.....۱۳

۴-۲- حماسه آفرینی اقتصادی از دیدگاه یک شهید.....۱۳

۱-۲-۴- حماسه عظیم سیاسی امت بیدار ایران اسلامی.....۱۴

۲-۲-۴- حماسه اقتصادی از آن مستضعفین.....۱۴

۳-۲-۴- قدرت ایمان قالب بر تمام قدرت ها.....۱۴

۴-۲-۴- بصیرت در مسیر حماسه.....۱۵

۵-۲- نقش آموزش خانواده در خلق حماسه سیاسی اقتصادی.....۱۶

۶-۲- نقش رسانه ها در حماسه سیاسی اقتصادی.....۱۸

۷-۲- نقش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در ایجاد زمینه های حماسه سیاسی، حماسه اقتصادی.....۱۸

۸-۲- توسعه.....۲۰

۱-۲-۸- توسعه اقتصادی.....۲۳

۲-۲-۸- توسعه سیاسی.....۲۴

۳-۲-۸- نسبت میان توسعه سیاسی اقتصادی.....۲۷

۴-۲-۸- توسعه اجتماعی.....۲۹

فصل سوم: روش تحقیق.....۳۱

۳-۱ - نوع تحقیق..... ۳۲

۳-۲ - متغیر های تحقیق..... ۳۲

۳-۳ - موضوع تحقیق..... ۳۲

۳-۴ - شیوه ی تحلیل اطلاعات..... ۳۲

۳-۵ - ارزش تحقیق..... ۳۲

۳-۶ - مشکلات تحقیق..... ۳۳

فصل چهارم: بیان داده ها و اطلاعات..... ۳۴

۴ - ۱ - حماسه سیاسی و اقتصادی چیست؟..... ۳۵

۴ - ۲ - حماسه سیاسی و اقتصادی چگونه تحقق خواهد یافت؟..... ۳۶

۴ - ۳ - نقش مردم در حماسه سیاسی و اقتصادی چیست؟..... ۳۹

۴ - ۴ - نقش دولت در حماسه سیاسی و اقتصادی چیست؟..... ۴۱

۴ - ۵ - نقش رسانه ها در حماسه سیاسی و اقتصادی چیست؟..... ۴۶

۴ - ۶ - نقش مساجد در تحقق حماسه سیاسی و اقتصادی چیست؟..... ۴۷

فصل پنجم: نتیجه گیری..... ۵۵

۵-۱ - بحث و نتیجه گیری..... ۵۶

۵-۲ - محدودیت ها..... ۵۷

۵-۳ - پیشنهادات..... ۵۷

۵۸..... **منابع و مآخذ**

۵۹..... منابع فارسی

۶۰..... منابع غیر فارسی

۶۱..... **ضمائم**

فصل اول:

کلیات تحقیق

رهبر معظم انقلاب در پیام نوروزی خویش به مناسبت حلول سال جدید، سال ۱۳۹۲ شمسی رابه سیره چندسال اخیر «حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی» نام نهادند. واژه «حماسه» برطبق معنای متفاهم و متبادره نوعی جهش، تحول انقلابی، جهاد، همت مضاعف، شگفتی آفرینی و خرق عادت در روند عادی تغییر و تحولات زندگی شخصی یا اجتماعی ناظر است. موصوف کردن این واژه به دو صفت سیاسی و اقتصادی به عنوان دو نهاد کانونی و دو خرده نظام محوری جامعه، بیش از هر چیز به اهمیت تحولات این دو بخش و نقش تعیین کننده ی آنها در سایر تحولات بنیادین اجتماع اشاره دارد. علاوه بر این که حصول تحول مورد انتظار در این دو بخش نیز بدون مساعدت و همراهی سایر بخش ها و تجربه درجاتی از تحولات همسوبه ویژه در بسترها و زیرساخت های فرهنگی میسر نخواهد شد. این دو بخش خود نیز همچون سایر بخش های اجتماع، از ارتباط ارگانیک و تأثیر و تأثر متقابل برخوردار بوده و معمولاً هر تحولی در کلان جامعه، تنها با مشارکت، برنامه ریزی، هدایت و نظارت نهاد سیاست ممکن خواهد بود. (شرف الدین، ۱۳۹۲: ۹).

ناگفته نماند که مقام معظم رهبری در سال جاری به دلیل موقعیت خاص کشور در عرصه بین المللی و با توجه به شرایط ویژه داخلی کشور، و قرار گرفتن در آستانه ی دهمین دوره انتخاب ریاست جمهوری، افزون بر موضوع اقتصاد به موضوع سیاست نیز توجه کردند و خواستار حماسه سازی مردم و مسئولان در دوحوزه سیاست و اقتصاد شدند. ایشان در پیام نوروزی خود در این باره فرمودند:

«سال ۹۲ رابه عنوان "سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی" نام گذاری می کنیم و امیدواریم به فضل پروردگار، حماسه اقتصادی و حماسه سیاسی در این سال به دست مردم عزیزمان و مسئولان دلسوز کشور تحقق پیدا کند.» (سروستانی، ۱۳۹۲: ۷).

۲-۱) اهمیت موضوع:

نامگذاری سال ۱۳۹۲ به عنوان «حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی» از سوی رهبر معظم انقلاب، موجبات تحکیم و سرافرازی جمهوری اسلامی ایران را در مناسبات سیاسی و اقتصادی جهان و شور و نشاط وصفناپذیر و عزم بزرگ ملت ایران را در خلق دو حماسه عظیم سیاسی و اقتصادی رقم خواهد زد.

حماسه سیاسی به معنای بیداری و امحاء کامل توطئه‌های سیاسی داخل و خارجی و حضور پرشور، آگاهانه و حداکثری مردم در انتخابات ریاست جمهوری و شوراها و اسلامی و حماسه اقتصادی به معنی شکست کامل توطئه‌های اقتصادی دشمن و تداوم کار، تلاش و رشد تولید ملی با اتکا به منابع داخلی و تمرکز بر الگوهای مصرف اسلامی و جلوگیری از اسراف و تبذیر است.

مقام معظم رهبری هر ساله با پیام‌های عالمانه، دقیق و کارشناسانه خودشان چشم‌انداز سالانه را بر اساس شرایط و مقتضیات کشور در راستای نیل به افق چشم‌انداز توسعه تبیین می‌فرمایند.

نامگذاری سال جدید تحت عنوان «حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی» همان قدر که برای دوستان انقلاب امیدبخش و نشاط آور است، برای دشمنان و بدخواهان نظام اسلامی شکننده و ناامیدکننده است که در ذیل به برخی از پیامدها و برکات سیاسی و فرهنگی و اقتصادی این نامگذاری بزرگ و مبارک اشاره می‌شود:

۱- این اقدام مدیرانه موجبات اقتدار و عزم راسخ ملت بزرگ ایران را در مواجهه با توطئه‌های سیاسی و اقتصادی دشمن فراهم و بر وحدت کلمه و همدلی ملت سلحشور ایران خواهد افزود.

۲- موجبات توسعه و ایجاد فرهنگ کار حداکثری و مصرف بهره‌ورانه و در حد نیاز را که رمز شکوفایی اقتصاد نظام اسلامی است را فراهم می‌سازد.

۳- موجبات تقویت و تحکیم امنیت فضای کسب و کار و تحکیم همه جانبه بنیان‌های توسعه و پیشرفت کشور را در راستای رشد تولید ملی فراهم خواهد ساخت.

۴- موجبات عزم عمومی ملت سرافراز ایران در دفاع از سه عنصر ارزشمند امنیت ملی، منافع ملی و وحدت ملی در تحقق این دو حماسه بزرگ فراهم خواهد ساخت.

۵- موجبات ارتقاء کیفیت تولید و افزایش بهره‌وری سرمایه‌های مادی و انسانی را فراهم ساخته و به کاهش واردات کالاهای مصرفی و بهبود تراز بازرگانی کشور می‌انجامد.

۶- موجبات رسوایی هر نوع جریان سیاسی و جناحی را که بخواهد بر عزم و اراده ملت بزرگ ایران در خلق دو حماسه عظیم خللی وارد کند، بیش از پیش فراهم خواهد ساخت. (کارخانه ای، ابراهیم، پایگاه: www.harfeakhar.com).

۳-۱) بیان مسئله:

حماسه معمولاً با ایام و لحظات خاصی از حیات ملی یک قوم یا ملت در ارتباط است. و اما چه کار کنیم تا شعارسال ۱۳۹۲ را به خوبی و آن گونه که مد نظر مقام معظم رهبری است اجرایی کنیم. اگر ملتی بخواهد جهت حفظ استقلال خویش افتخار آفرینی (حماسه آفرینی) کند باید عوامل موثر در موفقیت حماسه را بشناسد و بر آن اساس برنامه ریزی و عمل نماید. و آن عوامل عبارتند از:

۱- وعده الهی برای پیروزی مستضعفین،

۲- انگیزه الهی در خلق حماسه،

۳- نقش رهبری حماسه،

۴- نقش مسئولین و مردم.

و در عرصه سیاسی مهمترین مسائل پیش روی عبارتند از:

۱- "انتخابات ریاست جمهوری" که سرنوشت ملیت را برای ۴ سال با انتخاب رئیس جمهور رقم میزند، بسیار مهم است و دشمنان چندین سال است که منتظرند تا از این رخداد مهم سیاسی کشور به نفع خود بهره ببرند، لذا امت اسلامی ایران بایستی از هم اکنون خود را برای حضور در صحنه و خلق حماسه ای دیگر و انتخاب رئیس جمهوری از جنس مردم، ولایی، مدیر و مدبر خود را آماده کنند.

۲- "پیگیری منطقی موضوع انرژی صلح آمیز هسته ای" که ملت ایران به عنوان حق مسلم خود خواهان آن هستند و در عرصه سیاسی انشاءالله که حق مسلم کشور ما یعنی پیروزی در موضوع انرژی هسته ای در اثر صبر و استقامت ملت و رهبری نتیجه خواهد داد و حماسه ای به یاد ماندنی خلق خواهد شد.

"و اما در عرصه اقتصادی" که غرب سعی کرده با اعمال تحریم های فلج کننده (به قول خودشان) فشار های زیادی را به ملت ما وارد کنند، الحمدالله می بینیم که مردم ایران اسلامی اگر چه با مشکلات عدیده ای رو برو شده اند، اما با استقامت و پایداری در برابر این توطئه دشمنان ایستادگی نمودند و امید داریم که در سال جاری در این عرصه (اقتصادی) با خود اتکایی به داخل و خود باوری و حل مشکلات و افزایش "تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی" زمینه سازی بستر برای فعالیت های اقتصادی حماسه ای دیگر آفریده شود.
(ناظری، محمد، پایگاه: www.olgooha.ir).

۱-۴) اهداف تحقیق:

۱-۱-۴) هدف کلی: بررسی ارزش و اهمیت حماسه سیاسی اقتصادی، آثار و نتایج آن در جامعه ی ایران

۱-۵) پرسش های تحقیق:

- ۱- حماسه سیاسی اقتصادی چیست؟
- ۲- چگونه می توان حماسه سیاسی اقتصادی را در جامعه محقق ساخت؟
- ۳- نقش مردم در حماسه سیاسی و اقتصادی چیست؟
- ۴- نقش دولت در حماسه سیاسی اقتصادی چیست ؟
- ۵- نقش رسانه ها در تحقق حماسه سیاسی اقتصادی چیست ؟
- ۶- نقش مساجد در تحقق حماسه سیاسی اقتصادی چیست؟

۶-۱) تعریف مفاهیم واصطلاحات:

۱ - ۶ - ۱ - حماسه^۱:

حماسه در لغت به معنای دلاوری و شجاعت است، حماسه گونه ای از متون وضعی است که به توصیف اعمال پهلوانی و یا افتخارات و بزرگی های قومی یا فردی می پردازد. در حماسه سخن از جنگها و مبارزاتی است که یک ملت برای ادامه حیات و یا استقلال و شکست توطئه های دشمن خود انجام داده است. از این رو حماسه هرملتی نمایانگر آرمان های آن ملت است. (محمدناظری، پایگاه: www.olgooha.com).

۲ - ۶ - ۱ - سیاست:

سیاست در لغت به معنی اصلاح امور خلق و اداره کردن کارهای ممکت، مراقبت از امور داخلی و خارجی کشور، رعیت داری، مردم داری و عقوبت و مجازات کردن است؛ و به کسی که در کارهای سیاسی و امور مملکت دارای بصیرت و دانایی و کار آزموده باشد سیاست مدار گویند. در فرهنگ سیاسی اسلام واژه ی سیاست رابه معنای تمشیت امور چه در امر دولت و چه در امر غیر دولت آورده اند.

۳ - ۶ - ۱ - اقتصاد:

این کلمات در زبان واژه شناسان، از ماده "قَصَدَ" در معنای رفتن، روان شدن، قصد چیزی یا کسی را کردن، خواستن، نیت کردن، در اندیشه کاری بودن و امثال آن به کار رفته است. هم چنین به معنای اعتدال و میانه روی نیز آمده است. اقتصاد دز اصطلاح علم اقتصاد به عنوان دانش بررسی رویدادهای اقتصادی در زمینه ی تولید، توزیع و مصرف به کار می رود. (درافشان، ۱۳۹۲: ۲۱-۱۶).

۴ - ۶ - ۱ - حماسه سیاسی:

بنابر فرموده ی رهبر معظم انقلاب اسلامی حماسه سیاسی اجازه تنفس به رقیب دادن در صحنه ی سیاسی مملکت است. حماسه سیاسی یعنی:

- الف) حضور فراگیر مردم در صحنه ی دفاع از انقلاب، نظام و رهبری در بزنگاه های حساس.
- ب) پیام ها و مواضع رهبر رابه نفع اندیشه ریا، سلیقه، جناح و گروه های سیاسی خود مصادره و تفسیر نکردن.
- پ) عدم عبور از رهبری به بهانه ی دفاع از ولایت و انقلاب اسلامی.
- ت) رعایت اعتدال در برابر مواضع سیاسی و عدم تخریب دیگران.

ث) مصادره نکردن انقلاب، رهبری و نظام به نفع خود.

۵ - ۶ - ۱ - حماسه اقتصادی

حماسه اقتصادی در معنای کوچک و ناب به معنی مقاومت مدیرانه است. و اما معنای دیگر حماسه اقتصادی عبارتند از:

الف) جهاد اقتصادی را فراموش نکردن

ب) براساس سیاست جمهوری اسلامی در معادلات اقتصادی در عرصه منطقه و جهانی وارد شدن.

پ) کور کردن نقطه امید دشمنان

ت) عبور از تنگناها و موانع با قدرت، قاطعیت و سرعت عمل

ث) برنامه ریزی در جهت رفاه متناسب با وضع عامه مردم توأم با حفظ شعائر و ارزش های کامل اسلامی و پرهیز از تنگ نظری

ها و افراط گری ها

ج) مبارزه با فرهنگ مصرفی که بزرگترین آفت جامعه انقلابی است.

چ) تجارت براساس قانون و نظارت دولت

ح) تنه‌ایک راه برای مبارزه وجود دارد و آن هم اقتصاد مقاومتی است. (سقلاطونی ۱۳۹۳: ۱۴-۸).

فصل دوم:

ادبیات پژوهش

- نزدیک به یک دهه است که مقام معظم رهبری در آغاز هر سال جدید با تدبیری هوشمندانه و با در نظر گرفتن موقعیت زمانی، سیاست‌ها، راهبردها و جهت‌گیری‌های کلان کشور را برای رسیدن به قله‌های پیشرفت و توسعه با نام‌گذاری سال جدید تعیین می‌کنند. امسال نیز طبق روال سالیان گذشته با توجه به حساسیت‌های موجود در دو عرصه «سیاست» و «اقتصاد» با نام‌گذاری «سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی»، افق کاری را برای برنامه‌های کشور در سال پیش رو، جلوی دیدگان مسئولان و مردم قرار دادند. البته در تبیین و کالبدشکافی موضوع حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی که در این نوشتار مدنظر نگارنده است باید گفت: منظور و مقصود معظم‌له از این نام‌گذاری، این است که مردم و مسئولان با تلاش شجاعانه و بانشاط تهدیدها و تحریم‌های دشمنان را به فرصت‌ها تبدیل کنند و با توکل به خدای بزرگ انقلاب اسلامی را پیش ببرند و دشمنان را مأیوس نمایند و اینها همه در یک مقطع خاص مثل انتخابات خردادماه خلاصه نمی‌شود. بلکه سطح توقع ایشان این است که در تمام طول سال و در تمام صحنه‌هایی که برای حضور مردم، احساس نیاز می‌شود، با توجه به شرایط داخلی و خارجی حضور مردم به گونه‌ای باشد که تمام تلاش‌های ناحق بین‌المللی و همه فتنه‌انگیزی‌های داخلی برای انحراف مسیر انقلاب اسلامی از مسیر اصلی خود ناکام شود. بی‌شک این مهم فقط با یک حضور حماسی میسر است. البته این حماسه‌آفرینی فقط منوط به حضور مردم نمی‌شود، بلکه همان اندازه که مردم می‌توانند در آفرینش حماسه نقش داشته باشند به همان اندازه، حتی بیش از آن مسئولان هم تأثیرگذار هستند. در واقع در سال حماسه سیاسی مسئولان با هم‌دلی و وحدت بیشتر ضمن اینکه دوشادوش مردم در تمام صحنه‌ها حضور می‌یابند با روحیه‌ای متفاوت، اراده‌ای قوی‌تر همچنین انگیزه‌های مضاعف و بصیرتی با نگاهی به اوضاع اقتصادی کشور در هجمه. بیشتر برای حل مشکلات سیاسی و اجتماعی مردم کوشش کنند همه‌جانبه جهان استکبار در درهم شکستن اقتصاد کشور عزیزمان که به فرموده رهبر معظم انقلاب «می‌خواستند ملت ایران را به وسیله تحریم فلج کنند اما نتوانستند.» شعار حماسه اقتصادی راهبردی‌ترین و کوبنده‌ترین دکترینی است که مطرح نمودند و در واقع به ثمر نشاندن تمامی میوه‌ها و برنامه‌ها و شعارهای با تأمل در آیات الهی درمی‌یابیم که مطالبه حماسه همه‌جانبه و یک‌پارچه امت اسلامی. سال‌های گذشته است و در یک صف مستحکم با شور و شغف فراوان در مقابله با دشمنان خدا در عرصه‌های بین‌المللی و داخلی چیزی است که رهبر فرزانه انقلاب اسلامی از آحاد مختلف مردم انتظار دارند و نیز روح حماسه مقاومت و پایداری، حماسه عمل به شعارها و شعورها، حماسه جهاد در صف واحد، حماسه وحدت پولادین امت، حماسه حضور با همراهی و رهبران الهی، حماسه غلبه جهانی دین خدا، حماسه استقامت در ایمان و سرانجام حماسه بنابراین با توجه به محدودیت زمانی تلاش نموده‌ایم با بهره‌گیری از پیروزی در آموزه‌های دینی نهفته است منابع آیات و روایات به ویژگی‌های حماسه و انواع آن و نگاه اسلام به مبانی و بایسته‌های حماسه سیاسی و اقتصادی و آسیب‌شناسی آنها پردازیم امید است که مورد قبول حق افتد. (مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما، ۱۳۹۲: ۱).

۲-۲ حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از دید گاه قرآن

از برخی از آیات قرآن کریم استفاده می‌شود که اگر جامعه و دولت اسلامی با دولت خارجی اگر چه دارالکفر باشد قرارداد بین المللی منعقد کند و آنرا امضاء نماید، باید به این قرارداد پایبند باشد و نقض عهد ننماید؛ البته تازمانی که آنها عهد خودشان را نقض نکرده‌اند. از جمله این آیات، آیه ۴ توبه می‌باشد. در این آیه آمده است: «برائت از مشرکین شام، کسانی که با شما مسلمین پیمان بسته‌اند، نمی‌شود؛ زیرا عهدشان را نقض نکرده‌اند و به دشمنان شما هم کمک نکرده‌اند، با آنان تا پایان قراردادشان طبق تعهدات یک‌سپرده‌اید، عمل نمایید که خداوند متقیان را دوست دارد.» بنابراین در موضوع سیاست خارجه و روابط بین الملل، کشور اسلامی، نسبت به مردم سایر کشورها مسئولیت و تعهد دارد. یعنی اگر دولت اسلامی بر طبق صلاح دید خود بدون تحمیل و اجبار، با دولتی دیگری یا اشخاص یا شرکت های وابسته به کشورهای خارجی قرارداد رابه امضاء رسانید باید به عهد و پیمان عمل کند (مکارم شیرازی: ۱۳۷۹: ج ۱۹: ۴۲۱).

حضرت آیت الله مکارم شیرازی، ذیل آیات ۸ و ۹ سوره ممتحنه که خداوند می‌فرماید: «خدا شمارا از نیکی کردن نورعایت عدالت نسبت به کسانی که در امر دین با شما پیکار نکردند و از خانه و دیارتان بیرون نراندند، نهی نمی‌کند، چرا که خداوند عدالت پیشگان را دوست دارد. تنها شمارا از دوستی کسانی نهی می‌کند که در امر دین با شما پیکار کردند و شمارا از خانه هایتان بیرون راندند.» چنین می‌گوید: از این آیاتی که اصل کلی و اساسی در چگونگی رابطه مسلمانان با غیر مسلمین استفاده می‌شود و آنانی است که مسلمانان موظفند در برابر همه گروه و جمعیت و هر کشوری که موضع خصمانه با آنها داشته باشند و بر ضد اسلام و مسلمین قیام کنند، قطع رابطه کند. اما اگر آنها در عین کافر بودن، نسبت هاسلام و مسلمین بی طرف بمانند و تا تمایل به اسلام داشته باشند، مسلمین می‌توانند با آنها رابطه دوستانه برقرار سازند؛ البته در آن حد که با برادران مسلمان دارند و نه در آن حد که موجب نفوذ آنها در میان مسلمانان گردد. (مکارم شیرازی: ۱۳۷۹: ج ۲۴: ۳۳).

نکته مهمی که در روابط دولت اسلامی با دولت های کافر باید توجه داشت این است که اصلا اولیه در روابط مزبور حفظ استقلال امت اسلامی و عدم سلطه کفار بر مسلمین است. (امینی ابراهیم: ۱۳۶۷: ۱۱۹ - ۱۳۳).

این نکته از آیه ۱۴۱ سوره نساء صراحتاً فهمیده می‌شود، آنجا که می‌فرماید: «وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً» و خداوند تا با اجازه نداده که کافران کمترین تسلطی بر مؤمنان داشته باشد. در نتیجه می‌بینیم در آیات متعددی از قبول ولایت کفار نهی می‌کند و چنین می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ» (نساء، ۱۴۴).

ای کسانی که ایمان آوردید به جای مؤمنان، کافران را ولی خود قرار ندهید. در تفسیر راهنما ذیل این آیه آمده است: چنانچه «ولی» به معنی سرپرست باشد جمله «لَا تَتَّخِذُوا» دلالت بر حرمت پذیرش کافر را ندارد و «مندون المؤمنین» حکایت از ضرورت تشکیل و پذیرش حکومتی بر پایه ایمان دارد. (هاشمی رفسنجانی: ۱۳۷۹: ج ۴: ۱۲۵).

آیه دیگری که هم چنین در این رابطه وجود دارد، آیه ۲۸ سوره آل عمران است. در این آیه نیز آمده است: «لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ»؛ مؤمنین به هیچ بهانه‌ای نباید کفار را ولی و سرپرست خود بگیرند. علامه طباطبایی (ره) ذیل این آیه می‌فرماید: اگر ما کفار را اولیای خود بگیریم، خواه ناخواه با آنان امت اجر و حوی پیدا کرده ایم، امت اجر و حوی هم ما را می‌کشاند به اینکه رام آنان شویم و از اخلاق و سایر شئون حیاتی آنان متأثر گردیم. (علامه طباطبایی: مترجم سید محمد باقر موسوی: ۱۳۶۳: ج ۳: ۲۳۶).

آنچه گفته شد در مورد رابطه با کفار بود، اما در برابر سایر دولت‌های اسلامی، باید مطابق آیه ۹۲ سوره انبیاء عمل کرد، زیرا در این آیه آمده است: «إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً». مرحوم طبرسی می‌فرماید: یعنی دین شما، دین واحد است. (الطبرسی، ۱۴۱۵: ج ۷: ۱۱۱).

پس اگر دین همه مسلمین، واحد است، و همه به سوی یک هدف مشترک حرکت می‌کنند و آن پرستش خدای یگانه است، نباید از ارتباط با یکدیگر اجتناب کنند.

۳-۲- نهاد سیاسی در رویکرد اسلامی:

الف) نهاد سیاسی در رویکرد اسلامی

حاکمیت بالا صاله از آن خداوند است و برای سامان دهی به نیازهای فردی و جمعی انسان‌ها، افراد و سیستمی با احراز شایستگی‌های مقرر شده از جانب خداوند، حق و تکلیف حاکمیت را می‌یابند.

شریعت اسلام تنها منبع و مصدر تشریح است. بنابراین اولاً: احکام ثابت فقهی به میزانی که به زندگی اجتماعی مربوط است جزو قوانین اصلی نظام حکومتی اسلام است. ثانیاً: استخراج برخی از احکام متوقف بر اجتهاد است. و بنابراین به تناسب ثالثاً، بنابر نظر برخی از فقهاء چون شهید صدر، شریعت اسلام اختیار تصمیم‌گیری در پاره‌ای از موارد را به خود انسان سپرده است که بدان منطقه الفراغ گویند؛ در این حوزه، شرایط، حکم الهی دارای بدیل‌هایی خواهد بود که انتخاب آنها متوقف بر رعایت مصلحت است حکومت اسلامی، با رعایت مصلحت جامعه اسلامی، دست به گزینش می‌زند. (خیری وزوانی، ۱۳۹۲: ۲۱).

امت اسلامی، در سلطه تشریحی و تنفیذی، صاحب حق شمرده شده و این همان حقی است که به انسان به عنوان خلیفه خداوند داده شده است. از این جهت، اهتمام به امور اجتماعی و سیاسی، مسئولیت شرعی به شمار می‌رود. مرجعیت آگاه، مفسر شرعی اسلامی است و او نایب امام زمان است.

انسان‌ها، همه در برابر خداوند، خاضع و مدیون‌اند. کسی حق به استضعاف کشیدن و برده کشی انسان‌های دیگر را ندارد و همه در برابر قانون مساوی‌اند.

همه نعمت‌ها و موهبت‌های خدادادی اعم از مادی و معنوی، ابزار و زمینه‌هایی هستند که آدمی باید برای تعالی و سعادت دنیوی و اخروی خود از آنها بهره می‌برد.

در مقابل نعمت‌هایی که به انسان داده شده، حساب و کتابی وجود دارد و هیچ‌کس از این حساب و کتاب مستثنی نیست.

اداره امور جامعه و سیاست نیز از نیازهای انسانی است و خداوند برای آن دستور مشخص دارد.

امور سیاسی نیز همچون دیگر امور باید متضمن سعادت حقیقی - دنیوی و اخروی - انسان باشد.

انطباق امور بر احکام اسلامی، حاکمیت روح اسلام با اقامه کردن مبادی ضمان اجتماعی، توازن اجتماعی، توزیع ثروت بر اساس اسلام، ایجاد عدالت اجتماعی در داخل و ترویج اسلام در اقصا نقاط جهان، ارائه الگوی مناسب حاکمیت اسلامی و یاری رساندن به همه مستضعفان و مظلومان از وظایف دولت اسلامی به شمار می‌رود.

لازمه چنین تعهدی آشنایی حاکمان به راه سعادت و توان رهبری در این مسیر است.

از منظر اسلامی، ایجاد فضای عمومی که در سایه آن ابعاد مختلف زمینه بروز بیابند و جمع گسترده‌تری را در برگیرد، از اهمیت همانطور که، حفظ اصل - مضاعفی برخوردار است، بنابراین حفظ نظام اسلامی، از بسیاری از عبادات فردی و جمعی واجب‌تر است دین به خودی خود، از همه چیز حتی از حفظ نظام اسلامی، واجب‌تر است؛ چه اینکه، اگر چراغ دین خاموش گردد، یا به بیراهه رود، چیزی باقی نمی‌ماند تا در پرتو آن زمینه بسیج نیروها و تربیت آنها در آینده به وجود آید. به عنوان نمونه سکوت حضرت علی ۷ در دوره خلفا با رعایت این اصل توجیه می‌گردد.

توحید کلمه و کلمه توحید که خود از سفارشات امام راحل و مقام معظم رهبری است؛ ریشه در قرآن و روایات دارد. بی دلیل نیست شدن آن راه در که دشمنان از صدر اسلام تاکنون، رویارویی با حاکمیت اسلام، منحرف کردن آن و رویکرد دنیوی دادن و عرفی ؛ همه به ریسمان محکم... «وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا». دستور کار خود قرار داده‌اند. بقای اسلام در گرو کلیت آن است: (آل عمران: ۱۰۳) و نیز امام علی (ع) می‌فرماید: «الهی چنگ زنی و متفرق نشوید و الزموا السواد الاعظم فان الله مع الجماعة و اياکم والفرقه فان الشاذ من الناس للشيطان كما ان الشاذ من الغنم للذئب؛ همراه جامعه بزرگ اسلامی باشید و از آن جدا نشوید؛ زیرا قدرت و حمایت خدا با جامعه متحد است و از اختلاف و جدایی پرهیز نمایید؛ زیرا کسی که از امت اسلامی فاصله بگیرد، طعمه دیو شیطنت است؛ همان طور که گوسفند جدای از رمه، طعمه گرگ است. (نهج البلاغه: خطبه ۱۲۷).

امام و امت، از واژگانی است که در فرهنگ اسلامی دارای بار فرهنگی و تعیین کننده راهبرد اسلام در جامعه است. امام در جامعه اسلامی، پیشوایی است که همراهی و اطاعت آن تضمین کننده سعادت دنیوی و اخروی است. امام در عصر حضور، انسان کاملی است که دارای علم لدنی و خدادادی است و در عرصه علم و عمل معصوم و از خطا و اشتباه و سهو در حکم و موضوع در امان است و در عصر غیبت، امام کسی است که اوصاف او توسط امام معصوم بیان گردیده، کسی که از نظر دانش اسلامی برتر و قابل اعتماد به تشخیص اهل فن و از نظر نفسانی مبری از هوای نفس و مطیع امر الهی است. وجود این عناصر تحلیه و تخلیه شرط بقای امامت است. این شرایط، به تناسب در همه ارکان و پیکره جامعه اسلامی باید جاری و ساری باشد. در این صورت، ریسمان محکم الهی باقی مانده و وحدت کلمه و کلمه توحید تحقق می‌یابد در غیر این صورت، زمینه ناملایمات و فتنه‌ها فراهم می‌شود از منظر اسلامی، گرچه شرعاً حاکمیت برای خدا و تجویزی است که از جانب خداوند اعلام می‌شود، مع الوصف، بنای خداوند در تشریح، بر ابلاغ تکلیف و آزاد گذاری افراد است. به همین خاطر بین مشروعیت و مقبولیت حاکمیت تفاوت است. حاکمیت اسلامی وقتی زمینه تحقق می‌یابد که علاوه بر مشروعیت از مقبولیت نیز برخوردار باشد (خیری وزوانی، ۱۳۹۲: ۲۵-۲۱).

۴-۲- نهاد اقتصادی در رویکرد اسلامی:

ب) نهاد اقتصادی

خداوند مالک همه چیز از جمله انسان است
انسان خلیفه خداوند در زمین است
تصرف انسان در جان و مال و محیط طبیعی در حدودی که خداوند تعیین کرده، محدود است
انسان در برابر استفاده و نحوه بهره‌گیری از آنچه در اختیار اوست، از جان و مال گرفته تا دیگر دارایی‌ها مسئول است و باید در برابر خداوند جوابگو باشد
از جمله مصادیق پاسخ‌گویی انسان، پاسخ‌گویی در مورد مصالح جامعه و نقش او در سامان دادن عدالت اجتماعی و اقتصادی و مواجهه او با فقر و فقر است
جامعه از مجموع افرادی تشکیل شده که با هم در ارتباطند اشتراکات اعتقادی و ارزشی از آنها روح جمعی می‌سازد و زمینه‌های حرکت جامعه را به عنوان یک کل واحد، دارای سرنوشت مشترک در سعادت و شقاوت، فراهم می‌سازد. پس سعادت فرد و جمع به هم گره خورده است.

بر اساس رویکرد اقتصادی اسلام:

الف) کسب ثروت و درآمد، بنا به چهار شرط برای حرکت در مسیر سعادت لازم است
یک - حلال باشد. «هر کس مالی را از غیر راه حلال به دست آورد، جایگاهش آتش است (محمدی ری شهری، ج ۴: ۲۹۹۲).
«دو - دوری از کنز. «ما برای جمع مال فرستاده نشدیم، برای خرج آن مبعوث شده‌ایم
سه - عدم تزییع مال. «مال باید در راه حلال و امور خیر مصرف شود، ضایع نگردد و در راه‌های فساد و حرام به کار نیفتد.»
چهار - دوری از حب مال. حب مال سبب فساد اعمال، آرزوهای دور و دراز، سستی دین و فساد یقین می‌شود

ب) راه‌های صرف مال

یک - تأمین معاش با دوری از اسراف و تبذیر
دو - پرداخت بدهی‌ها و حقوق و واجبات مالی مانند خمس و زکات و کفارات
سه - انجام عبادات واجب یا مستحبی که مستلزم مخارج مالی است. مانند زیارت خانه خدا و قبور ائمه
چهار - انفاق در راه خدا، مانند رسیدگی به فامیل، صدقه دادن به فقیر و اموری مثل تبلیغ دین، ساختن مسجد و مدرسه و پل و
کمک به مجاهدان که از آن به «سبیل‌الله» تعبیر می‌شود
پنج - سرمایه گذاری جهت رفع نواقص مالی و افزایش دارایی

سلامتی، امنیت، وسعت‌روزی و مونس موافق، چهار ویژگی سعادت در بسیاری از روایات است. مفهوم رفاه از دیدگاه اسلام با این
سلامتی شامل سلامتی بدن و روان و امنیت، امنیت جان، مال، آبرو، شغل و حقوق اجتماعی را در چهار ویژگی تبیین می‌گردد
برمی‌گیرد و مونس موافق گویای این است که برای زندگی مرفه لازم است که انسان با انسان‌های صالح رابطه اجتماعی و اقتصادی
داشته باشد، زیرا در غیر این صورت حقوقش پایمال می‌شود و وسعت‌روزی زمینه ساز زندگی ایمانی است. در حدیثی از معصوم
پس، از منظر اسلامی، زندگی «آمده: «دنیای خود را اصلاح و برای آخرت خود عمل کنید، زیرا در آینده به تحقیق خواهید مرد
مرفه آن است که پاسخ‌گوی نیازهای مادی و نیازهای معنوی باشد

الگوی صحیح مصرف در اسلام یعنی رفع نیاز واقعی در تأمین معاش با رعایت میانه‌روی و موقعیت زمانی و مکانی. اموال، ملک
حقیقی خداوند و خلق عیال خداوند است. مردم باید این اموال را در راهی که غرض اصلی خلقت است مصرف نمایند؛ یعنی برای
رفع نیازهای اصلی زندگی. بنابراین، آنچه فوق کفاف است، اسراف خوانده می‌شود و حرام است

یکی از اهداف مهم اقتصادی اسلام عدالت اقتصادی است. کار مفید اقتصادی، موجب به وجود آمدن حق نسبت به ثروت‌های جامعه
نساء: ۳۲) حق کسانی که نمی‌توانند کار کنند، رفع نیاز در حد («لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَ لِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ» . است
(ذاریات: ۱۹) . «وَ فِيْ اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَ الْمَحْرُومِ» . کفاف است. بر این اساس، نیازمندان، در اموال ثروتمندان دارای حق اند
اختلاف‌های درآمدی از تبعیض در امتیازهای . پس، از منظر اسلامی همه مردم باید از سطح کفاف در زندگی برخوردار باشند
قانونی و دسترسی به فرصت‌ها ناشی نمی‌شود. ثروتمندان باید حق نیازمندان و ولی امر را بپردازند
آمیختگی نظام اقتصادی اسلام به تأمین نیازهای مادی و معنوی انسان‌ها، باعث شده هدف غایی آن نیل به بالاترین مقام عبودیت
باشد. از طرفی نظام اقتصادی اسلام، در لوای نظام اخلاقی و تربیتی آن قرار می‌گیرد و محتوا و شکلش بر اساس آن ساخته
می‌شود

برخی ارزش‌های اقتصادی اسلام عبارت است از

اهمیت کار و عبادت شمرده شدن آن

عدالت اقتصادی در همه مراحل اقتصادی

پاداش مطابق کار و به ازای تلاش، نه سیستم عرضه و تقاضا

ارزش کار به قدر توان

تکافل و هم یاری

برتری قرض الحسنه از صدقه
مجاهده برای زندگی آبرومندانه و ضد ارزش بودن سربار دیگری شدن
مذموم بودن بیکاری، کم کاری، ربا، غش و عدم صداقت
کار متقن و وجدان کاری
اخلاص در کار و انگیزه تقرب الهی
شایسته سالاری و ضابطه‌گرایی
عدم ممانعت کار با تعهدات دیگر (خیری وزوانی، ۱۳۹۲: ۳۷-۳۱).

۵-۲- الگوی پیشرفت اقتصادی اسلامی ایرانی و ضرورت اقتصاد مقاومتی:

حماسه آفرینی در عرصه سیاسی و اقتصادی بدون تحقق زیرساخت‌های فرهنگی ممکن نخواهد بود. رسالت فرهنگی رسانه ملی اقتضاء می‌کند این سازمان بیش از دیگر نهادها به ابعاد و زمینه‌های فرهنگ سازی عمومی مورد توجه کند

خاستگاه غربی مبانی و شاخص‌های توسعه و ناهماهنگی آن با الگوی توسعه اسلامی در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و انسانی موجب گردید تا رهبری نظام به جای به کارگیری واژه توسعه از واژه پیشرفت استفاده نموده، فرزنانگان و اندیشمندان را به تدوین الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی دعوت نماید. به عنوان مثال در حریم انتخابات اسلامی که موضوعی سیاسی است؛ پرهیز از اسراف لازم است و اسراف کننده با این کار ناشایستگی خود را در معرض دید مردم قرار می‌دهد. همان‌طور که نمی‌توان از ابزار فریب و دورویی برای جذب رأی مردم بهره جست و مردم به عنوان ادای تکلیف و ایفای نقش خود در انتخابات شرکت می‌کنند. بسیاری از این مفاهیم در نظام‌های سکولار ناشناخته است و یا از سازوکار اجرایی اخلاقی برخوردار نیست. پس باید برای شناخت الگوی اسلامی و فرهنگ سازی آن همت کرد. بر این مبنا است که تدوین و اجرای الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی از اهدافی است که توسط مقام معظم رهبری مطرح و به طور ویژه از سوی ایشان پیگیری می‌شود. ایشان در مقام تبیین این الگو می‌فرماید

اگر این الگوی اسلامی - ایرانی در مرحله عمل به اجرا گذاشته شود، قطعاً به الگوی مورد استفاده کشورهای دیگر تبدیل خواهد شد، همان‌گونه که بسیاری از کارها و موفقیت‌های ملت و کشور ایران برای دیگر کشورها و ملت‌ها الگو شده است

الگو: عبارت است از یک مجموعه قواعد، دکترین، سرمشق‌ها، راهبردهای کلی، نمونه‌ها، مدل‌ها، رویه‌ها و تمامی مواردی شبیه این که پیش‌نیاز انجام فعالیت‌های جزئی و کلی و برای کارهایی است که قرار است با برنامه‌ریزی و در مسیر درست و بهینه حرکت نماید و به اهداف پیش بینی شده دست پیدا کند. «این الگو دیگر مخصوص جمعی خاص نیست؛ حتی مخصوص مسلمانان هم نیست؛ مقام معظم رهبری درباره جایگاه الگو در فرایند تصمیم گیری می‌فرماید: «این الگو مخصوص جمعی خاص نیست حتی نیست الگوی پیشرفت چیست؟ ما باید این را مشخص کنیم. اگر این را مشخص کنیم، آن وقت در برنامه‌ریزی‌ها، اولویت‌ها، تقدم‌ها، برنامه‌ها، زمان‌بندی‌ها، و سرمایه‌گذاری‌های ما اثر می‌گذارد؛ به دنبال خود فرهنگ سازی می‌آورد؛ در گفتگوی نخبگان خودش را نشان می‌دهد و به ذهنیت عامه مردم سرریز می‌شود؛ حتی در صادرات و واردات کشور اثر می‌گذارد؛ چه چیزی را از کجا وارد کنیم؟ چه چیزی را به کجا صادر کنیم؟»

رهبر معظم انقلاب اسلامی این الگو را در راستای نظام سازی اسلامی ترسیم می‌کنند و درباره نظام اسلامی می‌فرمایند

نظام اسلامی، نظامی است بر پایه مبانی اسلام. هر جا که توانسته‌ایم وضع موجود و ساختار کنونی نظام خودمان را بر پایه اسلام قرار بدهیم، این خوب است، مطلوب است؛ هر جا نتوانستیم، سعی ما باید این باشد که آن را بر همان پایه و مبنای اسلامی قرار بدهیم؛ از او نباید تخطی کنیم. این هدف ماست. (دیدار روسای سه قوه و مسئولان و مدیران بخش‌های مختلف نظام: ۱۳۸۷/۶/۱۹).

در همه آنچه که در دنیا به نام دموکراسی و مردم‌سالاری شناخته می‌شود، چارچوب وجود دارد. .. امتیاز نظام اسلامی در این است که این چارچوب، احکام مقدس الهی و قوانین قرآنی و نور هدایت الهی است که بر دل و عمل و ذهن مردم پرتو افشانی و آنها را هدایت می‌کند. مسئله هدایت مردم یکی از مسائل بسیار مهمی است که در نظام‌های سیاسی رایج دنیا - به خصوص در نظام‌های

غربی - نادیده گرفته شده است. (بیانات مقام معظم رهبری پس از مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری: ۱۳۸۰/۵/۱۱).

مدل توسعه در جمهوری اسلامی، به اقتضای شرایط فرهنگی، تاریخی، مواریت و اعتقادات و ایمان این مردم، یک مدل کاملاً بومی و مختص به خود ملت ایران است؛ از هیچ‌جا نباید تقلید کرد؛ نه از بانک جهانی، نه از صندوق بین‌المللی پول، نه از فلان کشور چپ، نه از فلان کشور راست؛ هر جا اقتضایی دارد. فرق است بین استفاده کردن از تجربیات دیگران، با پیروی از مدل‌های تحمیلی و القایی و غالباً هم منسوخ. (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نمایندگان هفتمین دوره ی مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۳/۲۷).

ایشان بر استخدام هنر در این راستا تأکید می‌کند

استخدام هنر برای انتقال مفاهیم والا و با ارزش که تا اعماق جان مخاطب نفوذ کند. این یک وسیله است، این یک ابزار بسیار با ... ارزش است. ابزار است، اما آنقدر این ابزار وزن پیدا می‌کند که گاهی به قدر خود محتوا اهمیت پیدا می‌کند؛ چون اگر نباشد، محتوا قابل انتقال به دلها نیست. (دیدار جمعی از مداحان و ستایش‌گران اهل بیت بامقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۴/۴).

از آنجا که رسانه ملی بیش از هر رسالت دیگر مسئولیت فرهنگ سازی عمومی را برعهده دارد، بنابراین در این فصل نخست مبانی پیشرفت و برخی مباحث مرتبط با آن را بررسی می‌کنیم و سپس به تعریف و تبیین برخی واژگان و اصطلاحات اقتصادی - فرهنگی پرداخته و سرانجام به بررسی منظور رهبری از اقتصاد مقاومتی می‌پردازیم که به عنوان راهکار مقابله با سیاست‌های تحریمی استکبار جهانی مطرح شده است

6-2- مبانی پیشرفت اسلامی:

پیشرفت اسلامی دارای مبانی خاص خویش است که برخی از آنها عبارتند از:

تأمین کننده سعادت دنیوی و اخروی فرد و جامعه اسلامی، ابتنا بر رضایت الهی، تعالی و تکامل فطری، تأمین کننده سعادت فرد و جامعه، عدالت محوری، ابتنا بر حق الناس و حق الله، برخاسته از روحیه و درک امانت دارای در تولید و مصرف، ابتنا بر مصرف مطابق نیازهای انسانی، رعایت کننده حقوق آیندگان و پاسخ‌گویی نسبت به زحمات گذشتگان (شکر نعمت)، آمیختگی به حق و تکلیف، ارزش داشتن کار و ملاک اجر و مزد تلقی شدن، مسئولیت‌پذیری، توجه به حقوق طبیعت، موجودات و انسان‌ها، هماهنگی و وحدت‌گرایی، توجه به برخی منزلت‌های اجتماعی و توجه به آثار وضعی و تکلیفی اعمال و عبادات در حوزه اقتصاد و پیوند طبیعت و ماوراء طبیعت

برای رسیدن به حد قابل قبول از شاخص‌های اقتصاد اسلامی، توجه به نکات و مبانی زیر ضروری است

توحید‌گرایی و آثار مترتب بر آن

داشتن نگرش علمی

توجه به دنیا و آخرت و عبادت

رفتار سازمانی و جمعی و احترام به قانون

مدیریت شایسته سالار

مشارکت‌پذیری

احترام به انسان و آزادیهای مشروع او

توزیع متوازن امکانات و برخورداری‌ها

شرح صدر و پذیرش قابلیت‌ها

تبلیغات رشد دهنده به جای متقاعد کننده

توجه به اینکه نه هر چه از خارج وارد می‌شود بیگانه است و نه هر چه در داخل است خودی است

توجه به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های متفاوت

ضرورت ترسیم استراتژی
توجه به مردم و قدرت توده‌ها
استفاده از رسانه‌ها و برنامه‌ریزی بر اساس تعامل عقلانی
شاخص‌های پیشرفت پایدار
برخی از شاخص‌های پیشرفت با آنچه تحت عنوان توسعه پایدار خوانده می‌شود مشترک است، که از آن قبیل است: درون‌زایی
پیشرفت، پایداری، توازن، برنامه‌ریزی، تولیدکنندگی در عرصه‌های مختلف، ابتنا بر نیازهای واقعی و حقیقی انسانی
از آن سو پیشرفت نیافتگی از برون‌زایی توسعه، ناپایداری، عدم توازن، مصرف‌گرایی، برنامه‌پذیری و ابتنا بر نیازهای کاذب ناشی
است.

۷-۲- آموزه‌های دینی مؤید پیشرفت

: برخی از آموزه‌های اسلامی مؤید و مشوق پیشرفت عبارتند از
وَأَبْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا. (قصص: ۷۷).
لیس منا من ترک دنیا ل‌دینه او ترک دینه لدنیا. (مجلسی، ج ۷۸: ۳۲۱).
هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِّنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا. (هود: ۶۱).
طلب الحلال فریضه علی کل مسلم. (بحار الانوار، ج ۹۰: ۱۰۲).
مرد بیکار از چشم پیامبر خدا ۹۱ می‌افتد.
پیامبر دست کارگر را پس از جنگ تبوک بوسیده فرمود: این دستی است که آتش به آن نمی‌رسد
کسی که با دسترنج خود طلب حلال کند درهای بهشت به روی او باز می‌شود تا از هر دری که می‌خواهد وارد
شود. (بحار الانوار، ج ۱۰: ۱۰۰).
آموزش وجدان کاری حتی در چیدن سنگ لحد
امام کاظم ۷ فرمود: اوقاتان را به چهار بخش تقسیم کنید. (برنامه‌ریزی): مناجات، معاش، معاشرت، لذت حلال. (تحت
العقول: ۳۰۷).
کسی گفت دنیا را دوست دارم. امام صادق ۷ فرمود: برای چه دنیا را دوست داری؟ گفت: برای امرار معاش خانواده‌ام. امام فرمود: این
طلب آخرت است
اقتضائات پیشرفت اقتصادی فرآیندی است که طی آن شالوده‌های اقتصادی و اجتماعی جامعه دگرگون می‌شود. که حاصل آن
تحول در کاهش نابرابری اقتصادی و زمینه‌های تولیدی، توزیع و الگوهای مصرف و این وضعیت، موجب توزیع عادلانه و بهبود سطح
زندگی ملت و استقرار ساختارهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است

8-2- برخی از موانع پیشرفت اسلامی:

موانع پیشرفت را به عوامل درون منطقه‌ای و برون منطقه‌ای می‌توان تقسیم کرد

الف) عوامل درون منطقه‌ای

کینه‌های تاریخی منطقه‌ای و نگرانی از پیشرفت ایران
مذاهب مختلف و تعصب‌های نهفته در باورهای عامه مردم

.زبان و نژادهای متفاوت
.وضعیت متفاوت اقلیمی
.حکومت‌های سرسپرده منطقه‌ای

فرهنگ ضدیت با ایرانی

فهم و تعصب‌های بی‌جا و وابستگی برخی از علمای اهل سنت به دولت‌ها و اعتقاد به پذیرش سلطه حاکم مبسوط‌الید نزدیک زمین‌ساز رقابت‌ها و چشم و هم‌چشمی‌ها و تحریک دشمنان است. پیشرفت یک جامعه همان‌طور که می‌تواند موجب هم‌نوایی بیشتر شود می‌تواند عامل واگرایی باشد. قومیت‌های تقسیم شده در کشورهای همسایه و تفاوت برخورداری‌ها. طرز تلقی نادرست از نوگرایی و سنت‌مداری. زمین‌هایی که موجب به‌وجود آمدن افراط‌گرانی چون القاعده و طالبان می‌شود

ب) عوامل برون منطقه ای

عوامل روانی: عقب‌ماندگی‌ها، تقسیم‌بندی‌هایی نظیر توسعه یافته و نیافته، فشار تبلیغاتی گسترده، . . . تحقیر مقدسات و ایجاد روحیه خود کم بینی،
عوامل فرهنگی: القای فرهنگ تنوع خواهی، لذت طلبی، مصرف گرایی، برجسته کردن اختلافات منطقه‌ای، بهره‌گیری عمده از علوم انسانی و تربیت نخبگان بی‌هویت، ترویج تساهل دینی، بی‌مبالاتی اخلاقی، تحقیر سنت در مقابل تجدد، القای مدل غربی دموکراسی، بهره‌گیری از محافل به ظاهر علمی و فرهنگی و هنری و مطرح کردن عناصر خود فروخته و رام، بهره‌گیری از قدرت رسانه‌ای
عوامل سیاسی: طرح خاورمیانه بزرگ، کشاندن دولت‌ها پای میز مذاکره با رژیم اشغال‌گر فلسطین، ساخت ماکت‌هایی از حکومت‌های دینی مثل طالبان

9-2- تبیین برخی واژگان و اصطلاحات در حوزه اقتصاد و فرهنگ:

- الف) اقتصاد فرهنگ
- ب) زمین‌های فرهنگی اقتصاد
- ج) فرهنگ اقتصادی
- د) اقتصاد فرهنگی
- ه) اقتصاد فرهنگ
- و) اقتصاد فرهنگ در مقوله مصرف فرهنگی
- ز) زمین‌های فرهنگی اقتصاد
- ح) فرهنگ اقتصادی
- ط) ضرورت فرهنگ سازی اقتصادی

الف) اقتصاد فرهنگ

- مسائل مربوط به مالکیت منابع تولیدی، ساختارهای تولید، قیمت گذاری محصولات تولیدی، رفتار مصرفی مصرف کنندگان، تأمین مالی فرایند تولید و صنعت، بازارها و بازاریابی، روابط صنعت با دولت و... در اقتصاد فرهنگ مورد بحث واقع می شوند.

ب) زمینه های فرهنگی اقتصاد

موضوعات معیشتی و اقتصادی در مقام تحقق و به عنوان سبکی از زندگی، در بستری از مؤلفه های فرهنگی رخ می دهند و پویایی و مقوله هایی چون سرمایه اجتماعی و انسانی، فناوری های نرم، قواعد بازی، عادات و آداب و رسوم، تاریخ و اخلاق و... تکامل می یابند. عقل جمعی و... مفاهیمی هستند که زمینه های فرهنگی رفتارهای اقتصادی در هویت های فردی و جمعی بشر را شکل می دهند.

ج) فرهنگ اقتصادی

رصد و پایش، یا تلاش برای شکل گیری فرهنگ اقتصادی مطلوب و طرد و حذف خرده فرهنگ های معارض با فرهنگ مطلوب اقتصادی و یا رفتارسازی های اقتصادی، ما را به مقوله ای نظری و عملی سوق می دهد که طی آن نظام فرهنگی با تمامی منابع، نهادها و ابزارهای خودش به سراغ ساختن یک نظام مطلوب اقتصادی می رود. فرهنگ کار، فرهنگ پس انداز و سرمایه گذاری، فرهنگ مصرفی، فرهنگ مالیاتی و... از جمله مواردی هستند که یک متخصص فرهنگ اقتصادی می داند نیل به مطلوب در آنها، مستلزم چه ابعادی و چگونه اقدامی است و چگونه باید وضع موجود را در آن زمینه ها شناخت و برای رسیدن به وضع مطلوب برنامه ریزی کرد.

د) اقتصاد فرهنگی

دانش اقتصاد فرهنگی نشان می دهد که چگونه و به چه دلیل بخش فرهنگی می تواند با تولید کالاها و خدمات فرهنگی، حضوری مهم در تولید ناخالص ملی، اشتغال و سرمایه گذاری یا صادرات داشته باشد. چرا و در چه شرایطی، گذار از صنعت (به معنای خاص آن) و دیگر بخش ها به نفع بخش فرهنگی لازم است و بخش خدمات و صنایع فرهنگی چه ویژگی های منحصر به فردی دارند که می توانند در رشد و پیشرفت اقتصادی کشور مورد هدف گذاری اقتصاددانان قرار بگیرند. هر جا صحبت از فرهنگ می شود عملاً مشتمل بر عرصه های جزئی تری مثل هنر، رسانه، سرگرمی ها و تفریحات، ورزش، ارتباطات نیز است. به عبارت دیگر اقتصاد رسانه (با بیش از سیزده زیرشاخه تخصصی)، اقتصاد هنر و اقتصاد ارتباطات، و حتی مواردی چون اقتصاد سرگرمی و تفریحات، شاخه های مختلف از حوزه اقتصاد فرهنگ محسوب می شوند.

ه) اقتصاد فرهنگ

اقتصاد فرهنگ یعنی کاربرد نظریه‌های اقتصادی در گستره روزافزونی از انواع صنایع فرهنگی، رسانه‌ها و فناوریهای اجتماعی و فنی نوظهوری که به عنوان فرهنگ، ارتباطات و رسانه در زندگی روزمره سر برمی‌آورند و نقش ایفا می‌کنند. به طور مثال و به عنوان یکی از شاخه‌های تخصصی اقتصاد فرهنگ، اقتصاد رسانه، به شماره تعداد رسانه‌هایی که بتوان شمرد، شاخه تخصصی می‌یابد. مثل اقتصاد رسانه‌های صوتی و تصویری مانند رادیو و تلویزیون، اقتصاد شبکه‌های جهانی چون اینترنت، اقتصاد جمیع رسانه‌های مکتوب چون کتاب و روزنامه، اقتصادهای جمیع عناصر و مؤلفه‌های درگیر در عرصه رسانه، چون اقتصاد هنرمندان فوق ستاره (سوپرستارها) و یا سازمان‌ها و شرکت‌های بزرگ ملی یا بین‌المللی یا چند ملیتی، چون اقتصاد هالیوود، همه و همه اعضای خانواده بزرگ اقتصاد رسانه هستند.

بروز اهمیت اقتصاد فرهنگ به عنوان تجارتی پر حجم، که صورتی جدید از کسب و کار را در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ مطرح کرد، در آغاز قرن جدید هم علی‌رغم شکست‌هایی که داشت برای اقتصاددانان و سیاست‌گذاران اهمیت یافت. بنگاه‌های فرهنگی از جهت نظارتی، تکنولوژیکی و تغییرات مالی، هدف کنترل‌ها، انحلال‌ها، ادغام‌ها و تملک‌ها بوده است. اقتصاد فرهنگ به دو شاخه اصلی تقسیم می‌شود:

1. اقتصاد صنایع فرهنگی (کالاهای فرهنگی): در این بخش به چگونگی تولید و عرضه و تقاضای یک محصول فرهنگی پرداخته می‌شود.

2. اقتصاد فرهنگ به عنوان یک کالای عمومی: در این بخش به فرهنگ عامه و (حتی فرهنگ‌های اختصاصی جوامع مختلف) به عنوان یک کالای عمومی توجه می‌شود. و چنین سؤالاتی مطرح می‌شود: چون هزینه تغییر یک فرهنگ رایج چه مقدار است؟ فواید اقتصادی تغییر یک فرهنگ خاص مانند فرهنگ رانندگی چیست؟ تأمین مالی فرهنگ‌سازی اجتماعی چگونه صورت می‌پذیرد؟ یک یعنی فرهنگ مانند امنیت. فرهنگ اجتماعی خاص چه هزینه‌ها و چه منافع برای کشور دارد؟ این نگاه مشابه نگاه به امنیت است. یک کالای عمومی است و مسائل آن مشابه است.

و) اقتصاد فرهنگ در مقوله مصرف فرهنگی

اقتصاد فرهنگ کمک می‌کند تا الگوریتم انتخاب‌های مصرف‌کنندگان فرهنگی برای سیاست‌گذاران و تولیدکنندگان فرهنگی شناخته شود همچنین چارچوب‌هایی تئوریک در اختیار ما قرار می‌دهند تا رفتار مصرف‌کنندگان را بتوانیم معنا کنیم. مثالی که لیپسی و کریستال برای تبیین این اصل به کار برده‌اند نشان می‌دهد با ثابت نگاه داشتن سایر شرایط، مصرف‌کننده با مصرف فیلم بیشتر در هر ماه رضایتمندی بیشتری به دست می‌آورد. با وجود این، مطلوبیت نهایی هر فیلم اضافی در هر ماه از مطلوبیت نهایی واحد قبلی کم‌تر است. یعنی مطلوبیت نهایی با افزایش مقدار مصرفی کاهش می‌یابد.

ز) زمینه‌های فرهنگی اقتصاد

امروزه در علم اقتصاد ثابت شده که سبک زندگی اقتصاد یک کشور را شکل می‌دهد. سبک مصرف، بازارها را رونق بخشیده، گردش سبک پس‌انداز، تأمین مالی برای کسب و کارهای جدید و یا بزرگ‌تر فراهم می‌کند. سرمایه‌های درآمدی را تضمین می‌کند اجتماعی و حافظه‌های جمعی، تعاملات اقتصادی و غیر اقتصادی بین هویت‌های فردی و جمعی انسان‌ها را شکل داده و حفظ تحقق این موارد جز به مدد فرهنگ، هنر، رسانه و ابزارهای ارتباطاتی امکان‌پذیر نیست. برپایی الگوی اسلامی ایرانی می‌کند پیشرفت، بدون فراهم آوردن چنین ممکن نخواهد بود.

ح) فرهنگ اقتصادی

شناخت‌ها، نگرش‌ها، ارزش‌ها، گرایش‌ها، عملکردها و رفتارهای اقتصادی افراد یک جامعه، خود بخشی از فرهنگ آن جامعه است. اگر فرهنگ مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها، نگرش‌ها و رفتارهای مشترکی باشد که هویت یک جمع را شکل می‌دهد، لذا فرهنگ اقتصادی از طریق تأثیر بر اهداف انتخابی، و حتی فرآیندها، عملکردهای اقتصادی را چه در سطح عاملان خرد و هویت‌های فردی، و چه در سطح هویت‌های جمعی سازمانی، ملی، کلان، منطقه‌ای و جهانی، متأثر می‌سازد.

ط) ضرورت فرهنگ سازی اقتصادی

جهان امروز دریافته است که توجه به آموزش، فرهنگ سازی و تربیت افراد نوعی سرمایه گذاری ملی است و هر کشوری که در این راه تلاش بیشتری کند، بدون شک از ثمرات آن در آینده برخوردار خواهد شد. بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت و توسعه در جوامع پیشرفته نیز نشان می‌دهد که همه این کشورها از نظام تربیتی توانمند و کارآمدی برخوردار هستند. این کشورها نسبت به هرگونه ضعف در فهم مفاهیم و مهارت‌های مربوط به تصمیم‌گیری و تحلیل اقتصادی حساس هستند و برنامه‌هایی را جهت مقابله با آن از سطح کودکان تا دانشگاه از طریق برنامه‌های رسمی و غیررسمی تدارک می‌بینند.

اما متأسفانه در اغلب کشورهای جهان اسلام وضعیت دیگری حاکم است. مخاطبان رسانه‌ها و فرهنگ عمومی و دانش‌آموختگان نظام آموزشی کشورهای مسلمان وقتی وارد زندگی خانوادگی و عهده‌دار مسئولیت‌های اجتماعی مختلف می‌شوند، به نحو به طوری که نه در زندگی فردی خود و در مواجهه .سیستماتیک واجد اطلاعات مورد نیاز از مفاهیم و اصول اولیه اقتصادی نیستند با موقعیت‌ها و شرایطی که صبغه اقتصادی دارند، آن‌گونه که باید حضور دارند و نه در تفسیر تحولات و وقایع اقتصادی کشورهای خود، توانایی کافی از خود بروز می‌دهند. آموخته‌های قبلی آنها چه رسمی و از طریق برنامه‌های آشکار آموزش و پرورش و چه غیر رسمی از طریق برنامه‌های پنهان خانواده، نهادهای فرهنگی و آموزشی و رسانه‌های مختلف، به طور معمول ارتباطی به مسائل و مفاهیم اقتصادی و تدبیر زندگی بر اساس عقلانیت اسلامی و بومی ندارد.

نتیجه چنین ضعف و فقدان بر رشد اقتصادی و توسعه همه جانبه این کشورها پیشاپیش معلوم است؛ چرا که فرد ناگزیر به عنوان عضو خانواده، نیروی کار، شهروند مسئول در عرصه اجتماعی، مصرف کننده و تولیدکننده کالا و خدمات، پس اندازکننده و سرمایه‌گذار است و در بستری از انواع شاخه‌های جمعی و فردی مانند فرهنگ کار، فرهنگ مصرف، فرهنگ اتخاذ تصمیم‌های بهینه، فرهنگ هزینه - فایده، فرهنگ استفاده بهینه و کارا از منابع، فرهنگ بهره‌وری، فرهنگ تعامل با محیط انسانی و فیزیکی اطراف از جمله محیط زیست و ده‌ها بستر فرهنگی دیگر قرار می‌گیرد و برآیند رفتارهای جمعی در چنین فضایی است که عوامل رشد یا انحطاط ملتی را فراهم می‌آورد.

نتیجه اینکه فرهنگ سازی و تربیت اقتصادی را شاید بتوان حلقه مفقوده بسیاری از ناهنجاریهای رفتاری و شکست بسیاری از سیاست‌های اقتصادی دانست. امری که متأسفانه در جهان اسلام مغفول مانده است. به‌ویژه با وجود نوزایی تمدن اسلامی و طلیعه تبلور الگوهای اسلامی پیشرفت و عدالت توأمان، تلاش و همتی مضاعف را در این عرصه می‌طلبد. تلاش و همتی که بتواند با

1. روشن تر ساختن زوایای الگوی دینی از تربیت اقتصادی، نویدبخش تحقق اهداف بلند تمدن اسلامی نوین باشد

۱- برای تبیین رابطه اقتصاد و فرهنگ از مقاله پیغامی، عادل، (بی تا)، تعاملات دوسویه فرهنگ و اقتصاد، ارائه شده به شورای جوزوی شورای عالی انقلاب فرهنگی» استفاده شده است

برخی از مسائل حوزه اقتصادی:

برخی از مسائل حوزه اقتصادی عبارتند از:

فقر، بیکاری، مشکل مسکن، اعتیاد، آلودگی هوا و محیط زیست، عدم حاکمیت ضوابط در سیستم اداری، قانون شکنی، قانون گریزی، دلال بازی، اختلاس و نبود سیستم قوی نظارتی، مصرف گرایی، مشکل بهداشت، قاچاق فرار مغزها، نبود امنیت کافی برای سرمایه گذاری در بخش تولید، بیگانگی ناشی از پیشرفت صنعت

۱۱-۲- اقتصاد مقاومتی

در بیانات مقام معظم رهبری «مدظله العالی» درباره اقتصاد مقاومتی نکات زیر نهفته است

۱- تضمین کننده رشد و شکوفایی کشور در شرایط امروزی: «آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تضمین کننده رشد و شکوفایی یک کشور باشد»

۲- مقاومت در مسیر دشوار:

در لابلای این مشکلات، در وسط این خارها، گام‌های استوار و همت‌ها و تصمیم‌هایی هم وجود دارد که بناست از وسط این خارها عبور کند و خودش را به آن نقطه مورد نظر برساند؛ وضع کشور الان اینجوری است

۳- رویکرد مسئله محوری در اقتصاد مقاومتی:

این شعارهای سال حلقه‌هایی بود برای ایجاد یک منظومه کامل در زمینه مسائل اقتصاد؛ یعنی اصلاح الگوی مصرف، مسئله جلوگیری از اسراف، مسئله همت مضاعف و کار مضاعف، مسئله جهاد اقتصادی، و امسال تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی. شما مثل یک ریاضیدانی که می‌خواهد یک مسئله مهم ریاضی را حل کند، بر سر این مسئله (اقتصاد مقاومتی) تلاشتان را اینجوری باید با مسائل به کار ببرید و مسئله را حل کنید. شما ریاضیدان با استعدادی هستید؛ این هم یک مسئله ریاضی است. گوناگون برخورد کنید

۴- مدیریت مصرف، یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است؛ یعنی مصرف متعادل و پرهیز از اسراف و تبذیر. هم دستگاه‌های دولتی،

هم دستگاه‌های غیر دولتی، هم آحاد مردم و خانواده‌ها باید به این مسئله توجه کنند؛ که این واقعاً جهاد است

یک بُعد دیگر این مسئله تعادل در مصرف و مدیریت مصرف این است که ما از تولید داخلی استفاده کنیم؛ این را همه دستگاه‌های

دولتی توجه داشته باشند - دستگاه‌های حاکمیتی، مربوط به قوای سه‌گانه - سعی کنند همت را بر این بگمارند

۵- امروز پرهیز از اسراف و رعایت تعادل در مصرف، بی‌تردید در مقابل دشمن یک حرکت جهادی است؛ می‌توان ادعا کرد این کار

اجر جهاد فی سبیل الله را دارد

۶- استفاده حداکثری از زمان و منابع و امکانات

از زمان باید حداکثر استفاده بشود. طرح‌هایی که سال‌های متمادی طول می‌کشید، امروز خوشبختانه با فاصله کمتری انسان

می‌بیند که فلان کارخانه در ظرف دو سال، در ظرف هجده ماه به بهره‌برداری رسید. باید این را در کشور تقویت کرد

۷- در پیگیری اقتصاد مقاومتی اعمال سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در خصوص اصل ۴۴ قانون اساسی حائز اهمیت

است. بر این اساس نقش و جایگاه مردم در اقتصاد ارتقا می‌یابد و نقش سیاست‌گذاری و هدایت و نظارت دولت توسعه می‌یابد

بی‌تردید فرهنگ سازی و اطلاع رسانی عمومی سیاست‌های این اصل مهم و نحوه اعمال آن، بر عهده رسانه ملی است و در قالب

برنامه‌های مختلف قابل اجرا است

12-2-ابتنا بر اسناد بالادستی و سیاست‌های سیاسی، اقتصادی

نظام جمهوری اسلامی از بدو پیروزی، مسیر تدوین قانون اساسی و پایبندی به قانون را در عرصه‌های سیاسی و عملیاتی وجهه همت خویش قرار داد و آنگاه با تدوین چشم‌انداز بیست ساله این مسیر را طراحی نمود و در قالب برنامه‌های پنج ساله تاکنون در طی پنج برنامه تلاش کرده از فعالیت‌های کور و ناهمگون و سلیقه‌ای بپرهیزد. این خود آگاهی در عرصه‌های دیگر نیز رخ نمود و تدوین منشور اخلاقی انتخابات از آن جمله است. در نظامی که مبتنی بر عدالت و اجتهاد و اصل ولایت فقیه است، توجه به بیانات و منویات رهبری نظام از اسرار و رموز این حرکت مقدس به شمار می‌رود، امتیازی که دشمنان نظام را سردرگم کرده و تحلیلی برای آن نمی‌یابند و موجب شده تا همه همت خود را صرف تضعیف این رکن مهم نظام نمایند. ضرورت طرح مباحث این فصل در راستای توجه به این واقعیت‌ها است. از آنجا که رسالت رسانه ملی فرهنگ‌سازی به ویژه در عرصه عمومی است آنچه در این زمینه نیز بوده برجسته شده است.

الف) قانون اساسی، خاستگاه تعیین سیاست‌های کلان

جامعه آرمانی مورد نظر در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، جامعه‌ای است که بر پایه اصول اساسی اسلام، کرامت و آزادگی انسان حفظ شده و شرایط رشد او در حرکت به سوی نظام الهی فراهم آمده است. ارکان این جامعه بر امامت و رهبری مستمر و ایفای نقش آن در تداوم انقلاب اسلام و نیز اجتهاد مستمر فقهای جامع‌الشرایط بر اساس کتاب و سنت معصومین: استوار است بر از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری استفاده می‌کند و هر گونه ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری را نفی می‌کند. در چنین جامعه‌ای اقتصاد وسیله است و هدف از تحکیم بنیادهای اقتصادی، رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل است: برخی از خصوصیات اساسی جامعه مورد بحث در قانون اساسی به شرح زیر است

استقلال سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

آزادی به منزله عامل تحقق استقلال و استعدادهای ملی

وجود عدالت اجتماعی و نبودن فقر و محرومیت

تأمین نیازهای مادی و معنوی انسانی در جریان رشد و تکامل و شکوفایی استعدادها

بالندگی تولید و اشتغال کامل و مولد

اشتغال کامل و خوداتکایی و کارآمدی

اقتدار ملی، مشارکت مردمی و حاکمیت قانون

عزت ملی؛ وحدت ملی

اتحاد ملل اسلامی

در اصل ۳ و ۴ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۹ و ۲۰ و ۵۶ و ۱۵۲ و ۱۵۳ و ۱۷۵ دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای

نیل به اهداف مقدس اسلامی، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار گیرد

ایجاد محیطی مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی

بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات، رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر

توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم

کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.

در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل، بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می‌کند.

در جمهوری اسلامی ایران، آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور از یکدیگر تفکیک ناپذیرند و حفظ آنها وظیفه دولت و آحاد ملت است. هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی، به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و تمامیت ارضی ایران کوچک‌ترین خدشه‌ای وارد کند و در مقابل هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادی‌های مشروع را، هر چند با وضع قوانین و مقررات، سلب کند.

انبیاء: ۹۲) همه مسلمانان یک امت واحدند و دولت جمهوری («إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ» به حکم آیه کریمه اسلامی ایران موظف است سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد و تلاش کند وحدت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام محقق شود.

لا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَ لَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَ تُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ بِهِ شَرِيفٌ ممتحنه: ۸) دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان موظفند نسبت به افراد غیر مسلمان با اخلاق حسنه و «يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ» قسط و عدل اسلامی عمل نمایند و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند. این اصل در حق کسانی اعتبار دارد که بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند.

زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد، ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است.

یکی از اصول سیاست فرهنگی کشور، برابری قومی است. مطابق این اصل، علاوه بر اینکه برابری قومی باید به عنوان یکی از اصول سیاست فرهنگی عنوان گردد، باید در برنامه‌ریزی‌ها نیز مورد توجه باشد. یعنی ما در مورد برابری قومی نیاز به شعار نداریم و باید مرز بین سیاست و شعار را رعایت کنیم. البته بحث برابری قومی از جنبه‌های غیرفرهنگی نیز قابل بحث است که در این جا مورد بررسی ما نیست.

حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و هم او، انسان را بر سرنوشت اجتماعی خویش حاکم ساخته است. هیچ کس نمی‌تواند این حق الهی را از انسان سلب کند یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد و ملت این حق خداداد را از طریق که در اصول بعد (از جمله اصل ۵۶، ۵۷ و ۱۰۷ قانون اساسی) می‌آید اعمال می‌کند.

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، بر اساس نفی هر گونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر و روابط صلح‌آمیز متقابل با دولت‌های غیر محارب استوار است.

جمهوری اسلامی ایران، سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌داند. بنابراین در عین خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر، از مبارزه حق طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت می‌کند.

در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد. نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری است و شورایی مرکب از نمایندگان رئیس جمهور و رئیس قوه قضاییه و مجلس شورای اسلامی (هر کدام دو نفر) نظارت بر این سازمان خواهند داشت. خط مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می‌کند.

ب) سیاست‌های کلان فرهنگی بر اساس چشم انداز بیست ساله کشور

تقویت روحیه ایمان و ایثار و عنصر فداکاری به عنوان عامل اصلی اقتدار ملی، تبیین مبانی ارزشی و تقویت اعتماد به نفس ملی ایجاد جامعه‌ای سالم، اخلاقی، مبتنی بر ارزش‌های اسلامی، فرهنگ‌مدار و شهروندانی آگاه، عزتمند و برخوردار از ملاک‌های درستکاری و احساس رضایتمندی.

رشد و اعتلای فرهنگ و هنر ایران و اسلام به عنوان عناصر هویت ملی.

پیشبرد راهبرد گفت‌وگوی میان تمدن‌ها و فرهنگ‌ها در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی.

ارتقای نقش و جایگاه زنان در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشور و تقویت نهاد خانواده.

نهادسازی در جهت تولید و ترویج علم و تحقیق، افزایش سهم کشور در تولیدات علمی جهان، گسترش و تعمیق نهضت نرم‌افزاری و تأکید بر رویکرد خلاقیت و نوآوری.

توسعه علوم و فناوری‌های جدید شامل فناوری زیستی، ریزفناوری، فناوری فرهنگی، فناوری زیست‌محیطی و فناوری مواد جدید.

توسعه ارتباطات و زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات، متناسب با پیشرفت‌های جهانی.

بر اساس این سند، جامعه در چشم انداز بیست ساله جامعه‌ای دارای ویژگی‌های زیر است

جامعه‌ای برخوردار از عدالت اجتماعی، سلامت، رفاه مادی، جایگاه اول اقتصاد و علم و فناوری در منطقه، مردم سالاری مستقر، محیط زیست مطلوب و متکی بر ارزش‌های اسلامی و اخلاقی و امنیت روانی، اجتماعی.

در این جامعه فقر نیست، درآمد عادلانه است، فساد و تبعیض وجود ندارد. از دانش پیشرفته برخوردار است در علم و فناوری توانا است. متکی بر سهم برتر نیروی انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی است و از آزادی‌های مشروع و حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و امنیت اجتماعی و قضایی برخوردار است. از نظر جهانی مستقل و مقتدر است و دارای سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی.

همه‌جانبه است.

فرهنگ عمومی مبتنی است بر ایثارگری، مسئولیت‌پذیری، ایمان، برخوردار از وجدان کاری، دارای انضباط، دارای روحیه کاری، الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و نهاد خانواده مستحکم.

در این جامعه امنیت اجتماعی و برابری فرصت‌ها و تأمین امنیت غذایی وجود دارد. سطح درآمد سرانه بالا است و اشتغال کامل وجود دارد. رشد مستمر و پرشتاب اقتصادی و تعامل سازنده با جهان و نواندیشی و پویایی فکری و تأکید بر جنبش نرم‌افزاری از شاخصه‌های این جامعه است.

معیارهای توسعه و پیشرفت در این جامعه عبارتند از: شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی، بهداشتی، علمی و فناوری، حقوق انسانی و آزادی‌های مشروع مدنی، پایداری محیطی و فرهنگی - دینی و دفاعی - امنیتی.

ج) سیاست‌های کلان فرهنگی برنامه پنجم

گزاره‌های سیاست فرهنگی در سیاست‌های کلی برنامه پنجم عبارتند از:

تکمیل و اجرای طرح مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم

زنده و نمایان نگه داشتن اندیشه دینی و سیاسی حضرت امام خمینی = و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها

تقویت قانون‌گرایی، انضباط اجتماعی، وجدان کاری، خودباوری، روحیه کار جمعی، ابتکار، درستکاری، فناعت، پرهیز از اسراف و اهتمام به ارتقای کیفیت در تولید

مقابله با جریانات انحرافی در حوزه دین و زدودن خرافات و موهومات

استفاده بهینه از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی برای تحقق اهداف فرهنگی نظام. ایجاد درک مشترک از چشم انداز بیست ساله و تقویت باور و عزم ملی برای تحقق آن. تقویت هویت ملی جوانان متناسب با آرمان‌های انقلاب اسلامی، فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب‌های اجتماعی آنان، توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و توانایی‌های آنان. هویت بخشی به سیمای شهر و روستا، بازآفرینی و روزآمدسازی معماری ایرانی - اسلامی، رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی، بناها و استحکام ساخت و سازها.

د) راهبردها و سیاست‌های مقام معظم رهبری در سخنرانی اول فروردین ۱۳۹۲

مقام معظم رهبری طبق یک سنت حسنه، روز اول فروردین هر سال در سخنرانی مشهد مقدس طبق به شرایط کشور و جهان را تحلیل و شعار سال را انتخاب می‌کنند. در سال جاری (۹۲) نیز این اقدام صورت پذیرفت و ایشان سیاست‌های کلان اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را تبیین کرد، برخی از مباحث مورد تأکید ایشان که می‌تواند در راهبردها و سیاست‌گذاری رسانه ملی مورد توجه قرار گیرد، به شرح زیر است.

پیش‌بینی اقدامات دشمن و اقدام فعال و هوشمندانه در مقابل طراحی‌های او. انتخابات مظهر حماسه سیاسی، اقتدار نظام اسلامی، مردم‌سالاری اسلامی، اراده ملی و آبروی نظام است. انتخابات مخصوص یک جریان و سلیقه خاص سیاسی نیست، بلکه حضور در انتخابات وظیفه و حق همه کسانی که دل در گرو . منافع ملی و استقلال کشور دارند.

در انتخابات امسال نیز، با عنایت پروردگار و همت ملت ایران باید مشارکت گسترده‌ای تحقق یابد، زیرا انتخابات ریاست جمهوری در همه مسائل اصلی کشور تأثیرگذار است. روی گردانی از انتخابات مناسب کسانی است که با نظام اسلامی مخالفند. رأی مردم تعیین‌کننده نهایی در انتخابات است و تشخیص مردم در شناخت اصلح مهم است و مردم باید با تحقیق از افراد مورد اطمینان و دقت در کاندیداها، به فرد اصلح برسند.

هرگونه سخن یا اظهارنظری مبنی بر اینکه رهبری به فرد خاصی نظر دارد، نادرست است. مردم مراقب باشند تا در شناخت فرد اصلح تحت تأثیر اظهارات رسانه‌های گوناگون از جمله پیامک‌های انبوهی که رواج پیدا کرده، قرار نگیرند.

حوادث سال ۸۸ از آنجا آغاز شد که عده‌ای نخواستند به قانون و رأی مردم تمکین کنند و در مقابل، مردم را به شورش‌های خیابانی دعوت کردند که یکی از خطاهای جبران ناپذیر بود.

رئیس‌جمهور آینده باید ضمن آنکه دارای امتیازات رئیس‌جمهور قبلی باشد، از نقاط ضعف او نیز به دور باشد. باید انتخاب مردم در انتخابات ریاست جمهوری، نشانگر پیشرفت و تکامل و انتخاب بهترین‌ها در هر دوره نسبت به دوره‌های قبل باشد.

کسانی که وارد عرصه انتخابات ریاست جمهوری می‌شوند، باید پایبند به انقلاب اسلامی و ارزش‌ها، پایبند به منافع ملی و معتقد به اداره کشور، با عقل جمعی و تدبیر باشند.

در مسائل کشور نیز ارزیابی و محاسبه ملی، کاری با اهمیت است، زیرا قابل عبرت گرفتن و بهره‌گیری برای آینده است.

ملت ایران باید با نگاهی کلان و واقع بینانه، ارزیابی صحیحی از شرایط کشور داشته باشد.

ارزیابی شرایط کشور با نگاه صرف به مسائلی همچون گرانی‌ها، کاهش تولید در برخی واحدهای تولیدی و فشارهای اقتصادی،

ناقص و نادرست است. نگاه صحیح آن است که در میدان عظیم و پر چالش ملت ایران، در کنار نقاط ضعف و مشکلات، پیشرفت‌ها

و دستاوردهای بزرگ نیز دیده شود که در این صورت نتیجه چنین ارزیابی کلانی، سربلندی و قهرمانی ملت ایران است.

در خصوص تحریم‌های به اصطلاح فلج‌کننده امریکا، در این صحنه پرچالش، ملت ایران توانسته است با هوشمندی و ظرفیت و

قدرت بالا، تهدیدها را تبدیل به فرصت کند و همانند قهرمانی ورزشی، از یک هموردی سخت و همراه با زحمت و تلاش و خستگی، پیروز خارج شود و تحسین همگان را نیز برانگیزد. اگر چنین نگاهی به کشور و شرایط آن باشد، قطعاً قهرمان این صحنه عظیم، ملت ایران است.

مانع تراشی عملی همچون تحریم و تهدید و مشغول دشمنان برای مقابله با پیشرفت‌های ایران دو روش را در پیش گرفته‌اند: ۱. کردن مسئولان، نخبگان و ملت به کارهای فرعی و غیر اولویت‌دار؛ ۲. تبلیغات گسترده و پرحجم برای پنهان کردن پیشرفت‌های ملت ایران و بزرگنمایی برخی نقاط ضعف

مرکز اصلی توطئه‌ها بر ضد ملت ایران، امریکا است و امروز بعد از گذشت ۳۴ سال، هر گاه که نام دشمن برده می‌شود، ذهن ملت ایران به سرعت متوجه امریکا می‌گردد. علاوه بر امریکا، دشمنان دیگری هم وجود دارند، که دولت انگلیس خبیث از جمله آنها است، اما از خود استقلالی ندارد و با دنباله روی، نقش مکمل دولت امریکا را دارد

رژیم غاصب صهیونیستی در حد و اندازه‌ای نیست که در صف دشمنان ملت ایران به حساب بیاید. اگر غلطی از آنها سر بزند، جمهوری اسلامی ایران، تل آویو و حیفا را با خاک یکسان خواهد کرد

امریکایی‌ها دائماً برای این چند دشمن ملت ایران، تعبیر نادرست «جامعه جهانی» را بکار می‌برند در حالیکه «جامعه جهانی» به هیچ وجه درصدد دشمنی با ایرانی و ایران اسلامی نیست

دشمنان بر خلاف ظاهر فریبی، حرکت برنامه‌ریزی شده‌ای را آغاز کرده‌اند و انتظار داشتند بعد از چند ماه، ملت ایران تسلیم زورگویی آنها شود و دست از فعالیت‌های فزاینده علمی خود بردارد، اما آنچه که اتفاق افتاد خلاف خواسته و پیش بینی بدخواهان بود.

اگر تحریم‌ها اثر گذاشته، علت آن اشکال اساسی در وابسته بودن اقتصاد کشور به نفت است و بر همین اساس باید اقتصاد بدون نفت از برنامه‌های اصلی و دارای اولویت‌های دولت آینده باشد

رسیدن به اقتصاد بدون نفت امکان پذیر است، اما شرط آن برنامه‌ریزی صحیح و اجرا است

یکی از اقدامات بدخواهان ملت ایران در عرصه سیاسی، تلاش برای منزوی کردن نظام اسلامی است اما برگزاری اجلاس سران عدم تعهد در تهران با حضور سران و مسئولان بلند پایه جنبش عدم تعهد و تحسین ایران به دلیل پیشرفت‌های شگرف علمی و فناوری و اقتصادی، طراحی دشمنان را با شکست کامل مواجه کرد

ایجاد تردید در ملت ایران و جدایی آنان از نظام اسلامی یکی از اقدامات بدخواهان در عرصه سیاسی است

حضور متراکم و پرشور و شوق مردم در راهپیمایی ۲۲ بهمن و ابراز احساسات آنان به اسلام و انقلاب اسلامی مشت محکمی بر دهان دشمنان بود

حضور قدرتمندانه ایران در پشت صحنه جنگ هشت روزه غزه و به زانو درآمدن رژیم صهیونیستی در مقابل مبارزان فلسطینی و همچنین اقرار بدخواهان به غیرقابل حل بودن مسائل منطقه‌ای بدون حضور ایران، موجب بی‌نتیجه شدن دشمنی‌ها در این عرصه‌ها شد.

همه این فشارها و دشمنی‌ها به ویژه تحریم‌ها در کنار برخی از آثار منفی آن، آثار مثبت بزرگی نیز داشته است که مهم‌ترین آن، فعال شدن نیروهای درونی و استعدادهای ملت ایران و تحقق کارهای عظیم و زیربنایی در سال گذشته است

کشف منابع جدید نفت و منابع جدید اورانیوم، ایجاد و توسعه نیروگاه‌ها و پالایشگاه‌ها، اقدامات زیربنایی در بخش راه و در حوزه انرژی، دستاوردهای مهم علمی و فناوری از جمله پرتاب ماهواره ناهید و پرتاب کاوشگر پیشگام به همراه موجود زنده به فضا، ساخت جنگنده فوق پیشرفته، تولید داروهای حساس و نوترکیب، کسب رتبه اول در حوزه نانو فناوری در منطقه، کسب مقام‌های

برجسته علمی، افزایش سرعت پیشرفت علمی، رشد تعداد دانشجویان در کشور، موفقیت‌های علمی در سلول‌های بنیادی و انرژی‌های نو و انرژی هسته‌ای، بخشی از پیشرفت‌های شگرف جوانان و دانشمندان ایرانی در سالی است که قرار بود ملت ایران بر اثر تحریم‌ها فلج شوند

درس بزرگ موفقیت‌ها و دستاوردهای سال ۹۱، این است که یک ملت زنده هرگز بر اثر تحریم، فشار و سخت‌گیری دشمن به زانو

در نخواهد آمد.

وابستگی کشور به نفت، بی‌اعتنایی به سیاست‌های کلان اقتصادی و گرفتار شدن به سیاست‌های روزمره از جمله نقاط ضعفی هستند که لازم است مسئولان کشور، به خصوص دولت آینده به آنها توجه کنند و بدانند که کشور باید سیاست اقتصادی کلان، روشن، برنامه‌ریزی شده و مدون داشته باشد.

هر اندازه که بنیه کشور قوی باشد و مسئولان با وحدت و همدلی و بر اساس تدبیر عمل کنند، تأثیر اقدامات خصمانه دشمنان به حداقل خواهد رسید.

ملت ایران با موفقیت‌های خود در سال گذشته ثابت کرد که وابسته نبودن به امریکا و قدرت‌های بزرگ نه تنها موجب عقب ماندگی نیست، بلکه موجب پیشرفت می‌شود.

پیش‌دستی در کارهای علمی، وظیفه بزرگ اخلاقی و عاقلانه دولت‌ها، صنعت‌گران، کشاورزان، سرمایه‌داران و کارآفرینان، پژوهشگران، طراحان علمی و صنعتی، استادان دانشگاه‌ها، مدیران اقتصادی و پارک‌های علمی و فناوری است و وظیفه همه این است که کشور را در برابر دشمنان، مستحکم، غیرقابل نفوذ و تأثیرناپذیر کنند. بر اساس تجربه‌های گذشته به گفتگو با امریکایی‌ها خوشبین نیستیم. ما بارها گفته‌ایم که به دنبال سلاح هسته‌ای نیستیم.

برداشت ما این است که پیشنهاد مذاکره یک تاکتیک امریکایی برای فریب افکار عمومی دنیا و مردم ایران است و اگر این‌گونه نیست، باید امریکایی‌ها این موضوع را در عمل ثابت کنند. امریکایی‌ها مایل نیستند که مذاکرات هسته‌ای به نتیجه برسد.

ه) سفارش‌های رهبری به رسانه‌های الکترونیکی و اینترنتی

:مقام معظم رهبری با گلایه از بد اخلاقی‌های رسانه‌های الکترونیکی و اینترنتی می‌فرماید:

رسانه‌های الکترونیکی و اینترنتی متأسفانه موجب شده‌اند که افراد بی‌محابا علیه یکدیگر حرف بزنند، بد بگویند. باید از طرف مسئولین کشور برای این هم یک جوری تدبیر بشود. ولی عمده این است که خود ما مردم، خودمان را مقید کنیم به اخلاق اسلامی؛ خودمان را مقید کنیم به قانون. واقعاً یکی از چیزهایی که ما همه‌مان باید توجه کنیم، به مردم هم باید بگوئیم، یاد بدهیم که توجه نکنند این است که: به صرف توهم این که حالا این کار مصلحت دارد، دستشان را، یا قلمشان را، یا ویلاشان را آزاد نکنند. که هر چه به دهندشان آمد، آن را بگویند.

:ایشان رسانه‌ها را ملزم به رعایت موارد ذیل می‌داند:

۱ - افزایش سطح آگاهی و تحلیل مردم

مطبوعات که طریق سلامت ببینند و بنا بر عناد و بدجنسی نداشته باشند. این گونه مطبوعات، در هر رشته‌ای قلم بزنند سیاسی باشند، فرهنگی باشند، اقتصادی باشند، درباره مسائل خارجی حرف بزنند، در خصوص مسائل داخلی حرف بزنند - و هر کاری که بکنند، به نفع نظام حرکت کرده‌اند. چرا؟ چون بر مایه آگاهی مردم می‌افزایند. موضع مطبوعات در جمهوری اسلامی، این است. (مقام معظم رهبری، ۱۳/۲/۱۳۷۵)

۲- ایفای سه وظیفه عمده نقد و نظارت، اطلاع‌رسانی و تبادل آرا :

برای مطبوعات سه وظیفه عمده قائم: وظیفه نقد و نظارت، وظیفه اطلاع‌رسانی صادقانه و شفاف، وظیفه طرح و تبادل آرا و افکار
۲_ در جامعه

کسانی که زبان گویایی دارند، قلم توانایی دارند و آبرویی پیش مردم دارند - که این آبرو هم جزو ذخایر تشویق مردم به انتخاب الهی است و خدای متعال به هر کس داده است، باید آن را در راه او مصرف کند و به کار ببرد - مردم را توجیه و تشویق کنند و

آدم‌های خوب را به آنها معرفی نمایند. (مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۱۲/۹)

۳- پاسداری از انتخابات به منزله یک نعمت الهی

۴- انتخابات که مظهر حضور مردم است، مظهر مردم‌سالاری دینی است، باید پشتوانه امنیت ما باشد. نباید اجازه داد که این چیزی که ذخیره امنیت است، پشتوانه‌ی امنیت است، به امنیت ما صدمه وارد کند. (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۰/۶/۹).

۵- انتقاد منطقی و واقع‌بینانه

البته انتقاد منطقی، گفتن حرف صحیح این‌قدر حرف‌های آشکار وجود دارد که انسان اگر ذکر آنها را نکند، اصلاً هم غیبت نیست، و می‌تواند انسان نقد بکند.

۶- ترویج حسن ظن

این چیزی که امروز مورد ابتلاست در جامعه ما، از همان چیزهایی است که بایست از همین ادله غیبت بفهمیم که درست نیست؛ این وضعی که وجود دارد درست نیست. (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۹/۱۰/۷).

۷- کمک نکردن به خواست دشمن

از گویندگان و نویسندگانی که توفیق سخن گفتن با مردم را دارند، درخواست می‌کنم که همواره خدا را در نظر داشته، حقیقت را بیان کنند و با سخنان خلاف واقع یا تکیه بر گمان واهی، خدای ناخواسته، به تبلیغات دشمن کمک نکرده؛ کام شیرین مردم را تلخ نکنند. (۱۳۷۱/۱/۲۷).

۸ - ذهن مردم را مشغول مسائل فرعی نکنند: «سفارش می‌کنیم که از وارد کردن حرف‌ها و مطالب نادرست - که ذهن مردم را مشغول میکند - به فضای ذهنی مردم پرهیز کنید. (۱۳۹۱/۱۰/۱۱).

۹ - مردم را نسبت به انتخابات دلسرد نکنند: مبدا در روزنامه یا در رسانه‌ای - به هر نحوش - یا در تبلیغاتی، طوری حرف زده بشود که مردم را نسبت به انتخابات دودل بکنند (۱۳۷۰/۱۰/۱۹).

۱۰ - اعتماد به نفس مردم نباید شکسته شود: «هوجیگری کردن، مردم را دلسرد کردن، اعتماد به نفس مردم را شکستن، آنها را ناامید کردن نسبت به آینده، هیچ روا نیست (۱۳۸۶/۱۰/۱۸).

۱۱ - از اختلافات جزئی و غیر اصولی صرف نظر شود

چه رئیس‌جمهور باشد، چه رئیس مجلس باشد، چه رئیس مجمع تشخیص مصلحت باشد، چه رئیس قوه قضاییه باشد؛ اینها مسئولین کشورند. مسئولین کشور کسانی هستند که زمام یک کاری به اینها سپرده است؛ مردم باید به اینها اعتماد داشته باشند، دشمن می‌خواهد شایعه‌پراکنی کند؛ می‌خواهد دل‌ها را - حسن ظن داشته باشند. نباید شایعه‌پراکنی کرد؛ دشمن این را می‌خواهد نسبت به یکدیگر، نسبت به مسئولین بدبین کند. (۱۳۸۸/۹/۴).

۱۲ - نقاط برجسته ملت تضعیف نشود :

آن کسانی هم که دارای تریبون‌های گفتن هستند، دارای رسانه هستند، صدایشان در جامعه شنیده می‌شود، سعی کنند نقاط برجسته این ملت را طبق میل دشمن کوچک نکنند، تضعیف نکنند، کمرنگ نکنند. این هوشیاری ملت ایران باید همواره محفوظ بماند. (۱۳۹۰/۷/۲۷).

۱۳ - هر خبری گفتنی نیست :

بعضی از خبرها، اصلاً مضر است. حادثه‌ای را در جایی درست می‌کنند و میلیون‌ها و میلیارد‌ها دلار خرج می‌کنند، تا آن را به گوش آنگاه ما بیاییم، همین حادثه را از طریق رسانه‌های گروهی خودمان، به گوش مردمان برسانیم! آیا این عاقلانه ما برسانند! است؟! (۱۳۸۲/۱۲/۲۱).

۱۴ - تهمت به نظام، گناهی بالاتر از تهمت به افراد است :

اینکه ما بیاییم این و آن را بدون اینکه اثبات شده باشد، بگیریم زیر بار فشار تهمت و چیزهایی را به آنها نسبت بدهیم که ممکن است در واقع راست باشد، اما تا مادامی که ثابت نشده است، ما حق نداریم آن را بیان کنیم؛ این آن را متهم کند، آن این را متهم کند؛ از رسانه بیگانه رسانه مغرض انگلیس شاهد برایش بیاوریم، بعد هم یک نفر از آن طرف پیدا بشود و کل نظام را به اموری که

شایسته نظام اسلامی نیست و نظام اسلامی شأنش بسیار بالاتر است از این چیزهایی که بعضی به نظام اسلامی نسبت می‌دهند، متهم بکنند، این اشکال بر آنها بیشتر هم وارد است. تهمت زدن به یک شخص گناه است، تهمت زدن به یک نظام اسلامی، به یک مجموعه، گناه بسیار بزرگ‌تری است. پروردگارا! با تقوای خود ما را از این گناهان دور کن (۱۳۸۸/۶/۲۱).

۱۵ - غیبت در رسانه‌ها و وبلاگ‌ها جایز نیست :

به صرف توهم این که حالا این کار مصلحت دارد، دستشان راه، یا قلمشان راه، یا وبلاگشان را آزاد نکنند که هر چه به دهنشان آمد، آن را بگویند؛ اینجور نیست، چون وسائل مدرن امروز همه مشمول همین حکم است. یعنی خواندن وبلاگ هم مثل خواندن کاغذ است، کتاب است، نامه است، مثل شنیدن حرف است. استماع غیبت شامل همه اینها می‌شود؛ یعنی ملاک استماع در اینها وجود دارد مسلماً شنیدن به گوش خصوصیتی ندارد، خواندن تو نامه هم عین همان است که ما در بحث استماع این را تأکید کردیم و عرض کردیم (۱۳۸۹/۱۰/۷).

۱۶ - از بی‌احترامی به شورای نگهبان پرهیز شود: «مبادا خدای نکرده کسی از هیأت‌های نظار در گوشه‌ای از کشور کاری کند که دهان بدخواهی را باز کند و احترام شورای نگهبان هتک شود. (سایت دفتر حفظ و نشر آثار حضرت ایت الله العظمی خامنه‌ای).

(و) ترویج اخلاق انتخاباتی

منشور اخلاقی انتخابات که در سال ۱۳۸۸ با اشراف وزارت کشور و توسط جمعی از حوزویان و دانشگاهیان گردید و به تصویب ۲۲ نهاد دولتی و غیر دولتی فعال در عرصه سیاسی رسید؛ سندی است که می‌تواند مبنای فعالیت‌های ترویجی و تبلیغی صدا و سیما قرار گیرد. در مقدمه این سند آمده است:

«الَّذِينَ إِن مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ» (حج ۴).

انتخابات را به عنوان هدف عالی و شیرین مورد توجه قرار دهید و با پرهیز کامل از هر گونه جنجال و تخریب و بد اخلاقی، همه عوامل خود را برای برگزاری پرشور و شوق آن بسیج کنید. (مقام معظم رهبری).

انتخابات برگزار شده در کشور ما، از نظر رعایت اخلاق و موازین اخلاقی، در مقایسه با بسیاری از کشورها، درخشان‌ترین سابقه را داشته است، اما نباید فراموش کرد که بد اخلاقی‌های انتخاباتی، هر چند اندک، به هیچ روی زیبنده جامعه اسلامی متمدن و فضیلت‌گرای ما نیست، و نیز با مقاصد عالی حکومت اسلامی سازگار نیست. حکومتی که همه ارکان تصمیم‌گیری و مدیریت آن را باید مؤمنان و صالحان تشکیل دهند. افرادی که قرآن کریم، فراهم‌سازی زمینه‌های والاترین ارزش‌های اخلاقی در حیطه‌های فردی، اجتماعی و الهی را به دست و همت آنان نوید داده است. بدین ترتیب، مهم‌ترین رسالت منشور اخلاقی انتخابات، تحقق کامل این نوید قرآنی است.

بر اساس اصل شصتم قانون اساسی: در جمهوری اسلامی ایران، امور کشور باید به اتکای آرای عمومی اداره شود، از راه انتخابات، انتخاب رئیس‌جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظایر اینها، یا از راه همه‌پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می‌گردد.

قانون‌گرایی و احترام به قانون از اصول مسلم اخلاقی است که در همه جوامع متمدن بر آن تأکید می‌شود. در منشور اخلاقی انتخابات نیز رعایت قوانین و مقررات انتخاباتی به عنوان قاعده اولی و اصل حاکم شناخته می‌شود. حفظ احترام و عمل به اصل شصتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که سرفصل قوانین انتخابات است، مستلزم مراعات بسیاری از اصول ارزشی و اخلاقی از سوی ارکان مختلف مرتبط با انتخابات است.

اصول و ارزش‌های اخلاقی آیین رفتار اخلاقی در این منشور عبارتند از:

اصل اول: دین‌محوری و ارزش‌گرایی اسلامی

اصل دوم: کرامت انسانی و عزت نفس

اصل سوم: قانون محوری و قانون‌گرایی
اصل چهارم: وفای به عهد و امانت‌داری
اصل پنجم: احساس تعلق و مسئولیت جمعی
اصل ششم: پاسخ‌گویی و نقدپذیری
اصل هفتم: صداقت و راستی
اصل هشتم: وفاق و اعتماد اجتماعی
اصل نهم: حق محوری و انصاف
اصل دهم: مشارکت حداکثری
اصل یازدهم: همبستگی، استقلال و اقتدار ملی
اصل دوازدهم: پاک‌دستی و پرهیزکاری مالی
اصل سیزدهم: حفظ منافع ملی و مصالح اسلامی و احترام به آن‌ها
اصل چهاردهم: رشد تعالی فرهنگ مناسب سیاسی اجتماعی
فصل دوم سند به آیین رفتار اخلاقی در انتخابات اختصاص یافته و آیین اخلاقی برخی دستگاه‌های متولی برگزاری انتخابات را بیان نموده است. که به ترتیب عبارتند از:

..مجریان و برگزارکنندگان (وزارت کشور، هیأت‌های اجرایی، نیروهای انتظامی و ناظران: شورای نگهبان، قوه قضاییه و مجلس شورای اسلامی (در انتخابات شوراها) مطبوعات و رسانه‌ها

نخبگان و شخصیت‌های تأثیرگذار
داوطلبان، نامزدها، احزاب و ستادهای انتخاباتی
انتخاب‌کنندگان

در بخش آیین رفتاری رسانه‌ای، تکالیف زیر مشخص شده است:

۱ - رسانه‌های دولتی و عمومی .

الف) احترام به قوانین و مقررات انتخابات

ب) اهتمام به آموزش، رشد و آگاهی عمومی در زمینه انتخابات و لوازم آن و تشویق مردم به مشارکت در انتخابات
ج) ترویج اصول و ارزش‌های اخلاقی انتخابات و به‌کارگیری ادبیات صادقانه، وحدت‌بخش، امیدوارکننده و نشاط‌آور در عرصه انتخابات

د) فراهم‌سازی زمینه بدون تبعیض برای تبلیغات همه نامزدها و جریان‌های انتخاباتی (در حدودی که قانون اجازه می‌دهد

ه) حفظ بی‌طرفی کامل انتخاباتی و صیانت از لوازم انتخابات آزاد

و) رعایت قواعد ناظر به آرامش و نظم عمومی در انتخابات و پرهیز از هرگونه فضا سازی به سود یا زیان حزب یا نامزد خاص

۲ - رسانه‌های خصوصی

الف) احترام به قوانین و مقررات انتخابات

ب) اهتمام به آموزش، رشد و آگاهی عمومی در زمینه انتخابات و لوازم آن و تشویق مردم به مشارکت در انتخابات

ج) اهتمام به آموزش، رشد و آگاهی عمومی در زمینه انتخابات و لوازم آن و تشویق مردم به مشارکت در انتخابات

د) ترویج نگاه وظیفه‌گرایانه و قانون‌مدار به تبلیغات انتخاباتی و پرهیز از نگاه کاسبکارانه به آن

ه) حمایت معقول و اخلاقی از حزب و جریان متبوع با پرهیز از تخریب و نادیده گرفتن شایستگی‌های احزاب و جریان‌های رقیب

و) احترام به ارزش‌ها و دستاوردهای انقلاب و نظام اسلامی و پرهیز از انتشار مطالب موهن درباره افراد حقیقی و حقوقی

ز) رعایت قواعد ناظر به حفظ آرامش و نظم عمومی، و پرهیز از فریب افکار عمومی به سود یا زیان حزب یا نامزد خاص، و تحریک

تعصبات قومی، مذهبی، صنفی، گروهی و محلی.
(ح) کمک به ایجاد فضای نقد منصفانه و مشفقانه درباره عملکرد ارکان انتخابات و دوری از هرگونه اعتماد به گزارش‌ها و القانات بیگانگان و معاندان نظام اسلامی

13-2- اهمیت و ضرورت حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از نظر امام خمینی «ره»:

اقتصادیکی از عرصه‌هایی است که در چند سال اخیر مورد توجه و تاکید مقام معظم رهبری به عنوان یکی از عرصه‌های سرنوشت ساز که زمینه استقلال و اقتدار ملی را فراهم می‌نماید، بوده است و از آن به عنوان اصلی‌ترین موضوع کشور یاد کرده‌اند. البته این عرصه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی هیچ‌گاه مورد غفلت دشمنان نیز نبوده و یکی از صحنه‌های مبارزه‌ی آنان در برابر انقلاب بوده است. از این رو حضرت امام حضور در این صحنه را حضور در عرصه مبارزه دانسته و می‌فرماید: «همه قیام کنند برای این که مملکت را از این فلج اقتصادی نجات دهند اگر مملکت شما در اقتصاد نجات پیدا نکنند و وابستگی اقتصادی داشته باشد، همه جور وابستگی دنبالش می‌آید و وابستگی سیاسی و هم پیدامی‌کنیم.

وابستگی نظامی هم پیدامی‌کنیم؛ برای اینکه وقتی ما چیزی نداشتیم، دستمان به طرف آمریکا دراز می‌شود و ما یکا همه چیز را به ماتحمیل می‌کنند، ما وقتی می‌توانیم دنبال آن نرویم که قدرتمند باشیم.»

حضرت امام همچنین اقتدار و توان اقتصادی عامل استقلال و قطع وابستگی مسلمانان از کافران دانسته در برابر حمله‌ها و تبلیغات اسلام ستیزانه کافران در برابر اسلام و معرفی آن به عنوان مخالف تمدن و پیشرفت ایستاده و علت تبلیغات آنان را مبارزه اسلام با زراندوزان و مستکبران و می‌فرماید:

«اسلام هم ترقیات و هم صنعت را قبول دارد با همه‌ی ترقیات، همه تمدن‌ها موافق است. اسلامی، وابستگی به دیگران را منکر است. می‌گوید نباید صنعت ما وابسته باشد؛ نباید زراعت ما وابسته باشد؛ نباید ادارات ما وابسته باشد؛ نباید اقتصاد ما وابسته باشد؛ نباید فرهنگ ما وابسته باشد؛ نباید مستشارها بیایند ما را اداره کنند. خودمان خودمان را اداره کنیم.» (رنجبر، ۱۳۹۲: ۲۱)

نظام‌های سیاسی میزان مشارکت در انتخابات را نشانه مشروعیت و مقبولیت آن نظام سیاسی می‌دانند. هر چند در کشورهای مدعی دموکراسی گاهی میزان مشارکت بسیار پایین است اما در جمهوری اسلامی همیشه میزان مشارکت بسیار بالا بوده و به عنوان نقطه قوت نظام تلقی شده است لذا شرایط کنونی ایجاب می‌کند مردم بار دیگر به خلق حماسه‌ای دیگر بپردازند. امام خمینی در این زمینه می‌فرماید:

«شما چنانچه رأی تان از زمان سابق خدای ناخواسته کمتر بشود، بوق‌های تبلیغاتی خارج و شکست خورده‌های فراری به خارج خواهند گفت که ایران از اسلام و جمهوری اسلامی روی برگردانده است.»

و در جای دیگری می‌فرماید:

«اگر می‌خواهید در مقابل دنیا اظهار حیات بکنید که بگویید ما بعد از گذشتن چندین سال زنده هستیم، باید مشارکت کنید.» (حق پرست، ۱۳۹۲: ۱۹)

۱۴-۲ - حماسه سیاسی و اقتصادی از دید گاه مقام معظم رهبری

عزت ملی

عزت ملی در مسائل اقتصادی به این است که کشور به قدرت خود کفایی برسد، بتواند اگر چیزی از دنیا نیاز دارد، می‌گیرد، چیزی هم دنیا به او نیاز داشته باشد و در مقابل از او بگیرد؛ مغلوب نباشد، مقهور نباشد. (بیانات در بیستمین سالگرد رحلت امام خمینی: ۱۳۸۸/۰۳/۱۴).

اقتدار ملی

اقتدار ملی، هم زمینه نظامی دارد، هم زمینه اقتصادی دارد، هم زمینه سیاسی دارد، هم زمینه سازمانی دارد. در همه زمینه‌ها مسئولان می‌توانند کاری کنند که ملت احساس اقتدار کند. وقتی که همه سرمایه‌اندوزان بین‌المللی سعی می‌کنند یک ملت و یک کشور را در چنبره اختاپوس اقتصادی خودشان در آورند و بانام‌های فریبنده و به ناحق، منابع یک ملت را جذب کنند، اگر مسئولان اقتصادی کشور توانستند با تدبیر و هوشیاری و با سرعت عمل متناسب، تدابیر لازم را پیشگیرند و مانع از نفوذ پنجه دشمن در اقتصاد کشور شوند و اقتصاد ملی را شکوفا کنند، ملت احساس اقتدار می‌کند. (بیانات در دیدار با فرماندهان و گروهی از پرسنل ارتش به مناسبت روز ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۱۳۸۰/۰۱/۲۱).

غرور ملی

بیش از ده‌ها سال، عزت ملت ما، غرور ملت ما، افتخار ملت ما پایمال شد. انقلاب، ما را به خود آورد و متوجه به خودمان کرد. کشور ما با این سابقه تاریخی، با این سابقه علمی، با این ذخایر عظیم علمی و فکری که ما داشتیم، ... کارش به جایی برسد که برای اولیات زندگی خودمان هم باید چشم به دست دیگران داشته باشیم. سیاستمداران ما ... می‌گفتند ... ما از فرق سرتانوک پابایستی فرنگی بشویم تا بتوانیم پیش برویم. خب، این‌هایی عرضگی است؛ اینها عقب‌افتادگی است که یک عده‌ای به خاطر ضعف‌های خودشان، این ضعف‌ها را بر ملت تحمیل می‌کنند؛ ملت تحقیر می‌شود. انقلاب این‌ها را از بین برد؛ ما به خود آمدیم. (بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و برگزیدگان علمی: ۱۳۹۰/۰۷/۱۳).

ضرورت حیاتی

برای یک کشور، استقلال اقتصادی یک ضرورت حیاتی است. وقتی رشته‌های اقتصادی کشور به بیگانگان وصل باشد، معنایشان است که رگ حیات و تغذیه این پیکر به جایی دیگر وصل است؛ پس اختیار در دست دیگری خواهد بود. (خطبه‌های نماز جمعه تهران: ۱۳۶۹/۰۱/۱۰).

اقتدار اقتصادی

یک رکن اقتدار ملی، اقتدار اقتصادی است؛ یعنی کشور از لحاظ اقتصادی بتواند پول ملی خودش را تقویت کند، در بازارهای اقتصادی دنیا حضور تأثیرگذار داشته باشد، در بهبود وضع اقتصادی کشور از امکانات خودش استفاده کند، فقر را در کشور ریشه کند و یا حداقل کمک کند، و بتواند به عنوان کشور ثروتمند و غنی، در مقابل چشم دنیا، کارایی نظام خودش را نشان دهد. این می‌شود اقتدار اقتصادی، که مسئولان اقتصادی کشور موظف اند این کارها را انجام دهند. اقتدار اقتصادی هم چنین به معنای این است که در کشور، بی‌کاری وجود نداشته باشد، اشتغال وجود داشته باشد، تولید صنعتی و کشاورزی در حد مطلوب باشد، از منابع و معادن کشور به نحو بهینه استفاده شود. این هم اقتدار اقتصادی است که بخش‌های گوناگون نسبت به آن مسئولیت دارند. (خطبه‌های نماز جمعه تهران: ۱۳۸۰/۰۲/۲۵)

استقلال اقتصادی

استقلال اقتصادی، از استقلال سیاسی مشکل‌تر و دیرباب‌تر است. می‌بینید که به آسانی نمی‌شود رشته‌های نفوذ و سلطه اقتصادی قدرت‌ها و دولت‌های بیگانه را قطع کرد. اگر کشوری بخواهد به سمت استقلال اقتصادی برود، احتیاج به نیروی انسانی کارآمد، منابع درآمدزا، امکانات فراوان، دانش، تخصص، همکاری‌های علمی و فنی بین‌المللی و بسیاری از چیزهای دیگر دارد. ... البته تارسیدن به یک استقلال اقتصادی کامل، هنوز فاصله داریم و مردم باید کار کنند، جوانان باید درس بخوانند، متخصص باید تلاش نمایند و کسانی که می‌توانند در این مقصود مهم ملی کمک کنند هر گونه کمکی آن را باید انجام دهند. (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۶۹/۰۱/۱۰).

مبارزه اقتصادی

جهاد اقتصادی، صرفاً تلاش اقتصادی نیست. جهاد یک بار معنایی ویژه‌ای دارد. هر تلاشی را نمی‌شود گفت جهاد. در جهاد، حضور و رویارویی با دشمن، مفروض است. انسانی که تلاشی می‌کند، دشمنی در مقابل او نیست؛ این جهاد نیست. اما یک وقت شمامی خواهید یک تلاشی را انجام دهید، به خصوص یک دشمنی سینه‌به‌سینه شمالیستاده است؛ این می‌شود جهاد. ممکن است یک وقت این جهاد به شکل قالب باشد، ممکن است جهاد مالی باشد، ممکن است جهاد علمی باشد، ممکن است جهاد فنی باشد؛ همه این‌ها جهاد است؛ انواع و اقسام جهاد و مبارزه است. اگر بخواهیم در ادبیات امروز ما برای «جهاد» معادلی پیدا کنیم، می‌شود «مبارزه». جهاد اقتصادی، یعنی مبارزه اقتصادی. (بیانات در جمع مردم و کارکنان صنعت نفت عسلویه: ۱۳۹۰/۰۱/۰۸).

مقابله با تحریم‌ها

می‌توانیم به شکل‌های مختلف با تحریم‌ها مقابله کنیم: یا با دور زدن تحریم‌ها که شگرد خوب و جالب و ظریفی است و خوب است که دولت و ملت این شگرد را به کار ببرند یا از جهت رو آوردن به ظرفیت‌های درونی که کاربنیادی و زیربنایی است

و حتماً باید انجام بگیرد و تا حالا همان جام گرفته. پس هدف دشمن، زمین زدن جمهوری اسلامی است؛ یعنی زمین زدن ایران اسلامی؛ یعنی زمین زدن ملتی که با حضور خود، با پشتیبانی خود، با حمایت خود، این نظام را تا امروز پیش برده و رشد داده و رونق داده. بنابراین بایستی در مقابلش مجهز بود. جبهه مقابل را باید شناخت، ابزار و سلاح او را باید شناخت و ضد آن سلاح را باید آماده کرد؛ این، جهاد اقتصادی می‌خواهد. (بیانات در دیدار فعالان بخش‌های اقتصادی کشور: ۱۳۹۰/۰۵/۲۶).

قطع وابستگی

یکی از علل دشمنی استکبار و توطئه‌های جهانی با ملت ایران در قضیه انرژی هسته‌ای و قضایای مشابه همین است. شمامی بینید در همان حالی که امریکایی‌ها پیش‌قراول اند و بعضی از اروپایی‌ها هم دنباله‌رو امریکادر ضدیت با دست‌یابی ملت ایران به انرژی هسته‌ای و تلاش می‌کنند و تهدید می‌کنند و الفاظ درشت به کار می‌برند، می‌روند با کشورهای دیگری که از لحاظ علمی و صنعتی به مراتب عقب‌مانده‌تر هستند و بسیار با ملت ایران فاصله دارند، قرارداد انرژی هسته‌ای می‌بندند! معنای این حرف چیست؟ معنایشان است که اگر انرژی هسته‌ای موجب وابستگی بیشتری ملت به خودشان شود، آن را برای آن ملت مجاز می‌دانند. آنها با آنان رژیم هسته‌ای مخالف‌اند که یک ملت با ابتکار خود، به دست خود، بدون نیاز به آنها، با استقلال کامل به دست آورده‌است. جوانان عزیز ما، ملت بزرگ ما، این امتیاز را پیدا کرده‌اند که به این رتبه علمی و صنعتی پیش‌رفته با تکابه نیروی خود رسیدند؛ وابستگی ایجاد نکردند، بلکه این ضد وابستگی است. همین انرژی هسته‌ای برای دیگر ملت‌ها که دولت‌های مستکبر به آنها می‌دهند، موجب وابستگی است؛ اما برای ملت ایران که خود از درون می‌جوشد، ابتکاری می‌کند، نوآوری می‌کند، خودش خلاقیت و تولید می‌کند، موجب قطع وابستگی است. استکبار جهانی و دشمنان ملت ایران، با این دشمن‌اند. (بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی: ۱۳۸۷/۰۳/۱۴).

مبارزه با امریکا

امروز بزرگ‌ترین مبارزه با امریکا، کار کردن و تلاش نمودن و مجاهدت برای اصلاح امور کشور است؛ امریکایی‌ها این رانمی‌خواهند. مسئولان دولتی و بخش‌های مختلف باید برای ایجاد اشتغال و مبارزه با فساد و باز کردن گره‌های امور معیشت مردم و رونق دادن به اقتصاد کشور، حقیقتاً کار و تلاش کنند. هر کس در این زمینه ما مجاهدت و کار کند، بزرگ‌ترین مبارزه را با امریکا کرده است؛ چون امریکایی‌ها نمی‌خواهند گره‌های این کشور و این ملت باز شود؛ آنها می‌خواهند این مشکلات بماند. (بیانات در دیدار اعضای ستادهای نماز جمعه سراسر کشور: ۱۳۸۱/۰۵/۰۵).

۱۵-۲ - حماسه آفرینی سیاسی و اقتصادی از نگاه یک فرمانده شهید

متن زیر گزیده‌ای از وصیت نامه علمدار و قائم مقام فرمانده ی لشکرو ویژه ۲۵ کربلاسر لشکر شهید حاج حسین جان بصیر است که هم‌خوانی با پیام راهگشای نوروزی مقام معظم رهبری و نامگذاری سال ۱۳۹۲ به سال « حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی » دارد و تقدیم مخاطبان می‌شود.

حماسه عظیم سیاسی امت بیدار ایران اسلامی

مرگ بر آمریکای جهان‌خوار، مرگ بر شوروی متجاوز و مرگ بر اسرائیل دسیسه باز، مرگ بر فرانسه تروریسم پرور، مرگ بر هر چه ضد انقلاب اسلامی، مرگ بر صدام ضد خدا، مرگ بر منافقین، مرگ بر حزب کثیف توده، مرگ بر دشمنان رهبر و روحانیت، مرگ بر ضد ولایت فقیه و مرگ بر حاکمان مرتجع منطقه امدار دودلم با شما امت قهرمان و بیدار. می‌دانم در طول انقلاب چه فداکاری که نکردید. چه مصیبت‌هایی را که متحمل نشدید. آری پرچم‌های سبز و سیاه بر بام‌های خانه‌های تان این خودگواه این مطلب است.

فداکاری‌های تورا، از خودگذشتگی‌های تورا و مبارزات جانانه تورا با چه زبانی می‌توان بیان داشت و چگونه می‌توان شکر کرد. از کدام مبارزه تو سخن بگویم. شما بودید که انقلاب کردید، شما بودید که با فرمان رهبر ما دست خالی اما با ایمان کامل در مقابل توپ و تانک و مسلسل ایستادید و نظام پوشالی و بی‌ارزش طاغوتیان را درهم پیچیدید و پس از انقلاب در مقابل دشمنان اسلام خارجی‌ها و ایادی داخلی‌شان مردان هم مقابله کردید.

تمام جیره‌خواران خان‌زدالت را یکی بسازدیگری در زباله‌دان تاریخ و به دست فراموشی سپردید و این شماست که از اول جنگ تحمیلی تا کنون از بذل جان و مال دریغ نکردید و با این شماست که شهید پرور بودید که عصای دست خود، میوه دل و جگر گوشه گان خود را برای استمرار انقلاب و برای نجات اسلام به جبهه‌ها اعزام داشته و می‌دارید با هم شما بودید و هستی‌دکه وقتی پاره‌تنان روی دست برادران سپاه و ارتش و بسیج تشییع می‌شود، با صدای دل‌نشین و مهربان تان فریاد می‌زنید: این گل پرپر ماست / هدیه به رهبر ماست...

حماسه اقتصادی از آن مستضعفین

ملت قهرمان و متعهد به قرآن و رهبر! این شماست که فشارهای اقتصادی و فشارهای متعدد دیگر را با بردباری و متانت خاص تحمل کرده و می‌کنید.

اما سخن اینجا است همه این فداکاری‌ها را شما کوخ‌نشین‌ها، شما مستضعفان، شما طبقه محروم جامعه، انجام دادید نه طبقه مفرح و کاخ‌نشین، نه طبقه زرمندان و زورمندان، نه محتکران و گران‌فروشان، نه اربابان و چپاولگران، بنابراین سنگینی و مشکلات را شما محرومان بر سینه خودتان دارید.

پس بار انقلاب بر دوش شما بوده و هم‌اکنون نیز هست لذا باید برای تداوم، بقاء و تحویل انقلاب به صاحب اصلی‌اش امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) توجه داشته و همه شما موظفید گوش به فرمان رهبر و روحانیت متعهد خط امام باشید....

فرزندم، خوش پوشیدن، خوش رفتن، خوش خوردن مطلبی را درست نمی‌کند، خوش گشتن و خوشرویی با بعضی‌ها نمی‌تواند به انسان آگاهی بدهد ولی انسان می‌تواند با توکل به خدا و توسل به ائمه اطهار (علیهم السلام) هم دنیا را داشته باشد و هم آخرتش را تأمین کند.

امروز، روز امتحان است.

فرزندانم؛ روزگاری است که نفس اسلام، یعنی جان اسلام، جان انقلاب، امید مسلمین و ناموس ملت غیور ایران، در خطر است، مورد تاخت و تاز لشکریان ابرهه زمان، نمرود و نمرودیان و فرعون و فرعونیان است. آیا آسوده نشستن، آرام گرفتن، خوردن و خوابیدن، گفتن و خندیدن، بی‌تفاوت بودن، کار هیچ انسان مسلم، مؤمن و عاقلی می‌تواند باشد؟

من معتقدم حتی حیوانات با غیرت هم در موقعیتی که به آنها حمله می‌شود آرام نمی‌گیرند مگر آن دسته از حیواناتی که همانند خوک و یا خوک صفت باشند که با صدای هیاهوی دیگران فرار می‌کنند یا دائم به شهوترانی، لذت مادی و دنیوی مشغول می‌شوند و گرنه امروز روز امتحان است به قول شاعر که می‌گوید:

فولاد به پنجه قضا موم شود / موجود به یک حادثه معدوم شود
نامردی و مردانگی اهل جهان / از گردش روزگار معلوم شود

قدرت ایمان غالب بر همه قدرت‌ها

حامیان صدام باید بدانند که ملت ما مکتب دارد، قرآن دارد، اسلام دارد، خدا دارد و امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) پشتیبان اوست. قدرت‌ها اگر اسلحه دارند، مغرورند.

در عملیات کربلای ۵ مشاهده شد که تانک‌های دشمن چگونه با پرتاب یک آر پی جی به هوا می‌رفتند، یک آر پی جی شاید ۱۴ هزار تومان یا ۷ هزار تومان باشد ولی قیمت یک تانک دشمن ۵۰ هزار تومان است، با یک آر پی جی ۵۰ هزار تومان به هوا می‌رود این قدرت را چه کسی به این رزمنده داده است جزء اینکه خداوند داده است. جز این است که به برکت فرماندهی فرمانده کل سپاه اسلام حضرت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) است. جز این است که ائمه اطهار (علیهم السلام) نظر دارند.

همه ابرجنایت‌کاران باید بدانند که کلک همه‌شان کنده می‌شود و همه به گور سیاه می‌روند و شاید هم در تاریخ اسمی از آنان برده نشود، همانطوری که شاه رفت، ایادی‌اش هم رفتند و اثری از آنان باقی نماند. این قدرت اسلام است، این قدرت قرآن است، این حکومت عدل الهی است که باید در کره زمین گسترش یابد و رزمندگان اسلام کسانی باشید که وقتی امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ظهور می‌فرمایند و حکومت اسلامی تشکیل می‌دهند پشت سر حضرت حرکت می‌کنید.

ما هم حرکت امام را قبول کردیم و به جان و دل خریدیم و مشت‌های‌مان را در میدان عمل بلند کردیم. میدان عملی که از کوچه‌ها و خیابان‌ها شروع شده بود به امام گفتیم اگر همه وجودمان را در راه اسلام از دست بدهیم تو را تنها نخواهیم گذاشت، فرمان تو فرمان پیامبرگونه است، امام‌گونه و نشأت گرفته از اندیشه خدایی است، با دل و جان خریدار پیام تو هستیم، پیام را که قبول کردیم، حرکت را شروع کردیم.

عده‌ای در حرکت ثابت قدم ماندند و عده‌ای در میانه راه بازمانده و برگشتند و یا درجا زدند همانند غربال کردن نیم دانه‌ها و آشغال‌ها افتادند. آنهایی که دروغ می‌گفتند که ما با شما هستیم، ما مردمی هستیم، ما مرد عمل هستیم، همه آنها در وسط راه بریدند، کمونیست‌ها اکثریت یا اقلیت، منافقین، همه چهره‌های‌شان را لعاب مسلمانی دادند و عاقبت رسوا شدند.

آنان از راه بازماندند و دست بیعت با ابرجناپیتکاران دادند. شیطان بزرگ و کوچک، همه آنهایی که منافع‌شان در خطر بود خواستند سرسپرده‌ها، معدومی‌ها، ملی‌گراها، چهره‌خودشان را به صورت مسلمان نشان بدهند که دست‌شان رو شد. آنها فکر می‌کردند اگر وارد میدان شوند منافع آنان حفظ می‌شود، به زودی فهمیدند که اسلام به فکر منافع اسلام و آنانی که در خط اسلام هستند، است.

کاری کردند که چهره‌های‌شان مشخص شد، وضعیت آنان بر مردم معلوم و مردم آنان را شناختند و یکی پس از دیگری طرد گردیدند.

رشته همبستگی، دوستی و محبت خودی‌ها در جبهه ظاهر شد، جنگی که آمریکا برای ما به وجود آورد از طریق عراق بر ما تحمیل کرد. در جریان جنگ، آنانی که حزب‌الله بودند، در خط امام بودند، حرکت کردند و همان افراد در این جا گردهم جمع شدند، دست به دست هم دادند و عهد کردند از هم قول می‌گرفتند وقتی به بهشت می‌روند در جوار ائمه اطهار(علیهم السلام) سفارش یکدیگر را کنند، رفاقت فقط در اینجا نباشد، اگر در اینجا همسنگر و دوست هستیم وقتی در جوار ائمه اطهار(علیهم السلام) رفتیم، یکدیگر را به یاد بیاوریم.

این نحوه همدلی در جبهه یک حرکت درونی برای نیروها ایجاد کرد، خودشناسی و خداشناسی معیار شد. وقتی خود و امام خود و خدا را شناختند فهمیدند جبهه یعنی چه؟ جنگ یعنی چه؟

همه اینها یک حرکت درونی بود و وقتی در جبهه بودند به فکر پشت جبهه نبودند که وضعیت خانواده و زن و بچه‌های‌شان چگونه است؟ زیرا با آنها وداع کرده بودند. این‌ها همه سندهای زنده و تاریخی حرکت‌های اسلامی عصر ما هستند(سخنان شهید در مجله بصائر: ۱۳۹۲ص: ۷-۹).

۱۶- نقش آموزش خانواده در خلق حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی

خانواده، به عنوان ابتدایی‌ترین و کوچکترین واحد اجتماعی نقش یک نهاد اصلی و محوری در جامعه را ایفا می‌نماید که هسته‌ی اولیه و اساس و زیرساخت برای سایر نهادهای اجتماعی به شمار می‌رود. افرادی که در این واحد کوچک اجتماعی رشد می‌یابند و تربیت می‌شوند به میزان رشد و شکوفایی‌شان در جامعه انسانی سهم دارند. افرادی که روزی به عنوان سیاستمدار، مدیر، قانونگذار و... در جامعه حضور و ظهور پیدا می‌کنند و مسئولیت‌های سنگین و خطیری را برعهده می‌گیرند، ابتدا در کانون گرم خانواده و کانون گرم پدر و مادر، تربیت گاه نخستین آن‌ها رشد یافته‌اند. لذا

توجه به نهاد خانواده در رویدادهای اجتماعی بسیار حائز اهمیت است. از طرفی سیاست، بخشی از مسائل زندگی و عین دیانت است لذا به نظر می رسد تبیین اندیشه های سیاسی پیامبر اکرم(ص)، ائمه اطهار و بزرگان دینی برای خانواده ها ضروری است. شاید این سؤال به ذهن خطور کند که آیا خانواده نیاز به آموزش دارد؟ پاسخ به این سؤال را خداوند در قرآن مجید به صراحت پاسخ می دهد " آیا کسانی که می دانند با کسانی که نمی دانند برابرند؟ (قرآن کریم سوره الزمر، آیه ۹).

پدر و مادری که خود نمی داند چگونه می تواند بر فرزندش تاثیر گذار باشد زیرا که توانایی در دانایی است از سویی دیگر کارکرد خانواده به عنوان میانجی در اجتماعی شدن فرزندان و همنوایی عمیق آنها با هنجارهای اجتماعی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. اصلی ترین نهاد اجتماعی یعنی خانواده باعث خواهد شد که خانواده ها همانطور که پیگیر مسائل تربیتی هستند در خصوص مسائل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نیز کاوشگر باشند. اینک حضرت علی(ع) در نامه ۵۳ نهج البلاغه به مالک اشتر می فرمایند که برترین فعالیت و تلاش او در عرصه حکومت برپایی نظام عدالت بود یا اینکه او پست حکومتی را امانت الهی تلقی می کرد نه طعمه (نامه ۵/ نهج البلاغه) نمونه هایی از شاخصه های زمامداران حکومت اسلامی است که می تواند الگویی باشد برای انتخاب افراد اصلح در مناصب دولتی. (نهج البلاغه، نامه ۵ و ۵۳).

اما در سالی که به فرموده مقام معظم رهبری به سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی نامگذاری گردیده است چگونه می توان از طریق دوره های آموزش خانواده به خلق حماسه سیاسی و اقتصادی کمک کرد؟

پاسخ به این سؤال کاملاً روشن است بدون تردید آموزش نقش مهمی در توسعه و رشد یافتگی کشورها داشته است خلق حماسه سیاسی به صورت فردی امری تقریباً ناممکن است اما با آموزش های بصیرانه از طریق وسایل ارتباط جمعی مانند رادیو، تلویزیون، روزنامه ها و مجلات مختلف و همچنین از طریق دوره های آموزش خانواده که در مدارس برگزار می شود و تقریباً جامعه بزرگی از والدین در آن حضور دارند می توان ضمن آموزش سبک زندگی به مسائل دینی و اعتقادی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی با هدف تاثیر گذاری بر آگاهی عمومی خانواده ها نسبت به مسائل روز و بویژه ولایت مداری و ولایت پذیری پرداخت. آموزش اولیاء از طریق دوره های بصیرت افزایی که در آن به تبیین اندیشه های مقام معظم رهبری در راستای خلق حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی می پردازد می تواند ضمن ایجاد یک همدلی و همسویی با اهداف نظام و انقلاب و رهبری به خلق حماسه سیاسی کمک های شایانی نماید. (شریفی: ۱۳۸۹: ۱۱).

از سویی امروزه مهمترین تهدید برای خانواده ها و نظام مقدس جمهوری اسلامی جنگ نرم یا تهدید نرم است تهدیدی که تغییرات ناشی از آن آرام و تدریجی است هدف از جنگ نرم در واقع از پای در آوردن اندیشه و تفکر خانواده و به تبع آن جامعه یا گروه هدف است تا حلقه های فکری و فرهنگی آن را سست کند و با بمباران خبری و تبلیغاتی، بی ثباتی ایجاد کند. شناخت حوزه های تحت تاثیر جنگ نرم و همچنین تبیین راهبردهای مقابله با ناتوی فرهنگی و تهدیدات نرم دشمن برای اولیاء در برنامه های آموزش خانواده می تواند افزایش آگاهی عمومی جامعه و افزایش اعتماد به نفس و خودباوری اجتماعی و همچنین افزایش حس مسئولیت اجتماعی مردم نسبت به یکدیگر، به جامعه و نظام سیاسی به دنبال داشته باشد. یکی از این راهبردهای مقابله، بی شک حضور حداکثری مردم در پای صندوق های رأی ریاست جمهوری و شوراهای اسلامی شهروروستا است زمانی که این حضور حماسی برای جهانبان عینی شود در پی آن سرمایه

عظیم اجتماعی که همان اعتماد عمومی مردم به کارآمدی نظام است بر همگان ثابت می شود و در هردولتی که عنصر اعتماد عمومی یعنی این سرمایه ی اجتماعی بالا باشد می توان به رشد اقتصادی آن کشور امیدوار بود زیرا سایدول به واسطه همین سرمایه اجتماعی که درنظام ما مشاهده می کنند درسیاستهای اقتصادی که درپیش می گیرند سهم قابل توجهی را برای مبادلاتشان با ما درنظر می گیرند همچنین دولتمردان با اتکاء به همین سرمایه اجتماعی با قدرت وافتخار بیشتری درصحنه اقتصاد جهانی و داخلی وارد عمل شده وبرنامه های اقتصادی موثر را با قدرت وتوان بیشتری پیگری و به مرحله اجرا درمی آورنداز طرفی دشمنان نظام وانقلاب که هدفی جز ضربه زدن به اصل نظام واصل مترقی ولایت فقیه دارند را ناامید ومایوس می گرداند.

بدون تردید نظامهایی که مشروعیت سیاسی بالایی در بین آحاد مردم داشته باشند می توانند از نیروی وفاق ملی جهت پیشبرد اهداف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی وسیاسی بهره ی لازم را کسب نمایند و درجهت رشد وتوسعه یافتگی با سرعتی فزاینده به پیش روند و همین رشدیافتگی یا بهتر بگوییم رشد سریع باعث افزایش وجهه نظام درعرصه بین المللی خواهد شد که درمناسبات سیاسی،اقتصادی،فرهنگی واجتماعی دولت با سایردولتها وملتها تاثیر مثبت خواهد گذاشت.تبیین این بینش ها برای والدین در جلسات آموزش خانواده بر بصیرت خانواده وفرزندانش آنها خواهد افزود ویک همسویی واحساس مسئولیت اجتماعی را درتک تک افراد جامعه ایجاد می کند و جامعه را دربرابر تهدیدات نرم دشمن وتحریم های یکجانبه سیاسی واقتصادی بیمه می نماید.

«مهدی جانعلی زاده کارشناس ارشد مدیریت دولتی»

۱۷- ۲- نقش رسانه ها در حماسه سیاسی وحماسه اقتصادی

در عصر کنونی رسانه ها بر سراسر جهان احاطه پیدا کرده اند و نقش شگفت انگیز آنها در تحولات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و اقتصادی بر کسی پوشیده نیست. امروز رسانه ها از توان بسیار بالایی برای جهت دهی و قالب سازی اندیشه ها و تصورات انسان ها برخوردارند.از این رو رسانه ها در راستای هماهنگی و همسویی با نظام سیاسی، با هدایت افکار عمومی در جهت اهداف کلان نظام و با توجه به فرهنگ عمومی جامعه می توانند سبب انگیزش، تحرک و بسیج توده مردم شوند. بسترسازی برای حضور در عرصه های مورد نیاز و ایستادگی و مقاومت در موقعیت های خاص و دشوار از کارویژه های مهم رسانه ها است. رسانه ها باید ضمن فرهنگ سازی و تبیین حساسیت های زمانی خاص برای مردم، نشان دهند که حضور حماسی در حقیقت تابع شرایط است و خلق یک حماسه باید در بستری مبتنی بر باورهای دینی و انقلابی و به دور از هرگونه حرکت احساسی انجام گیرد و در یک جمله باید گفت که بسترسازی برای خلق حماسه های بزرگ در گام اول نیازمند ایجاد باور و اراده است که رسانه ها به ویژه رسانه ملی می توانند در تحقق این مهم نقش بسزایی ایفا کنند.(مجله بصیرت.جلد ۲).

۱۸- ۲- نقش وزارت فرهنگ وارشاداسلامی درایجادزمینه های حماسه سیاسی،حماسه اقتصادی

دولت اسلامی موظف است با زمینه سازی و نیز قانونمند کردن مشارکت مردم در اقتصاد و سیاست، از تبعات سوء مشارکت تخریب کننده توسط بعضی افراد ناآگاه و غیر مسئول جلوگیری نماید. این امر موجب تقویت مشارکت عموم مردم در سیاست، دمیدن روح بیداری و مسئولیت در همه افراد خواهد شد.

همان طور که قبلاً گفته شد در نام شعار سال مفهوم فرهنگ یا حماسه فرهنگی به چشم نمی خورد اما اگر کسی با گفتمان مقام معظم رهبری آشنا باشد می داند که ایشان فرهنگ را زمینه و بستر تمام حرکت ها و کنش ها اعم از سیاسی و اقتصادی می دانند. ایشان در این خصوص می فرمایند:

«مسئله‌ی مهمی که در ذهن بنده همیشه هست و مورد دغدغه‌ی افراد است، مسئله‌ی فرهنگ است؛ مسئله‌ی فرهنگ از مسائل اقتصادی مهم‌تر است، از مسائل سیاسی مهم‌تر است. فرهنگ چیه؟ فرهنگ عبارت است از آن درک، برداشت، فهم، معتقد و باور انسان‌ها و روحيات و خلییات آن‌ها در زندگی؛ آنهایی است که انسان را به کار وادار می کند. فرهنگ حاکم بر یک کشور مثلاً اگر چنانچه فرهنگ مسئولیت‌پذیری بود، این عمل مردم را هدایت می کند. نقطه‌ی مقابل، حالت بی‌مسئولیتی است که انسان نسبت به حوادث، نسبت به قضایا، نسبت به آینده، نسبت به دشمن، نسبت به دوست، احساس مسئولیت نکند. مسئولیت‌پذیری، تزریق مسئولیت‌پذیری و هدیه کردن او به ارواح مردم، به افکار مردم و روحيات مردم، این تقویت فرهنگ است. ایثارگری، وجدان کاری، انضباط، تعاون اجتماعی، سازگاری اجتماعی، پرهیز از اسراف، اصلاح الگوی مصرف، روحیه‌ی قناعت، استحکام در آنچه که تولید می کنیم؛ این‌ها فرهنگ است. این‌ها را باید در مردم تقویت کرد».

همان گونه که ذکر آن رفت رهبر معظم انقلاب در این فراز از فرمایشات خود حجت را تمام و به شیوایی تمام موضوع را تبیین فرموده‌اند.

بنابراین می توان نقش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را در ایجاد زمینه‌های حماسه سیاسی و اقتصادی در حوزه نرم‌افزاری با تأکید بر افزایش آگاهی‌های عمومی و کمک به روند آموزش اعضای جامعه مدنی و بالا بردن سطح آگاهی آنان در زمینه شناخت مبانی و لزوم مشارکت و افزایش سرمایه اجتماعی؛ و در حوزه سخت‌افزاری با تأکید بر تقویت رسانه‌ها و نهادهای اجتماعی به عنوان متولی رسانه‌ها، تعریف کرد. (نهج‌البلاغه: خطبه ۲۱۶).

وظیفه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای تحقق حماسه سیاسی و اقتصادی

از آنجا که هنر و رسانه که تحت مدیریت کلان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است مهمترین عوامل خلق انگیزه به شمار می‌روند. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی باید در زمان موجود و محدود فعلی با کمک رسانه پر قدرت ملی (صدا و سیما) به خلق یک بینش پردازد. بینش به منظور خلق انگیزه که چونان باور، توقع یا طرز تفکر عمل نماید.

پدیدآوری احساسات و هیجانات مثبت، انگیزه و الهام‌بخشی، پایه موفقیت در تحقق شعار سال است. هنر، رویا و انتظاری عالی را در ذهن مخاطب ایجاد می‌کند، انتظاری که اگر مثبت بوده و همراستا با اهداف باشد، باعث پیدایش انگیزه شده و فرد و اجتماع را در جهت تحقق آن به حرکت در می‌آورد. تردیدی نیست که انگیزه از طریق اشتیاق، شهامت، استقامت و خلاقیت می‌تواند کوهی از واقعیات را به حرکت در آورد. در ضمن وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای تحقق شعار باید این باور را در جامعه ایجاد کند که فردا روشن است.

به علاوه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌تواند با انجام فعالیت‌هایی در قالب تألیف و ترجمه کتابهای جیبی و مختصر با موضوع امپریالیسم سیاسی - اقتصادی، جهانی‌سازی مسلحانه و نو استعمارگری؛ برگزاری نشست‌ها و همایش‌هایی با موضوع راهبردهای ضد تحریم، تقویت همبستگی ملی - قومی، همگرایی نیروهای مختلف سیاسی برای مقابله با دشمنان خارجی و ... به تنویر افکار عمومی مدد برساند.

همچنین با توجه به فلسفه نامگذاری سال که حماسه‌آفرینی در عرصه اقتصادی و سیاسی لاجرم با تکیه بر توان داخلی و عناصر قومی و فرهنگی ایرانی - اسلامی رخ خواهد داد؛ این وزارتخانه می‌تواند محصولات فرهنگی تقویت‌کننده مناسبات سازنده قومی - ملی را تشویق کند و به بازشناسی زمینه‌های ایرانی و اسلامی فرهنگ پیشرفت و توسعه مدد برساند.

مسئولیت دیگر وزارت ارشاد اسلامی به کارکرد تبلیغی - اقناعی این نهاد مربوط می‌شود. تبلیغ فرهنگ کار و تلاش، اشاعه مبانی هویتی - تمدنی ایرانی و اسلامی برای تقویت روحیه تلاش‌گری و اعتماد به نفس ملی، بازگویی تجربه تاریخی پیشرفت مسلمانان و به ویژه ایرانیان در فرازهای مختلف تاریخ در راستای ایجاد روحیه همبستگی و اعتماد به نفس ملی، و ... برخی از عناصر تبلیغی - اقناعی برای زمینه‌سازی در جهت حماسه‌آفرینی اقتصادی و سیاسی‌اند (صحیفه امام: ج ۱۲: ۱۲۷).

بعد سیاسی حماسه سال ۱۳۹۲، به ویژه به انتخابات خردادماه مربوط می‌شود. به تعبیر مقام معظم رهبری، حضور مردم باید حضوری جهادی باشد، و مردم باید با حماسه و شور وارد شوند. در این راستا، نقش وزارت ارشاد اسلامی در برگزاری انتخاباتی پرشور، به پیش و پس از برگزاری انتخابات مربوط می‌شود: پیش از انتخابات می‌تواند با رسانه‌های در اختیار خود به تلطیف فضای انتخاباتی و برگزاری پرشور آن مدد برساند، و پس از انتخابات نیز، در فاصله اعلام رئیس جمهور جدید و تشکیل دولت با برگزاری نشست‌ها و جلساتی با حضور کارگزاران احتمالی دولت جدید و صاحب‌نظران مستقل، به تبیین راهبردهای لازم برای خروج از دشواری‌های اقتصادی و سیاسی مدد برساند (بیانات در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری: ۸۹/۶/۲۵).

فصل سوم:

روش تحقیق

۳-۱- نوع تحقیق:

این تحقیق با توجه به موضوع که عبارت است از: (بررسی، ارزش و اهمیت حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی و آثار و نتایج آن در جامعه ی ایران) از نوع توصیفی می باشد که در این نوع تحقیقات محقق درصدد علت یابی نیست، بلکه به دنبال بررسی واقعیت های موجود می باشد و از طرفی تحقیق مسکور، کتابخانه ای است که در این روش سعی شده از منابع و اسناد معتبر استفاده شود.

۳-۲- متغیر های تحقیق

متغیر های این تحقیق عبارت اند از: حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی به عنوان متغیر مستقل و جامعه ی ایران به عنوان یک متغیر وابسته است که مورد بررسی قرار گرفته است زیرا: حماسه سیاسی و اقتصادی می تواند در جامعه ی ایران تاثیر زیادی داشته باشد.

۳-۳- موضوع تحقیق

با توجه به موضوع تحقیق، پرسش ها و هدف و نوع روش تحقیق، ابزاری که به کمک آن اطلاعات مورد نظر به دست آمده است عبارت اند از: کتب مرتبط، سایت های معتبر، نشریه ها ، مقالات علمی ، پایان نامه ها ، ... که بعد از مطالعه و فیش برداری از آنها ، در تمام مراحل تحقیق تنظیم و طبقه بندی کرده اند.

۳-۴- شیوه تحلیل اطلاعات

چون این تحقیق جنبه ی آماری ندارد ، شیوه ی تحلیل اطلاعات به صورت کیفی است بنابراین در تجزیه و تحلیل از روش غیر اماری و استدلال استفاده شده است.

۳-۵- ارزش تحقیق

محققان سعی کرده اند با رعایت موارد زیر بر اعتبار و ارزش تحقیق خود بیفزایند: ۱- انجام کار به صورت گروهی ۲- استفاده از مشاور در زمینه و روش نوشتن تحقیق ۳- رعایت کردن مراحل تحقیق علمی ۴- استفاده کردن از منابع و سایت های معتبر.

۳-۶- مشکلات تحقیق

اندکمشکلاتی در راه فراهم آوردن این تحقیق وجود داشت که این مشکلات عبارت اند از: ۱- عدم وقت کافی ۲- مواجه شدن با کمبود منابع ۳- هم زمان بودن با امتحانات دی ماه ۴- عدم امکانات لازم ۵- نداشتن ضمانت برای عضویت در کتابخانه ها و... می باشد.

فصل چهارم:

بیان داده ها و اطلاعات

۱ - ۴ - حماسه سیاسی و اقتصادی چیست؟

رهبر معظم انقلاب بر اساس ضرورت و نیاز کشور عزیزمان ایران برای هر سال در پیام نوروزی نام خاصی را انتخاب می کنند تا توجه خاص مردم و مسئولین نظام به آن معطوف و وفق چشم انداز میان مدت و کوتاه مدت مهندسی و تدبیر گردد در سالهای اخیر فشار دشمنان ایران عمدتاً اقتصادی و معیشتی بوده است و برای مقابله با آن مقام معظم رهبری سالهای اخیر را جهت مقابله با دشمنان و توجه مسئولان و کم کردن فشار بر اجتماع به سالهای توسعه اقتصادی تغییر دادند باید یقین و باور داشته باشیم انتخاب این نامها بر اساس حکمت و مصلحت و با تدبیر خاص انجام می گیرد و در واقع نقشه راه ملت و مسئولین دلسوز نظام می باشد ولی آنچه انتظار می رفت که همه مردم و مسئولین نظام این پیام را جدی گرفته و در این راستا تمام همت خود را معطوف بدانند چنین نشده است.

ولی امسال انتخاب کلمه حماسه که به معنی صلابت - شدت - شجاعت و نمایش قدرت است در کنار مسایل سیاسی و اقتصادی یک پیام خاص و مهم به دوستان و دشمنان نظام دارد شروع سال ۹۲ همزمان با ایام فاطمیه (س) و بعد از آن با انتخابات سرنوشت ساز ریاست جمهوری قرین شده است چند درس اجتماعی و سیاسی را به همراه دارد.

اولاً: همه شیعیان حماسه سیاسی و ولایتمداری را از حضرت زهرا (س) اطهرالگو گرفته اند که در جوانی و در اوج مصیبت رحلت پیامبر اعظم (ص) و مظلومیت امیرالمومنین چنان حماسه ای در تاریخ از خود به یادگار گذاشت و از امام زمان خویش چنان حمایت نمود که مورد تعجب دوستان و دشمنان ولایت گردید

ثانیاً: از حرکت مادر امامت الگو می گیریم که جهت حمایت و دفاع از ولایت باید عملاً وارد عرصه میدان مبارزه شد و از جان و مال خویش گذشت.

ثالثاً: باید در مواقع ضروری حماسه آفرید تا دشمنان را مایوس و دوستان را امیدوار کرد.

اینک مردم مسلمان و ولایت مدار ایران در سال ۹۲ باید دو حماسه مهم یعنی حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از خود به نمایش بگذارند و همه ما باید به خوبی درک کنیم که همه تلاش و فشار و برنامه و توطئه های دشمنان با این حماسه مهم و پایدار نقش بر آب خواهد شد و قطعاً غرب نظرات و برنامه های مهم و تصمیمات قطعی خود را به بعد از انتخابات خرداد سال ۹۲ موکول خواهد کرد.

حماسه سیاسی مورد انتظار امام مسلمین خورش امت مسلمان و حضور حداکثری مردم ایران در پای صندوقهای رای و انتخاب کاندیدای اصلح رقم خواهد خورد که این حماسه حضور و حماسه سیاسی قطعاً تا انتخابات آتی ریاست جمهوری نظام اسلامی ما را بیمه و چشم طمع و دندان تیز دشمنان ما را کند خواهد کرد.

مردم ایران در طول تاریخ انقلاب همیشه از رهبر و مقتدای خویش حمایت و اطاعت کرده اند و در صحنه های مختلف حضور حماسی داشته اند که عامل مهم پیروزی و پیشرفت بوده است و یقیناً در سال ۹۲ هم با لبیک از امام خود حماسه ای دیگر خواهند آفرید.

و اما حماسه اقتصادی را باید دولت و ملت ایران با هم ایجاد کنند مردم با حمایت و خرید تولیدات داخلی و فرهنگ صحیح مصرف و دولت مردان عزیز با حمایت از تولیدات داخلی و کمک به اقتصاد مقاومتی و قطع وابستگی خارجی و میدان دادن و کمک کردن به نخبگان جوان ایرانی و قطع وابستگی به محصول تک قطبی نفت و مبارزه با مفسدات اقتصادی و برخورد شایسته و قاطع با احتکار و گرانفروشی و نظارت صحیح و مستمر به تولید و بازار و خرید تضمینی محصولات کشاورزی و تولیدات داخلی و تدبیر و کمک به نحوه توزیع محصولات داخلی و استفاده از فن آوری و تکنولوژی به روز و تعامل

با کشورهای منطقه و حمایت از تجار و بازرگانان و با عدالت اقتصادی و اجتماعی ایجاد نمایندند. (کریمی، یوسف: چ ۱۶: ۱۳۹۰).

۲ - ۴ - حماسه سیاسی و اقتصادی چگونه تحقق خواهد یافت؟

خدا را شاکریم که مقام معظم رهبری (مدظله العالی) از نوروز سال ۱۳۷۸ تا کنون هر ساله برای نامگذاری سال از واژگان کارشناسی شده و خاصی استفاده می کنند، فلسفه این اقدام باعث جلب توجه بیشتر مردم و مسئولین به یک ارزش خاصی بوده که راهگشای کار مسئولان نظام و سمت و سوی حرکت پیشرفت کشور را بخوبی ترسیم می کند.

امسال رهبر معظم انقلاب، سال جدید را با عنوان **« حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی »** نامگذاری نمودند. در این نوشتار ابتدا تعریفی از حماسه ارائه می شود و سپس به عوامل موثر در موفقیت در سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی اشاره می گردد.

تعریف حماسه:

حماسه (epic) در لغت به معنای دلاوری و شجاعت است، حماسه گونه ای از متون وضعی است که به توصیف اعمال پهلوانی و یا افتخارات و بزرگی های قومی یا فردی می پردازد. در حماسه سخن از جنگها و مبارزاتی است که یک ملت برای ادامه حیات و یا استقلال و شکست توطئه های دشمن خود انجام داده است. از این رو حماسه هر ملتی نمایانگر آرمانهای آن ملت است.

ویژگی های حماسه:

حماسه معمولاً با ایام و لحظات خاصی از حیات ملی یک قوم یا ملت در ارتباط است. و اما چه کنیم که شعار سال ۱۳۹۲ را بخوبی و آن گونه که مد نظر حضرت آقا است اجرایی کنیم. اگر ملتی بخواهد جهت حفظ استقلال خویش افتخار آفرینی (حماسه آفرینی) کند بایستی عوامل موثر در موفقیت حماسه را بشناسد و بر آن اساس برنامه ریزی و عمل نماید. و آن عوامل عبارتند از:

۱- وعده الهی برای پیروزی مستضعفین،

۲- انگیزه الهی در خلق حماسه،

۳- نقش رهبری حماسه،

وعده الهی :

خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: (و نريد ان نمّن علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین) بشارت پیروزی قومی که مورد ظلم و استضعاف قرار گرفته را پس از بپا خاستن و خلق حماسه می دهد. مطمئنا ملت مسلمان ایران هم در سال ۱۳۹۲ مطمئن است که همچون گذشته مورد لطف و عنایت خداوند در مباحث سیاسی و اقتصادی خواهد بود.

انگیزه الهی:

وقتی هر حرکت و اقدامی برای رضای خدا آغاز شود مطمئنا پیروزی را در پی خواهد داشت. وقتی ما به حماسه عظیم عاشورای حسینی نگاه می کنیم، می بینیم امام حسین(علیه السلام) و یاران باوفای ایشان در این حماسه عظیم در معرض سخت ترین آزمایشات و امتحانات الهی قرار گرفتند اما با ایمان راسخ خود به خدا در هیچ یک از این آزمایش ها و سختی ها دچار ذره ای تردید نسبت به هدف و راهی که انتخاب کرده بودند نشدند. لذا ملت مسلمان ایران هم انشاء الله با انگیزه الهی و اعتقاد راسخ به کمک و امداد خداوند "فاستقم کما امرت" در سال ۱۳۹۲ حماسه ی عظیم سیاسی و اقتصادی را در پرونده مبارزات خویش ثبت خواهد کرد.

نقش رهبری:

بدون شک مرکز ثقل هر حماسه و حرکتی رهبری آن می باشد. رهبر معظم نظام مقدس اسلامی، با تدبیری بجا و شایسته امسال (۱۳۹۲) را سال « حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی » اعلام نمودند و مطمئن هستیم که مردم به تبعیت از آن امام و مقتدای خویش، حماسه ای دیگر می آفرینند تا الگویی برای دیگر کشور ها و حتی آیندگان در مبارزه با استعمار و استثمار باشد و فتح بابی شوند برای پیمودن و فتح قله های رفیع سعادت و کمال.

نقش مسئولین و مردم:

معمولا در هر انقلاب و نهضتی این مردم هستند که با پیروی از دستورات رهبرشان باعث پیروزی در هدف مورد نظرشان هستند لذا هم مردم و هم مسئولین با تأسی به زندگانی و مبارزات ائمه اطهار (علیهم السلام) در پشت سر رهبری معظم انقلاب اسلامی به خلق حماسه ای دیگر پرداخته و با ایثار و فداکاری و از خودگذشتگی، آزادگی، عزت، شرف، دینداری، شهامت، شجاعت، صبر و گذشت، حماسه های دیگری را در ابعاد سیاسی و اقتصادی خواهند آفرید. در سال جدید کشور ما با رویداد های داخلی و خارجی مختلفی مواجه می باشد. در داخل انتخابات ریاست جمهوری و شوراهای اسلامی شهر و روستا و در بعد خارجی، استمرار و نقش ایران در بیداری اسلامی و بخصوص بحث هسته ای.

در عرصه سیاسی مهمترین مسائل پیش روی عبارتند از:

انتخابات ریاست جمهوری که سرنوشت ملت را برای ۴ سال با انتخاب رئیس جمهور رقم می زند، بسیار مهم است و دشمنان چندین سال است که منتظرند تا از این رخداد مهم سیاسی کشور به نفع خود بهره ببرند، لذا امت اسلامی ایران بایستی از هم اکنون خود را برای حضور در صحنه و خلق حماسه ای دیگر و انتخاب رئیس جمهوری از جنس مردم، ولایی، مدیر و مدبر خود را آماده کنند.

پیگیری منطقی موضوع انرژی صلح آمیز هسته ای که ملت ایران به عنوان حق مسلم خود خواهان آن هستند و در عرصه سیاسی انشاءالله که حق مسلم کشور ما یعنی پیروزی در موضوع انرژی هسته ای در اثر صبر و استقامت ملت و رهبری نتیجه خواهد داد و حماسه ای به یاد ماندنی خلق خواهد شد.

و اما در عرصه اقتصادی که غرب سعی کرده با اعمال تحریم های فلج کننده (به قول خودشان) فشار های زیادی را به ملت ما وارد کنند، الحمدالله می بینیم که مردم ایران اسلامی اگر چه با مشکلات عدیده ای رو برو شده اند، اما با استقامت و پایداری در برابر این توطئه دشمنان ایستادگی نمودند و امید داریم که در سال جاری در این عرصه (اقتصادی) با خود اتکایی به داخل و خود باوری و حل مشکلات و افزایش تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی، زمینه سازی بستر برای فعالیت های اقتصادی حماسه ای دیگر آفریده شود.

به امید پیروزی مستضعفین بر مستکبرین (ناظری، محمد: پایگاه: www.olgooha.com).

۳ - ۴ - نقش مردم در حماسه سیاسی و اقتصادی

«آنچه را که ما در سال ۹۲ در پیش رو داریم، باز عمدتاً در دو عرصه مهم اقتصاد و سیاست است. در عرصه اقتصاد، به تولید ملی باید توجه شود؛ همچنان که در شعار سال گذشته بود. البته کارهایی هم انجام گرفت؛ منتها ترویج تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی، یک مسئله بلند مدت است؛ در یک سال به سرانجام نمی‌رسد... در زمینه امور سیاسی، کار بزرگ سال ۹۲، انتخابات ریاست جمهوری است؛ که در واقع مقدرات اجرایی و سیاسی و به یک معنا مقدرات عمومی کشور را برای چهار سال آینده برنامه ریزی می‌کند. ان شاءالله مردم با حضور خودشان در این میدان هم خواهند توانست آینده نیکی را برای کشور و برای خودشان رقم بزنند».

این‌ها جملاتی بود که در ابتدای سال ۹۲ رهبر معظم انقلاب به منظور نام گذاری سال جدید عنوان فرمودند و با اشاره به وقایع حساسی که در سال ۹۱ اتفاق افتاد بر لزوم همکاری و مشارکت همگانی مردم و مسئولان به منظور برداشتن گام‌هایی بلند در عرصه سیاسی و اقتصادی در سال جدید تأکید کردند.

مفهوم شناسی حماسه

حماسه زبان و بیانی فخیم، جزیل و متفاوت از زبان رایج دارد که به داستان‌های رزمی، شکوه و عظمتی شایسته می‌بخشد. حماسه عملی است که با خرق عادت‌های جاری، آفریدن افق‌های دوردست و فتح قله‌های بلند همراه است. حماسه مفهومی مقدس است که با نیت ناب و خالص، کوشش فوق‌العاده و متعهدانه، دلیری، دلاوری، رجزخوانی در برابر دشمن و شجاعت و مجاهدت همراه است. وقتی مدیریت‌ها و مجموعه‌های تحت امر دچار یکنواختی و رکود در فعالیت‌ها می‌شوند، سازمان، نظام و حتی جامعه مورد نظر دچار پدیده روزمرگی می‌شوند که استمرار این حالت می‌تواند نظام مورد نظر را دچار خواب‌آلودگی نماید. حماسه، مثل یک گام بسیار بلند، پرش و جهش و نقطه اوجی است که برای پوست اندازی از آن استفاده می‌شود. «فرآیندهای ویژه» در واقع بستری هستند که خلق حماسه می‌کنند و از ناممکن‌ها، ممکن می‌سازند و نمی‌گذارند حاصل سال‌ها تلاش سازمانی و اجتماعی و غیره به باد رفته و از این نظر، حماسه، شوکی است که به پیکره کم‌تحرک وارد می‌شود تا موتورش را روشن کرده و استعدادهایش را احیاء و شکوفا نماید. حماسه را می‌توان شکل‌گیری یک هم‌افزایی ملی در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی تلقی کرد. سال ۹۲ فرای تمام اتفاقات مهم ملی و فراملی دو رخداد ویژه با خود به همراه دارد که می‌تواند عرصه حماسه‌سازی و حضور غیورانه ملت و مسئولین نظام باشد:

انتخابات ریاست جمهوری و شوراهای اسلامی شهر:

بدون تردید یکی از ابزارهای تأثیرگذار و تعیین‌کننده در ارزیابی سیاسی دولت‌ها در حاکمیت کشورها، پشتوانه مردمی است که در بستر دموکراسی در دو جلوه انتخابات و فراخوان‌های خیابانی متجلی می‌شود. از این لحاظ، ما چون باید در

سه ماهه اول سال از قله مرتفع سیاسی گذر نماییم، به شدت به شکل گیری «حماسه سیاسی» نیازمندیم تا بتوانیم همراه با عبور از موانع و رکوردزنی جدید، به فرآیند بصیرتی کیفیت افزایی در گزینش و چینش انتخاباتی نیز بپردازیم و حماسه سیاسی، در اصل هم حماسه حضور و هم حماسه شعور است. قاعدتاً بعد از حوادث انتخابات و فتنه در دوره قبل این حرکت بیشتر از همیشه مورد توجه رسانه های بین المللی و جامعه جهانی خواهد بود.

عرصه اقتصادی:

در عرصه اقتصادی باید یک سریال اقتصادی چند ساله را به نهایت رسانده و نتیجه گیری نماییم که در این میان دو موضوع پیگیری مرحله دوم هدفمندی یارانه ها و پیشبرد اهداف کلان اقتصاد مقاومتی در کشور مواردی است که بیشتر خودنمایی می کنند. از طرفی می دانیم که یکی از مهم ترین جنگ های نظام سلطه با کشور ما، مصاف اقتصادی و به تنگنا بردن وضعیت معیشتی مردم است و رهبر معظم انقلاب با درک این هدف دراز مدت از چند سال قبل به طراحی یک روند رو به رشد اقتصادی پرداخته تا دشمن نتواند به محاسبات یک طرفه اش دل خوش کند. از این لحاظ، سال ۹۲ سال تکمیل این نهضت اقتصادی و تغییر وضعیت جاری است و این امر به شدت نیاز به شکل گیری یک حرکت خارق العاده دارد که از آن به «حماسه اقتصادی» یاد می شود که نیازمند ورود هر چه قوی تر مسئولین و ملت در میدان مبارزه و عمل است.

۲ - ۳ - ۴ - حماسه سیاسی و اقتصادی بر عهده کیست؟

بی شک بر اساس صلاحیت ها و وظایف ذاتی و تعهداتی که مردم و مسوولین نسبت به یکدیگر و نظام دارند تحقق این حماسه سیاسی و اقتصادی (که به عنوان نگاه راهبردی جمهوری اسلامی در سال جاری تعیین شده است) بر عهده گروه های زیر می باشد:

اول: شخصیت اصلی این حماسه یک یا دو نفر نیستند بلکه ملتی ۷۵ میلیونی هستند که تک تک آن ها با کمک هم حماسه سال ۹۲ را رقم می زنند. سال ۹۲ با توجه به فشارهای ناشی از تحریم ها و از سوی دیگر اتفاق مهم و سرنوشت ساز انتخابات ریاست جمهوری که پیش رو داریم سال حساس و مهمی است که نیازمند حضور پرشور و همراه با خرد و بصیرت مردم به عنوان پشتوانه های اصلی نظام اسلامی است.

دوم: مسئولان و نخبگان نیز نقش مهمی در این جریان دارند. امسال مسئولان نه تنها در زمینه اقتصادی و حمایت از تولید ملی در راستای رسیدن به خودکفایی لازم است بیش از سال گذشته تلاش کنند و مانع بروز اتفاقاتی مانند گرانی های بی سابقه اخیر شوند بلکه در عرصه سیاسی هم با همفکری، دلسوزی و پرهیز از مجادلات بی اساس می بایست همراه با مردم در حماسه آفرینی در کشور نقش خود را ایفا نمایند.

۳ - ۳ - ۴ - سخن پایانی

نکته مهمی که در نگاه تحلیلی مقام معظم رهبری در ارزیابی سال قبل وجود دارد و برای آفرینش حماسه سیاسی و اقتصادی امیدبخش و جهت دهنده است پرهیز از سیاه نمایی و نگرش سیاه و سفید به وضعیت جاری است که طبق آن بر خلاف نگاه های تخریبی، نگاه حمایتی و مثبت اندیشی توأم با نقد را ارائه کرده و ضمن پذیرش وجود برخی نقاط ضعف و اشتباهات، دستاوردهای بزرگ سیاسی و اقتصادی و علمی سال ۹۱ را نیز مورد اشاره قرار داده و با اشاره به تأثیر عمیق این تجارب موفق در جهان اسلام متذکر می شود، در حالی که بخش قابل اعتنایی از ملت ها و حتی برخی دولت های جهان به تجارب موفق جمهوری اسلامی علیرغم همه تحریم ها و کارشکنی ها، اذعان می کنند، ما نباید منکر این نقطه قوت ها از جمله دستیابی به تکنولوژی های ناب و استراتژیک باشیم که انصافاً بسیار اتفاقات بزرگی بوده اند. اقتدار سیاسی و برنامه ریزی اقتصادی و نیز عزم جدی نظام برای استمرار بخشی به مواضع قاطع خویش، نظام سلطه را مجبور به کوتاه آمدن و انعطاف پذیری در برابر ملت ما می کند و سرعت دستیابی به حقوق مسلم مان را افزایش می دهد. بر این اساس حماسه سیاسی و اقتصادی نیازمند روحیه مثبت اندیشی، مجاهدت، گذشت و معاضدت همراه با تقوای فردی و اجتماعی مردم و مسئولین است. (روزنامه خراسان: یار احمدی خراسان، مهدی)

۴ - ۴ - نقش دولت در حماسه سیاسی و اقتصادی چیست؟

در شرایط امروز، دولت کنونی با تکیه ی صرف بر ابزارهای پولی و مالی و اتخاذ سیاست های منفعلانه و نادرست، نه تنها در جهت جهاد اقتصادی حرکت نکرده، بلکه بستر اثرگذاری تحریم های اقتصادی را نیز فراهم نموده است. دکتر حجت الله عبدالملکی، عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام، در اظهارات خود، لازمه ی خلق حماسه اقتصادی و سیاسی و بی اثر کردن تحریم ها را حرکت تک تک اعضای مردم در چارچوب اقتصاد مقاومتی می داند.

با توجه به این که مقام معظم رهبری امسال را سال حماسه ی سیاسی و حماسه ی اقتصادی نام گذاری کرده اند، از دیدگاه جناب عالی برای خلق حماسه ی اقتصادی چه بسترها و الزاماتی نیاز است و جایگاه حاکمیت، نهاد سیاست گذار و مردم در خلق این حماسه چیست؟

اولاً به این نکته توجه کنیم که مقام معظم رهبری با نام گذاری برای یک سال، در حقیقت انشای مفهوم می کنند. مفهومی که در ارتباط با سایر مفاهیم دینی و اسلامی و همچنین مفاهیمی که قبلاً مطرح کرده اند، نظامی را شکل می دهد که برای وضعیت فعلی کشور، با توجه به مقتضیات زمان و مکان و فضای داخلی و بین المللی، الزامات و اقتضات خاصی را بیان می کند. این کار در حقیقت به نوعی تعیین خط مشی نظام برای مردم و سیاست گذاران است تا رویکرد خاصی را اتخاذ کنند. معمولاً بحث هایی که ایشان مطرح می کنند بحث های بلندمدت است. به این معنا که باید مفهومی شکل بگیرد و بعد در بطن جامعه و اذهان تک تک مردم و سیاست گذاران، نهادینه شود که این کار وظیفه ای را برای

اقشار مختلف، اعم از دانشجویان، اهل قلم، سیاست‌گذاران در اجرا و مردم، که زمینه‌ی اصلی جامعه و موتور محرک نظام هستند، ایجاد می‌کند.

رهبر معظم انقلاب امسال را هم سال حماسه‌ی اقتصادی نام‌گذاری کرده‌اند و با توجه به اینکه رهیافت اقتصادی ما اقتصاد مقاومتی است، حماسه‌ی اقتصادی را حرکت در مسیر اقتصاد مقاومتی تعبیر نموده‌اند. یعنی با توجه به معنای فارسی کلمه‌ی حماسه، که نوعی تلاش با نتیجه‌ی مطلوب موفقیت است، در سال حماسه‌ی اقتصادی، قرار است حرکت تک‌تک اجزای نظام، اعم از سیاست‌گذاران و مردم، به شکلی باشد که در مسیر و چارچوب رهیافت اقتصاد مقاومتی حرکت کنند و نتیجه‌ی این حرکت چنین خواهد شد که تهدیدها و مشکلاتی که در مسیر بالندگی اقتصاد و پیشرفت کشور، خصوصاً در سال‌های اخیر به وجود آمده بود، برطرف شود و ما به اهداف خود نزدیک‌تر شویم.

تأکید ایشان در پیام نوروزی مبنی بر اینکه در سال حماسه‌ی اقتصادی باید با روحیه‌ی جهادی وارد عرصه شد، ناظر بر این است که هم رویکرد ما در مسیر اصلاح شود و هم با قدرت و توان بالا حرکت کنیم؛ زیرا مسیر پیشرفت طولانی است و ما مشکلات بسیاری داریم و برای رسیدن به آرمان‌های نهایی انقلاب اسلامی باید با توان بیشتری حرکت کنیم.

حال مسئله‌ی مهم این است که تکلیف تک‌تک اعضای نظام چیست و مثلاً مردم و سیاست‌گذاران باید چه کنند؟ این مفهوم را در ادبیات اقتصاد مقاومتی به صورت گسترده مطرح کردیم. در حوزه‌ی اقتصاد مقاومتی، رهیافت حاکمیت باید به سمت مقاوم‌سازی اقتصاد باشد. به این صورت که اهداف اقتصادی مد نظر نظام که از همان گفتمان اقتصادی انقلاب اسلامی حاصل شده و شامل خلق ارزش حداکثری و توزیع عادلانه‌ی درآمد و امکانات است، باید سرلوحه‌ی همه‌ی کارها قرار گیرد و مجلس، دولت و نهادهای دیگر باید فرآیندهای اقتصاد را طوری تنظیم کنند که با وجود تمام دشواری‌ها و دشمنی‌هایی که در حال حاضر وجود دارد، این نتایج حاصل شود.

از طرفی دیگر، رهیافت عمل مردم هم به عنوان تولیدکننده و مصرف‌کننده باید مبتنی بر مقاوم‌سازی و تقویت اقتصاد ملی باشد که در نتیجه‌ی دشواری‌ها و دشمنی‌ها نتواند اقتصاد را از حرکت بالنده بازدارد و باعث کاهش سرعت آن شود. مثلاً مصرف‌کننده باید از اسراف جلوگیری و از خرید کالاهای خارجی صرف نظر کند یا تولیدکننده با وجود دشواری سعی کند که افزایش قیمت محصولات را به حداقل برساند تا اثرات تورمی را برای تولیدکننده و مصرف‌کننده کمتر کند و به امید اینکه در ماه‌ها و سال‌های آینده اوضاع بهتر می‌شود، تولید را کاهش ندهد و خود را به ایفای نقش در چارچوب این الگو موظف بداند.

به هر حال، وقتی بحث مقاومت مطرح می‌شود، دشواری‌هایی نیز وجود دارد. دولت، مردم، مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان و همه‌ی اقشار باید بخشی از این دشواری را بپذیرند. الحمدالله اقتصاد ایران آن قدر گسترده و وسیع است که اگر هر کسی وظیفه‌ی خود را به درستی انجام دهد، مجموع فشارهایی که به افراد وارد می‌شود بسیار کم خواهد بود.

اگر در حال حاضر می‌بینیم عده‌ای بسیار سختی می‌کشند، به این دلیل است که عده‌ی دیگری وظایف خود را به درستی انجام نمی‌دهند و مثلاً در این شرایط سخت، مشغول احتکار و به دنبال سودهای چندبرابری هستند که این خودبه‌خود فشار بر دیگران را افزایش می‌دهد. از سویی دیگر، به نظر می‌رسد دولت با سیاست‌های غلط، پیگیر بعضی اهداف و منافع شخصی است که چندان متناسب با مصالح مردم و کشور نیست. ما می‌توانیم با حرکت شتابنده در این مسیر، این

مشکلات را پشت سر بگذاریم. به قول رهبر معظم انقلاب، زمانی که به قله برسیم، تمام مشکلات و دشواری‌ها برطرف خواهد شد.

رهبر معظم انقلاب امسال هم بحث حماسه‌ی سیاسی و حماسه‌ی اقتصادی را مطرح کردند که حماسه‌ی سیاسی بیشتر معطوف به انتخابات است، ولی بین این دو مقوله، یعنی بحث مشارکت مردمی در خلق حماسه‌ی سیاسی و بحث حماسه‌ی اقتصادی، می‌توان ارتباط مفهومی ایجاد کرد؛ یعنی این دو حماسه را جدا از هم ندانیم. آیا به لحاظ مفهومی، چنین امکانی وجود دارد؟

در حقیقت همین طور است. اقتصاد و سیاست با هم ارتباط دارند و حماسه‌ی اقتصادی مستقل از جریان سیاسی شکل نمی‌گیرد و در این موضوع شکی وجود ندارد. به همین دلیل، بسیاری از دانشگاه‌ها در سراسر جهان رشته‌ی اقتصاد سیاسی را تأسیس می‌کنند که یک مبحث میان‌رشته‌ای است و به حوزه‌های اقتصاد و سیاست و تأثیر و تأثرات این دو بر یکدیگر می‌پردازد.

در یکی دو سال اخیر، این دو قالب به ظاهر مختلف بسیار به هم نزدیک شدند؛ به طوری که مسائل سیاسی بر سیاست‌های اقتصادی تأثیر می‌گذارند و اهداف اقتصادی به شدت جهت‌گیری‌ها و موضع‌گیری‌های سیاسی را در عرصه‌ی بین‌المللی تحت تأثیر قرار می‌دهند. در سال‌های اخیر، کشورهای غربی با وجود اینکه به لحاظ اقتصادی تحت فشار هستند، همچنان سیاست‌های خصمانه‌ی اقتصادی را در مورد ایران اعمال می‌کنند که در واقع یکی از اثرات آن، عمیق‌تر شدن بحران اقتصادی آن‌هاست؛ یعنی برای آن‌ها مسئله‌ی سیاست و جنگ قدرت آن قدر اهمیت پیدا کرده است که حاضرند برای رسیدن به اهداف سیاسی مد نظر، سیاست‌های غلط اقتصادی را اتخاذ کنند.

با وجود اینکه می‌بینیم اقتصاد غرب هنوز درگیر دو بحران مالی مربوط به سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۱۰ است و اقتصاددانان غربی نیز افق نزدیک و روشنی را برای عبور از این بحران‌ها ترسیم نمی‌کنند، آن‌ها با این نوع اقدامات خصمانه علیه ایران، مشکلات و نرخ بیکاری خود را افزایش می‌دهند؛ شرکت‌ها و ساختمان‌های غربی برای تخریب نهایی تعطیل می‌شوند و خودروسازهایی که ایران از شرکای اصلی آن‌هاست، به دلیل تحریم ایران و کاهش فروش قطعات به ایران مجبورند کارگران خود را اخراج کنند. اتفاقاتی که در این زمینه می‌افتد به جهت این است که عالم سیاست و اقتصاد به شدت در هم تداخل دارند و در حوزه‌ی یکدیگر وارد شده‌اند.

البته این مسئله در سیاست داخلی ما هم نمود دارد. جریان‌های مختلف سیاسی بر اساس آن ارزیابی که از اقتصاد موجود دارند، جهت‌گیری‌های متفاوتی پیدا کرده‌اند. این جهت‌گیری متفاوت نه به دلیل تفاوت در واقعیت‌های اقتصادی، بلکه به خاطر تفاوت در گرایش‌های سیاسی کسانی است که تحلیل می‌کنند. به همین جهت، رهبر معظم انقلاب امسال را سال حماسه‌ی سیاسی و حماسه‌ی اقتصادی نامیدند که یک زمینه‌ی آن این است که ما امسال جنجال انتخابات را داریم و زمینه‌ی دیگری که ایشان نیز به این قضیه توجه دارند، این است که ما بدون رویکردهای سیاسی درست، چه در سیاست داخلی و چه در سیاست خارجی، امکان تحقق حماسه‌ی اقتصادی، یعنی حرکت در مسیر اقتصاد مقاومتی با هدف شکوفایی و بالندگی کشور را نخواهیم داشت.

در حقیقت یکی از پیام‌های هم‌زمانی حماسه‌ی سیاسی با حماسه‌ی اقتصادی، مشارکت جدی در انتخابات است، ولی یکی دیگر از پیام‌های آن این است که ضرورت دارد برای تحقق این حماسه‌ی اقتصادی، رویکردهای سیاسی متناسب و مفید اتخاذ شود. حال یکی از این موارد که تحولات سیاسی چگونه ممکن است بر اقتصاد اثرگذار باشد همین مسئله‌ی انتخابات است. وقتی تعداد کسانی که در یک رأی‌گیری شرکت می‌کنند افزایش می‌یابند، خودبه‌خود دو اتفاق برای دولت منتخب می‌افتد؛ یکی اینکه مطالبات بیشتری از نظام وجود خواهد داشت و کسانی که رأی داده‌اند درخواست‌هایی دارند که می‌خواهند اجابت شود. این مطالبات خدمت آن نظام سیاسی یا همان دولت را بیشتر خواهد کرد. از طرف دیگر، رئیس‌جمهور دولت منتخب به پشتوانه‌ی این مشارکت جدی، می‌تواند برنامه‌ریزی‌های قوی‌تری انجام دهد و روی کمک آحاد ملتی که در انتخابات شرکت کرده‌اند، حساب کند و این یعنی گام‌های بلندتر و قوی‌تر و امیدوارانه‌تر برای حل کردن مشکلات کوتاه‌مدت و اصلاح رهیافت‌های بلندمدت اقتصادی.

مقام معظم رهبری در تبیین مأموریت و آرمان نظام اسلامی همیشه بر عزت ملی تأکید دارند. از طرفی دیگر، اقتصاددانان رشد اقتصادی را با مدل‌هایی که در واقع هم‌گرا شدن با اقتصاد جهانی و مزیت‌های نسبی بین‌المللی است، در شرایط تحریم بسیار سخت و دست‌نیافتنی می‌دانند. آیا می‌شود در شرایط سیاسی موجود، هم عزت ملی را حفظ کنیم و هم به لحاظ اقتصادی رشد اقتصادی بالایی داشته باشیم؟

در پاسخ به سؤال قبل گفتیم که هم وضعیت‌های سیاسی بر وضعیت‌های اقتصادی مؤثر است و هم مفاهیم سیاسی مثل عزت ملی بر رشد و بالندگی اقتصادی اثر می‌گذارد. اولاً به جای اصطلاح رشد اقتصادی بهتر است از اصطلاح پیشرفت اقتصادی استفاده کنیم، زیرا عام‌تر است و جوانب دیگری را نیز در نظر می‌گیرد که در کلمه‌ی رشد لحاظ نشده است. اینکه عزت ملی باعث می‌شود حرکت در مسیر پیشرفت اقتصادی با سرعت بیشتری اتفاق بیفتد، ولو اینکه دشمنان تلاش می‌کنند که این مسیر را کند کنند، کاملاً قابل پذیرش است. تقویت عزت ملی اثری دارد که حتی در نظریه‌های متعارف اقتصادی هم به آن پرداخته شده است و به مسائلی مثل عزت ملی و نهادینه شدن آن در رشد و پیشرفت اقتصادی تکیه شده است؛ آنجا که مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی مطرح می‌شود و به معنای درهم‌تنیدگی و روابط متقابل و مستحکم بین مردم و نظام با همدیگر است.

در صورتی که این درهم‌تنیدگی و این ارتباط مؤثر تقویت شود، قدرت رشد و شتاب پیشرفت در اقتصاد افزایش پیدا می‌کند. حال یکی از اثرات دشمنی‌ها که باعث ایجاد موانعی در مسیر پیشرفت و تقویت عزت ملی می‌شود، این است که هزینه‌های فرصت اقتصادی را از طریق ارتقا و تقویت سرمایه‌ی اجتماعی کاهش می‌دهد و این باعث می‌شود که با هزینه‌های کمتر بتوان به نتایج بیشتر و پیشرفت بهتر دست پیدا کرد. این مسئله در اقتصاد متعارف تحت عنوان سرمایه‌ی اجتماعی و افزایش رشد اقتصادی مطرح می‌شود.

رویکرد اقتصاد مقاومتی که رهبر معظم انقلاب مطرح کرده‌اند، به نوعی بیانگر خط مشی جهادی و انقلابی در زمینه‌ی اقتصاد است. اما متأسفانه عده‌ای از اقتصادخوانده‌ها با گفتمان سیاست‌گذاری اقتصاد مقاومتی

موافق نیستند و جهت‌گیری نظرات آن‌ها به سمت هم‌گرایی با نظام جهانی و پذیرش عرف‌های بین‌المللی است. این اقتصاددانان بر اساس شرایطی که در فضای اقتصاد جهانی حاکم است، معتقدند که این راهبرد برای پیشرفت اقتصادی ما مفید نیست و در آینده کشور را دچار مشکل می‌کند و بنیه‌های اقتصادی آن فرسایش پیدا می‌کند. در این مورد نظر شما چیست؟

به دو نکته توجه کنید؛ یکی اینکه رویکرد اقتصاد مقاومتی یک نسخه از نظام اقتصادی اسلام است که اگر بخواهیم در شرایط فعلی اقتصاد ایران، مکتب اقتصاد اسلامی را پیاده کنیم، ناگزیریم که این رویکرد را به عنوان نظام مطلوب انتخاب و عملیاتی کنیم.

نکته‌ی دوم اینکه در چارچوب متعارف اقتصاد اسلامی، ارتباط جامعه‌ی اسلامی با سایر ملت‌ها نه تنها ناپسند نیست، بلکه بر آن تأکید هم شده است. مثلاً حضرت امیر به مردم می‌فرمودند که دیگران یا برادر دینی شما هستند یا هم‌نوع شما. اولیای دین نسبت به غیرمسلمانان رأفت و محبت داشتند و با آن‌ها تجارت می‌کردند و وقتی آن‌ها وارد جامعه‌ی اسلامی می‌شدند، در امنیت قرار داشتند و حتی گفته بودند که محصولات آن‌ها بیمه است و اگر مشکلی برای محصولات کسی پیش بیاید، جامعه‌ی اسلامی آن را پرداخت می‌کند.

اسلام چنین مبانی قوی‌ای در اقتصاد بین‌المللی دارد که فوق‌العاده پیشرفته است و حتی تا چند دهه پیش اقتصاد غرب تصور آن را هم نمی‌کرد. به طور کلی، ارتباطات بین‌المللی در معارف اقتصاد اسلامی، در صورتی که باعث از بین رفتن عزت مسلمین نشود، مطلوب است و حتی زمینه‌های آن نیز فراهم شده است. اما در این نسخه‌ی اقتصاد مقاومتی، حالت‌های عرضی خاصی را داریم که مهم‌ترین آن، جریان خصومت خارجی علیه ملت و امت اسلامی است.

در چنین فضایی که اقتصاد اسلامی معامله کردن با کفار و وارد شدن در تحولات اقتصادی با آن‌ها را بدون اشکال و حتی خوب می‌دانست، قاعده‌ای مطرح می‌شود به نام قاعده‌ی نفی سبیل که حاکم بر تمام احکام اقتصادی دیگر است. بر طبق این قاعده، وارد شدن در تعاملات بین‌المللی که باعث شود عزت و کرامت جامعه‌ی اسلامی و مسلمین به خطر بیفتد یا به نوعی تسلط از سوی دشمنان اسلام ایجاد شود، حرام است. در کل اقتصاد مقاومتی این رهیافت را مطرح می‌کند که تعامل با اقتصاد جهانی تا حدی پذیرفته شده است که عزت و مصالح بلندمدت امت اسلامی را تحت تأثیر قرار ندهد.

متأسفانه فرآیندهای سیاسی و تصمیمات برخی مجامع بین‌المللی، کشورها و قدرت‌ها در سطح جهان به گونه‌ای است که پذیرش بسیاری از این قواعد، که به عنوان قاعده‌ی بازی مطرح می‌شوند، نتیجه‌ای به جز ذلت و از بین رفتن قوام جامعه و امت اسلامی نخواهد داشت.

طبیعی است در چنین شرایطی، ارتباط با جامعه‌ی بین‌المللی شرایط خاصی پیدا می‌کند و محدودتر و سنجیده‌تر می‌شود. البته اقتصاد مقاومتی به هیچ عنوان بر بستن دروازه‌ها به روی اقتصاد جهانی تأکید نمی‌کند، کمالین که رهبری هم درباره‌ی اقتصاد مقاومتی نگفتند باید تعامل خود را با کشورهای جهان قطع کنیم، بلکه فرمودند تعامل خود را طوری تنظیم کنیم که مبنای اقتصاد بومی و اسلامی ما به خطر نیفتد. به همین دلیل، ایشان مسئله‌ی خوداتکایی را در این عرصه مطرح کردند و فرمودند خوداتکایی به این معنا نیست که همه چیز را خودمان تولید کنیم، به این معناست که ما

در وضعیتی از لحاظ تولید و مصرف قرار داشته باشیم که اگر دشمنان به صورت مقطعی یا طولانی مدت خصومت خاصی، از جمله تحریم را بر ما اعمال کردند، بنیان‌های اقتصادی ما دچار خسارت و مشکل نشود.

مثلاً ما باید به گونه‌ای روی درآمدهای نفتی سرمایه‌گذاری کنیم که اگر از چند وقت دیگر نتوانستیم نفت بفروشیم، اقتصاد ما دچار بحران نشود و اگر نتوانستیم کالاهایی را وارد کنیم یا برخی تعاملات را انجام دهیم، شاکله‌ی اقتصاد ما به خطر نیفتد و در حالی که در شرایط مناسب هستیم، با اقتصاد جهانی هم تعامل داشته باشیم.

بنابراین در رویکرد اقتصاد مقاومتی، مهم این است که ارتباط با کشورهای دیگر و تعاملات اقتصادی بین‌المللی در چارچوبی قرار گیرد که نه تنها بنیان‌های اقتصاد داخلی و قوام امت اسلامی به خطر نیفتد، بلکه حداکثر منفعت برای جامعه و امت حاصل شود. در شرایط فعلی، پذیرش برخی از عرف‌های بین‌المللی با اصل قوام اقتصاد داخلی تناقض دارد. (مجله بصائر: برهان: ۱۳۹۱).

۵ - ۴ - نقش رسانه‌ها در حماسه سیاسی و اقتصادی

سیدمحمد حسینی "روز سه شنبه در" به گزارش باشگاه خبرنگاران و به نقل از مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، دیدار با مدیران مسئول مطبوعات و خبرگزاری‌های کشور با تبریک سال نو و گرامیداشت یاد و خاطره شهدای عرصه فرهنگ، هنر و رسانه گفت: خوشبختانه با تلاش همگان، سال ۹۱ به رغم تمامی مشکلات و سختی‌ها با انجام فعالیت‌های گسترده و مختلف سپری شد.

وی به نامگذاری سال ۹۲ از سوی رهبر معظم انقلاب اشاره کرد و افزود: باید در سال جاری با انگیزه و روحیه مضاعف از حالت انفعال خارج شد و همگان به وظایف خطیر خود برای تحقق اهداف و تعالی نظام تلاش کنند.

به گفته حسینی، دشمنان ایران اسلامی هیچگاه دست از توطئه برنداشته و همواره با ابزارهای مختلف در صدد ضربه زدن به نظام و تفرقه افکنی میان ملت ایران هستند.

وی ادامه داد: باید در مقابله با دشمنان حالت تهاجمی داشته و به جای آنکه دیگران برای ما تصمیم بگیرند با مقابله با آنها، دشمنان را به چالش بکشیم.

مطبوعات و رسانه‌ها، باید ضمن: عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی به موضوع انتخابات پیش رو اشاره کرد و گفت بیطرفی و رعایت اخلاق رسانه‌ای و حرفه‌ای خود با یک برنامه ریزی و طراحی دقیق در جهت همگرایی و تقویت روحیه با نشاط و پرشور مردم در جامعه تلاش کنند.

حسینی تصریح کرد، وظیفه و رسالت خطیر اهالی مطبوعات و رسانه است که برای حاکم کردن فضای آرام و با نشاط در ایام انتخابات، همکاری لازم را به عمل آورند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به فعالیت‌های گسترده انجام گرفته توسط وزارت ارشاد در سال ۹۱ اشاره کرد و گفت: بطور یقین تلاش همگان بویژه نقش مطبوعات و رسانه‌ها در انعکاس و اطلاع رسانی رویدادهای انجام گرفته در جامعه موثر و تاثیر گذار بوده است.

انتظار است که رسانه‌ها: حسینی همچنین به برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب در اردیبهشت ماه اشاره کرد و افزود به مانند سال‌های گذشته در انعکاس این رویداد بزرگ فرهنگی کشور تلاش کنند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در ادامه سخنان خود با یادآوری برگزاری اجلاس وزرای فرهنگ کشورهای آسیایی، همایش بین المللی خلیج فارس در اردیبهشت ماه، تاکید کرد: برگزاری نمایشگاه دستاوردهای وزارت ارشاد(ره توشه) و رسانه ها در اطلاع رسانی و انعکاس خبری این رویدادهای مهم همکاری لازم را به عمل آورند.

به رغم کسر بودجه تلاش 91 عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی به موضوع بودجه فرهنگی اشاره کرد و گفت: در سال شد که تمامی برنامه ها و جشنواره ها بدون کم و کاست و در موعد مقرر برگزار شود.

حسینی افزود: اکنون در فصل تعیین بودجه، انتظار این است که نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی برای افزایش بودجه فرهنگی بویژه ردیف نشر و پرداخت یارانه مطبوعات مساعدت لازم را داشته باشند.

وی گفت: سال گذشته تمام تلاش خود را به کار بستیم که بودجه یارانه ها در موعد مقرر و بطور کامل پرداخت شود و اگر کسری وجود داشت، از ناحیه ما نبوده است.

همچنین در ادامه این نشست جمعی از مدیران مسئول روزنامه ها و خبرگزاری های کشور دیدگاهها و نقطه نظرات خود را برای وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی بیان کردند.

دکتر عباسی وزیر ورزش و جوانان، محمد جعفر محمدزاده معاون مطبوعاتی وزیر ارشاد، پاک آیین مدیر کل مطبوعات و خبرگزاریهای داخلی، صحاف مشاور وزیر و مدیر کل روابط عمومی ارشاد، شجاعی مدیرعامل صندوق هنرمندان، محمدعلی منفرد مشاور وزیر و رئیس حوزه وزارتی ارشاد، حجت الاسلام دعایی مدیرمسئول روزنامه اطلاعات و نبوی مدیر مسئول روزنامه رسالت از جمله حاضرین در این نشست بودند.

۶ - ۴ - نقش مساجد در تحقق حماسه سیاسی و اقتصادی

یکی از راه ها و شیوه های رهنمون سازی و هدایت هدفمند جامعه به سمت و سوی رشدی همه جانبه و فراگیر در تمامی عرصه ها و حوزه های حیات سعادت مند جامعه اسلامی که با هدف دستیابی به آمال و آرزوهای کمال گرایانه و ترسیم شده برای یک اجتماع متعالی و اسلامی صورت می گیرد، ارائه برنامه ای جامع، ریل گذاری شده و کلان نگر برای تمامی سطوح، طبقات و احاد مختلف جامعه است.

در این راستا طرح ها و برنامه های مختلفی بر اساس نیاز و موقعیت و برای نیل به این اهداف ارائه می گردد؛ یکی از برنامه های بسیار کارآمد با سبقه ای بیش از یک دهه در کشور، تعیین عنوان و شعاری است که در عین کوتاهی، خلاصه نویسی و مختصر گویی دارای جمع جهات باشد و بتواند حق مطلب را به نحو احسن ادا نماید. این عنوان، کلمات و جملات در عین حال که از جامعیت لازم برخوردار است باید دارای ظرفیت و توانایی برنامه ریزی و سازماندهی و بکارگیری تمامی پتانسیل های موجود برای به بالفعل در آوردن و دستیابی به نقطه هدف گذاری شده نیز باشد.

همزمان با آغاز سال نو شمسی، هر سال از سوی مقام معظم رهبری نامگذاری می شود و سنتی جاری، نیکو، حسنه و بسیار هوشمندانه است و این پیام، فصل الخطابی است آگاهانه و بایسته که با توجه به شرایط و مقتضیات زمانی و مکانی برای تمامی اقشار و لایه ها و سطوح مختلف جامعه اسلامی تبیین شده و با ابلاغ رسمی از سوی معظم له برای اجرا، در سطح جامعه ساری و جاری می گردد.

سال ۹۲ با عنوان حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی نامگذاری شده که این عناوین برای وضعیت حال جامعه ما و نیز رویدادهایی مهمی که در این سال در پیش روی داریم بسیار لازم و ضروری بوده و حاکی از انتخابی زیرکانه، با ذکاوت و بسیار خردمندانه است.

حوزه سیاسی:

برگزاری همزمان دو انتخابات مهم در سال ۹۲، نماد مردم سالاری دینی را بار دیگر در معرض دید ناظران و افکار عمومی جهانی قرار می دهد؛ انتخابات یازدهم ریاست جمهوری و همچنین شوراها و شوراهای اسلامی شهر و روستا در سراسر کشور که در اوایل سال ۹۲ برگزار خواهد شد و با توجه به حساسیت موضوع انتخاب رئیس دولتی که بتواند سکندار جامعه اسلامی در حوزه اجرایی باشد بسیار حایز اهمیت است؛ چرا که انتخاب اصلح با داشتن شرایط حداکثری نسبت به بقیه رقبا، همواره از دغدغه هایی است که در تمامی انتخابات از حساسیت لازم برخوردار بوده و از سوی دیگر به خاطر جایگاه والای ریاست قوه مجریه در نظام اسلامی است که دشمنان نظام نیز از مدت ها قبل وارد میدان شده و با ارائه برنامه هایی جهت دار و تحلیل هایی یک جانبه و توأم با غرض ورزی در صدد ایجاد اخلال و مشکل در این امر مهم هستند. با عنایت به این امر مهم، انتخابات هم از سوی نظام و هم از سوی دشمنان نظام دارای اهمیت بسیار می باشد و تنها چیزی که می تواند در این خصوص دشمنان را مأیوس و دوستداران نظام را خرسند سازد خلق حماسه ای دیگر و حضور حداکثری مردم و رای بالا به فرد اصلح از میان کاندیدهاست، به همین منظور از این مشارکت آگاهانه و فراگیر در واقع تولد حماسه ای دیگر تعبیر می شود و بیان این نکته نیز ضروری است که برگزاری با شکوه این دو انتخابات، پیام های زیادی را برای دشمنان در پی دارد.

حماسه اقتصادی:

یکی از مهم ترین نیات استکبار جهانی در تحریم های مکرر و همه جانبه مردم ایران در حوزه اقتصادی، وارد ساختن فشار مضاعف و نفس گیر و ایجاد شورش های داخلی با هدف به تسلیم در آوردن مسئولان نظام می باشد. چیزی که تا کنون با درایت و تصمیمات آگاهانه مسئولان نظام که بخشی در قالب اقتصاد مقاومتی صورت گرفت دشمن را در دستیابی به اهداف شومش ناکام گذاشت و از این رو دشمن قطعاً در سال جاری و در پوشش و ظاهر دوستی و ارتباط، همچنان که از شواهد و قراین بر می آید در صدد تشدید فشارها و گسترده تر کردن دایره تحریم هاست؛ اگر چه در ورای اهداف اقتصادی ناشی از تحریم ها مسایل سیاسی پنهان شده و قصد نهایی و پلید استکبار جهانی، نابودی نظام اسلامی می باشد. آن چه از شرایط موجود و نقشه های غرب استنباط می گردد فشار همزمان تودمان اقتصادی و سیاسی به کشور است و به همین دلیل تنها مقابله هوشمندانه و همه جانبه جهت خنثی سازی و تبدیل تک به پاتک خلق حماسه در این دو حوزه است.

در این راستا با توجه به این که تحقق این شعار نیاز به بسترها و زمینه های لازم در تمامی حوزه ها بخصوص حوزه سخت افزاری و نرم افزاری دارد باید تمامی داشته ها و امکانات موجود در این دو حوزه را وارد میدان نمود و بر تمامی سازمان ها، نهادها و دستگاه های اجرایی و سیاستگذاری و... و اشخاص حقیقی و حقوقی فرض و واجب است که با توجه به توانمندی ها و ظرفیت های خویش وارد عرصه اجرا شده و گام های عملی را برای عملیاتی کردن منویات مقام معظم رهبری بردارند.

یکی از ظرفیت های بسیار غنی و فرصت های طلایی برای تحقق شعار سال، بهره گیری از فضای مساجد با توجه به پیشینه روشن و جایگاه والای آن که همواره از آغاز شکل گیری آن از صدر اسلام تا کنون، زمینه ساز الگو برای جامعه

اسلامی بوده می باشد. به همین خاطر شایسته است از مساجد به صورت ویژه جهت تحقق این امر استفاده شود و در تمامی برنامه ریزی ها و تصمیم گیری ها مدنظر قرار گیرد.

همچنان که با واکاوی و بررسی کارکردهای مختلف و متعدد مسجد از صدر اسلام تا به حال، نتایج و یافته هایی به دست می آید که حاکی از نقش انکار ناپذیر و محوریت و جامعیت مسجد در همه عرصه ها و زمینه های عبادی، مناسکی، آموزشی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، تربیتی، نظامی و قضایی است که در همه این بسترها جایگاه محوری مسجد در رهنمون سازی و هدایت جامعه اسلامی کاملاً مشهود است. اهمیت پایگاه مسجد در ساختار و شاکله جامعه اسلامی به اندازه ای است که در زمان حضور پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در مدینه، خود اداره مسجدالنبی (صلی الله علیه و آله) را به عهده گرفتند. در این مقال بر آنیم تا نقش و جایگاه مسجد در تحقق شعار سال در کارکردهای اقتصادی و سیاسی مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد:

کارکرد سیاسی:

اگر به آموزه های دینی که در سیره و سنت پیشوایان دینی ما همواره ساری و جاری بوده نظری توأم با دقت داشته باشیم در خواهیم یافت که امور دینی با امور سیاسی عجین و رهبری اسلامی و حکومت در ارتباطی تنگاتنگ با یکدیگرند. در این خصوص فضایی به نام مسجد، بستر و محور ترویج و بسط اندیشه مشارکت فعالانه مسلمانان در جهت امور سیاسی و دینی به طور همزمان بوده است. به همین خاطر است که «دو واژه دین و سیاست، در آیین مقدس اسلام مقوله ای واحدی را تشکیل می دهد. به عبارتی دیگر، عبادت و سیاست یک عنصر هم شکل هستند که به موازات هم در جهت اعتلای کلمه الله تعریف و تجلی می یابند و به هیچ وجه قابل تفکیک از همدیگر نیستند. آنان که وجود یکی از این دو عنصر را مزاحم دیگری تلقی کرده اند به بیراهه افتاده و مخاطب این کلام الهی شده اند که «فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ» کجا به بیراهه می روید!» (رهبری، ۱۳۹۲: ۲۵۰).

شعار «سیاست ما عین دین است» که از شعارهای راهبری نظام اسلامی محسوب می شود و از سوی معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (رحمت الله علیه) تبیین شده است نیز براساس همین آموزه ها صورت گرفته است. از میان کارکردهای بسیار متنوع و متعدد مساجد می توان اذعان نمود که کارکرد سیاسی مسجد از مهم ترین آن ها به شمار می رود. «از آن جا که در حکومت اسلامی میان مقامات مسوول و توده های مردم جدایی نیست و مسلمانان می توانند بر مسیر و جهت گیری های حکومت و بر روند امور جامعه نظارت کنند و موضع خود را در مسائل سیاسی به طور آشکار اعلام نمایند و با ارایه برنامه ها، طرح ها و پیشنهادهای سازنده حکومت را یاری دهند. بر همین اساس پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) پس از بنیانگذاری نظام نوین اسلامی در مدینه و به منظور دخالت مسلمانان در شیوه حکومت و آگاه ساختن آنان با اهداف سیاسی اسلام، مسجد را که مرکزی عمومی و محل تجمع مسلمانان برای ادای فرایض دینی بود به عنوان پایگاه حکومت و نهاد سیاسی اسلام برگزید. باید یادآوری کرد که مسجد از نظر عملکردهای سیاسی در دوره های بعد نیز همچنان فعال بود و بیشتر امور سیاسی آن روز مانند معرفی خلیفه مراسم بیعت با وی، عزل و نصب استانداران و دیگر کارگزاران و مسوولان مملکتی، نشست های مشورتی، تحریض و ترغیب مسلمانان برای جهاد با کفار و... همگی در مسجد صورت می گرفت. به این ترتیب، مسجد از آغاز حیات سیاسی اش در زمان رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) تا اوایل عصر عباسی، مرکز کل فعالیت های سیاسی جهانی اسلام به شمار می رفت.» (فراحتی، مجله مسجد ۱۸: ۲۳).

به همین دلیل برجسته در شیوه اداره حکومت توسط نبی مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله) بود که نقش سیاسی مسجد از جایگاهی والا برخوردار و از آن پس به عنوان یک نهاد سیاسی در میان اجتماع مسلمانان محسوب شد که مهم ترین نتیجه ای که از این رویکرد نسبت به مساجد می توان متصور شد زمینه سازی آن برای ایجاد بسیاری از تحولات ژرف و جنبش های اصلاحگرایانه در میان جوامع مختلف اسلامی است.

در طول تاریخ حیات این مکان مقدس، رابطه مسجد و سیاست به چند صورت نمود یافت. «یکی در این واقعیت هویداست که مسلمانان در پی هر فتح همواره می کوشیدند مسجد اصلی خود را در مرکز شهر و در مجاورت محل زندگی حاکم که معمولاً دارالاماره نامیده می شد ایجاد کنند. در برخی شهرها مسجد چنان نزدیک «دارالاماره» ساخته می شد که هر دو ساختمان ظاهراً به هم متصل بودند. این پیوستگی نزدیک نشانگر این عقیده همگانی بود که تمام قدرت سیاسی و مذهبی در دست حاکم است: «خصلت ذاتی اسلام آن است که سیاست و مذهب نمی توانند از یکدیگر جدا باشند. یک تن، حکمران و مجری تمام اختیار این هر دو مورد بود و یک ساختمان، یعنی مسجد مرکز ثقل سیاست و مذهب. همچنین رابطه ی مسجد و سیاست را می توان از این جا نیز دریافت که بیت المال همیشه در مسجد اصلی شهر نگهداری می شد.» (مکی سباعی، ۱۳۸۹، ۳۹).

از کارکرد های دیگر سیاسی مسجد در صدر اسلام که توسط پیامبر مکرم (صلی الله علیه و آله) در آغاز شکل گیری حکومت اسلامی در مدینه صورت می گرفت فرمان های غزوات، مشاوره در مورد صلح و جهاد و سرانجام در مسایل حقوقی و فراخوان عمومی برای یادگیری فرمان های الهی بوده است که از این تاریخ کم کم مسجد پذیرای نقش اصلی خود به عنوان مقر حکومتی اسلامی شد و در همین راستا بود که ایشان بسیاری از وفدها، هیئت ها و فرستادگانی را که از اقاص نقاط به مدینه می آمدند در مسجد پذیرا می شد و با آن ها به گفتگو می پرداخت که یکی از محورهای اصلی مباحث ایشان در این جلسات، مسائل مربوط به دین تازه اسلام و سیاست مبتنی بر این آیین جدید بوده است. به همین منظور یکی از ستون های مسجدالنبی، استونه الوفود نام گرفت و این ستون جایگاه ویژه ای برای پذیرش و دیدار با هیئت های نمایندگی قبایل و دولت ها و مذاهب خارجی بود. در همین مکان (ستون) مسجد بود که دیدار پیامبر با این هیئت ها انجام می شد و با توجه به این حقیقت است که افکار عمومی جامعه اسلامی در زیر سقف مسجد و بر اساس شوراها شکل گرفت.

مارسل بوازار در یکی از کتاب های خود در بخش «اسلام در جهان امروز» راجع به نقش نیرومند مسجد در فرهنگ، اقتصاد، سیاست و وحدت مسلمانان چنین می نویسد: «مسجد، عامل نیرومندی در همبستگی و اتحاد مسلمانان جهان است. مخصوصاً در روزگار معاصر که مسلمانان شور و حرارت صدر اسلام را دگرباره از خود نشان می دهند مساجد به صورت مراکز تربیت روحانی و پایگاه جنبش امت مسلمانان نسبت به ستمگران و سلطه جویان درآمده است. اقامه نماز جمعه وسیله ای برای گردهمایی مسلمانان در روز تعطیل و طرح مسائل مهم اجتماعی و بحث و گفتگو در باب کمبودهای رفاهی و تصمیم گیری های سیاسی و غیره است و در سال های اخیر و در ممالک آزاد شده اسلام که به سوی پیشرفت اقتصادی و حاکمیت سیاسی می روند کارآیی بسیار داشته است. (مویدی، ۱۳۸۷: ۳۹) همچنین مسلمانان به واسطه «مراسم گوناگونی چون اعیاد، تولد پیشوایان دینی، عاشورای حسینی و... در مساجد حضور می یابند و این وضعیت، ارتباط جمعی میان مسلمانان را تقویت و فرصت مناسبی برای روشنگری سیاسی و تنویر افکار عمومی مسلمانان را فراهم می سازد.» (فتحی و اجارگاه، ۱۸).

در این راستا حضرت امام خمینی (رحمت الله علیه) به عنوان بنیانگذار این حرکت بزرگ اسلامی با الگوبرداری از تاریخ صدر اسلام و «نقش تعیین کننده مساجد در دوران حکومت حضرت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و حضرت علی

(علیه السلام)، موفق شد تا کارکرد سیاسی مسجد را در تاریخ معاصر احیا نماید. به گونه ای که پیروزی انقلاب اسلامی ایران بر محور مسجدها، ساختار سیاسی حاکم بر نظام بین المللی را به چالش کشاند و طرحی نو در اندیشه سیاسی ارائه داد. به فرمایش ایشان نقش مسجد به لحاظ سیاسی و تحولات اجتماعی از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و غفلت جوامع اسلامی از تأثیر سیاسی مسجد ها، عمده ترین عامل مشکلات مسلمانان در تاریخ معاصر است. مسائل و معضلات و تمامی گرفتاری های جوامع اسلامی به خصوص در دو قرن اخیر، تنها در اثر توجه به بعد عبادی مسجد بوده که نتایج آن، سلطه استعمارگران بر سرزمین های اسلامی و غارت منابع دنیای اسلام گردید. به بیان بهتر و دقیق تر در اندیشه بنیانگذار جمهوری اسلامی تا شرک و کفر است مبارزه هست و تا مبارزه است ما هم هستیم و در این راستا، مساجد مهم ترین مرکز مبارزه مسلمانان است. لذا هشدار می دهد مسجد سنگر است، سنگرها را پر کنید، زیرا شیاطین از مساجد می ترسند.» (حسینی، ج ۷: ۵۲۲).

با توجه به همین نگرش سیاسی و عبادی حضرت امام خمینی (رحمت الله علیه) «هشدار به مردم مبنی بر این که اهداف برگزاری نماز جماعت در مسجدها صرفاً عبادی نیست، بلکه باید به جنبه سیاسی نماز هم توجه کنند نقش بسیار مهمی در حرکت مردم به سوی فعالیت های سیاسی داشته است؛ زیرا امام از آنان خواست تا در مساجد، مسائل روز را مورد نقد و بررسی قرار دهند و علیه برنامه های دشمن بر ضد کشورشان فریاد بزنند. همچنین آن حضرت در مقابله با حرکت رژیم، با توجه به شرایط زمانی با اتخاذ مبارزه منفی، دولت و برنامه هایش را به چالش کشاند. توضیح این که امام با طرح تعطیلی مساجد در ماه مبارک رمضان در سراسر کشور در صدد برآمد تا با توقف فعالیت مسجدها در این ماه، افکار عمومی را علیه رژیم بسیج نماید.» (حسینی، ج ۶: ۵۰۰).

در حوزه کارکرد سیاسی مسجد از نقش تأثیر گذار اقامه نماز جماعت که به صورت همایش معنوی در طول شبانه روز چند بار با اجتماع مسلمانان شکل می گیرد نباید غافل شد. «در یک تحلیل نهایی می توان گفت برگزاری نماز جماعت فضای مناسبی است تا راه نیکی و تقوا بر روی مسلمانان گشوده شود. تنویر افکار، ایجاد همبستگی نیروهای مسلمان بر محور دستورات الهی در زمینه های مختلف سیاسی - اجتماعی، عمده ترین عامل هدایت مردم برای حراست از سلامت جامعه و باز داشتن از ارتکاب معاصی است. چنان چه که رسول گرامی اسلام در آغاز رسالت خویش، در اوج فشار و اذیت و آزار مشرکین، در پیش چشم مشرکان در مسجدالحرام نماز جماعت برگزار می کردند. در این باره سخنرانی سیاسی و افشاگرانه بانوی قهرمان کربلا حضرت زینب (علیها السلام) و امام سجاد (علیه السلام) در دوران اسارت در مساجد کوفه و شام می تواند الگوی برجسته مبارزه علیه ظلم و ستم باشد. بنابراین، نگاه معصومین از مسجد صرفاً جنبه عبادی، آن هم به صورت فردی نداشته است؛ چه بسا نتایج اثربخش سیاسی و اجتماعی نماز جماعت در ایجاد وحدت مسلمانان می باشد که اهل بیت به حضور شیعیان در نماز جماعت اهل تسنن تأکید دارند.»

یکی از جلوه های مهم کارکرد سیاسی مسجد از صدر اسلام تا به حال که در آن بروز و ظهور پیدا نموده و یکی از ظرفیت های بسیار مناسب مساجد نیز به شمار می رود برپایی انتخابات در آن می باشد؛ چرا که انتخابات با مساجد از گذشته های دور تا به حال گره خورده است. حتی در صدر اسلام نیز بیعت با زمامداران و خلیفه مسلمین در مسجد انجام می گرفت و از این حیث مساجد توانسته اند این نکته مهم را به اثبات برسانند که توانایی و قابلیت نقش دهی به افکار عمومی جامعه در ایجاد فضایی مدنی در رقابتی سالم در میان کاندیداها دارند و با روحیه معنوی و سلامت نفسی که بر اهالی مساجد بویژه متولیان و مدیران آن حاکم است می توانند سلامت عمومی انتخابات را نیز از این طریق تضمین کنند. البته حضور مسجد در عرصه انتخابات که توأم با بسیج میلیونی اجتماعی همراه با شادابی و طراوت بخشی به این امر مهم می باشد میسر و ممکن نمی شود مگر با تلاش مضاعف و گسترده ائمه جماعات و متولیان مساجد. چون

نفس مشارکت فعالان مسجدی در امر برگزاری انتخابات بر اساس نیتی خالصانه و خدایی می باشد در نتیجه هر اقدامی که از ناحیه آن ها صورت می گیرد همراه با قداست خواهد بود و به شدت از رقابت ناسالم و انحرافی پرهیز می شود. «انجام انتخابات در مساجد راهی برای ایجاد ارتباط سالم میان مردم و کاندیداها بوده و بستر معنوی مسجد باعث شکل گیری رابطه ای بدون انتقام گیری، دنیا طلبی و برتری جویی می شود و آرامش لازم را برای انتخاب کاندیدای اصلح مردم فراهم می کند. چرا که سخنرانان در دوره انتخابات در مساجد همواره با زبان و بیان کنترل شده ای با مردم صحبت می کنند و از این طریق با حضور قلب و آرامش لازم فضایی را ایجاد می کنند که باعث منحرف شدن از برنامه های سیاسی شان نشود.» (پایگاه: www.shabestan.ir).

در این میان نباید از نقش خطیر و برجسته ائمه جماعات مساجد، علما و روحانیون در جهت دهی برای برگزاری انتخاباتی پر شور و تشویق و ترغیب در حضوری پرشکوه مردم پای صندوق های رأی و انتخاب کاندیداهایی اصلح و خبره غافل شد. در هر حرکتی که تاکنون، چه در قبل و چه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در سطح جامعه شکل گرفت آن جایی که مسجد و مسجدی ها میدان دار این حرکت ها بوده اند نتایج حاصل از این حضور پر شور، غالباً موفقیت آمیز و دشمن شکن بوده است و با توجه به این که مساجد خاستگاه انقلاب اسلامی به عنوان بزرگ ترین حرکت سیاسی در تاریخ معاصر ما هستند این اماکن دارای وظیفه ای خطیر و رسالتی بزرگ و نیز ادای مسئولیتی انقلابی عهده دار می باشند.

همان طور که ملاحظه شد «نقش مساجد در امور سیاسی بسیار مهم و حایز اهمیت بوده است؛ اما آن چه که در حال حاضر واجد اهمیت است بازنگری در خرده نقش های سیاسی مساجد و به سازی آن متناسب با ضرورت های زمانی می باشد. در این راستا مساجد باید در زمینه تشکل های سیاسی فعال شوند و در این زمینه برنامه و طرح های مشخصی را دنبال نمایند.» (فتحیوآجارگاه کورش: ۱۸).

کارکرد اقتصادی:

مباحث اقتصادی یکی از موضوعاتی است که در فضای امروز در جوامع انسانی از اهمیت زیادی برخوردار می باشد و به همین دلیل «مسائل اقتصادی از مهم ترین مسائل دولت ها و افکار عمومی است که بر سلطه سیاسی، فرهنگی و نظامی کشورها مؤثر است. اسلام، دینی کامل است که به همه جنبه های زندگی بشر توجه دارد و زندگی اقتصادی جامعه را نیز به خوبی هدایت کرده است. مسجد، یکی از نهادهای دینی است که جنبه های اقتصادی نیز دارد: تقویت حس خداآوری؛ کاهش هزینه های نظارت و کنترل مسجد به عنوان کانونی دینی با تقویت برتری های اخلاقی حس خداآوری را در افراد اهل مسجد بارور می کند و به این وسیله، در همه حال خدا را بر کارها و فعالیت های خود ناظر و شاهد می داند و بدون این که کسی بر آن ها نظارت کند کار خود را به بهترین شکل انجام می دهند.» (پایگاه: www.shbestan.ir).

اگر چه این نکته مهم را باید مد نظر قرار داد که «کارکرد اقتصادی مسجد غیر مستقیم است و تأثیری که بیشتر از طریق موعظه و نصیحت و نیز بیان احکام خرید و فروش و انجام کارهای اقتصادی در آن صورت می گیرد و نیز مطابق تاکیدات فراوان حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) و ائمه هدی مبنی بر رعایت انصاف و عدالت در انجام معاملات و نیز انجام دادن کار اقتصادی، این امور فقط با هدف رضایت خداوند و رفع حوائج و نیاز مسلمانان و نه در نظر گرفتن انگیزه مادی و سودجویانه انجام می گیرد و زمینه هایی را در جهت ایجاد رقابت سالم و تأثیر در روند معاملات و کارهای اقتصادی ایجاد می کند.» (فراهتی، مجله مسجد ۳۶: ۵۹).

اگر نظری به چگونگی ارتباط مسجد و امور اقتصادی در صدر اسلام داشته باشیم مشخص می شود که «اکثر تجار و بازرگانان به محض این که وارد شهرها می شدند به مساجد مراجعه می کردند. با توجه به نقش محوری مساجد، حضور این تجار و بازرگانان در این اماکن نشان از ورود کالاهای جدیدی داشت که به محض اتمام نماز، خریداران کالا وارد بحث و مذاکره برای خرید و فروش یا مبادله می شدند. اگر چه مستقیماً خرید و فروش در داخل مسجد انجام نمی گرفت و هنگام حضور در مسجد، اصل همه کارها بر محور عبادت و نیایش بود دید و بازدید و گفتگو برای تبادل و خرید بعد از انجام اعمال عبادی صورت می گرفت و حتی بیت المال، در مسجد نگهداری می شد. خزانه یا دارالمال، معمولاً روی چند ستون مستقل در وسط مسجد ساخته می شد تا از همه جهت در معرض دید باشد و کاملاً محافظت شود. علاوه بر بیت المال مسلمانان، اهالی محل یا شهر، اشیای قیمتی خود را به آن جا می سپردند. همچنین، تنظیم قراردادها در مسجد انجام می گرفت و بازرگانان هنگام مسافرت های خود که اغلب به درازا می کشید اموال با ارزش خود را در خزانه به امانت می گذاشتند و پس از بازگشت، پس می گرفتند.» (رستمی، ایین مسجد ۲: ۱۵۸).

از دیگر خدماتی که در زمینه اقتصادی در زمان رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در مسجد صورت می گرفت، «پخش کمک های مالی میان مسلمانان بود. در آن زمان هرگاه مالی از ناحیه ای به مدینه می رسید آن را به مسجد پیامبر (صلی الله علیه و آله) می آوردند و با نظر آن حضرت میان مردم تقسیم می شد. اموال عمومی در این مسجد تقسیم و غنایم جنگی نیز در آن جا میان مسلمانان توزیع می شد. در صحیح بخاری آمده است: مالی را از بحرین برای رسول خدا (صلی الله علیه و آله) آورده بودند. آن حضرت فرمودند: آن را در مسجد توزیع کنید. آن گاه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) برای ادای نماز به مسجد آمد. پس در کنار آن مال نشست و هیچ کس نبود مگر این که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) چیزی از آن مال را به او بخشید.»

از انواع دیگر کارکرد اقتصادی که عمدتاً در مساجد و با مشارکت و همیاری و در جهت کمک اقتصادی به مردم، انجام می گیرد، می توان از تشکیل صندوق قرض الحسنه، ارائه خدمات بانکی اعم از حفظ سپرده های مردم و واگذاری وام بدون بهره که از طریق شورای صندوق قرض الحسنه صورت می گیرد نام برد و این سنت حسنه قرون متمادی است که در بین مؤمنین نمازگزار مساجد انجام می شود. با توجه به تأکیدات فراوان آیات و روایات در خصوص منع انجام معاملات ربا، تشکیل صندوق های قرض الحسنه از بهترین روش های اقتصادی برای رفع احتیاجات مالی و اقتصادی مردم می باشد که خاستگاه اولیه تشکیل این نوع صندوق های خیریه و قرض الحسنه، مساجد بوده اند. علاوه بر آن می توان از تشکیل فروشگاه ها و تعاونی های مصرف محله نام برد که توسط هیئت امناء مساجد جهت رفع نیازهای ضروری جمعیت، حوالی مسجد انجام می گیرد. نوعی دیگر از فعالیت های اقتصادی که عمدتاً در مساجد صورت می گیرد و بیشتر جنبه خیرخواهانه و بشر دوستانه دارد، جمع آوری پول برای مستمندان و نیازمندان، خرید جهیزیه برای خانواده های کم درآمد و فقیر، پیدا کردن کار برای بیکاران و نیز جمع آوری کمک و اعانه برای ساخت کارگاه های تولیدی و مراکز کوچک اقتصادی برای کمک رسانی به صورت خیرخواهانه و فی سبیل الله است.

با توجه به این که در ادوار گذشته، مساجد در مراکز شهرها قرار داشتند و بازار در کنار آن ایجاد می شد، اکثر مساجد دارای حجره ها و دکاکین بوده اند که درآمد حاصل از اجاره یا تجارت آنان برای مسجد هزینه می شد و این درآمدها بخشی از فعالیت های اقتصادی مسجد را تشکیل می داد که در راه کارهای عام المنفعه، تعمیر و نگهداری و توسعه مساجد یا کمک به ابن سبیل و فقیران و مستمندان هزینه می شد.

از دیگر راه های تأمین هزینه مساجد وقف می باشد. معمولاً بعضی از مساجد دارای زمین، مغازه یا کارگاه های تولیدی هستند که با هدف توسعه و ترویج فرهنگ اسلامی توسط مومنین وقف می شوند و درآمد حاصل از این زمین ها بالنسبه

صرف امورات فوق الاشاره می‌شود. از دیگر نقش‌های غیر مستقیم مسجد در امر اقتصاد، اجرای جلسات وعظ و خطابه و سخنرانی‌های جماعات و سخنرانان در مساجد در خصوص رعایت اخلاق اسلامی در معاملات اقتصادی می‌باشد. با توجه به این که مساجد در اکثر کشورهای جهان اسلام دارای محوریت اصلی بوده و در مرکز بازار و مرکز اقتصادی هر شهر مسجد دارای نقش فعالی است. و هنگام نماز مسجد محل مراجعه بازاریان، کسبه، و اصناف اطراف بازار می‌باشد. امام جماعت نیز در هر جلسه از نماز، ضمن دعوت نمازگزاران که عمدتاً در فعالیت‌های اقتصادی فعالند آنان را به رعایت اخلاق اسلامی و اقتصادی، انصاف و عدل در معاملات و کارهای اقتصادی دعوت می‌کند که این موعظه و سخنرانی‌های جماعات در مساجد، تأثیری عمیق در نمازگزاران ایجاد کرده و به تبع، آنان نیز برای رعایت مسائل شرعی مجبور به فعالیت‌های سالم اقتصادی می‌شوند. (رستمی، ۱۳۹۰: ۱۵۸).

در حوزه اقتصادی مساجد، راه‌های مختلفی وجود دارد که امکان ارتباط تنگاتنگ را در بین آن‌ها فراهم می‌سازد. مسجد با « تقویت دین داری و با توجه به فضای معنوی حاکم بر آن، نمازگزاران را به شیوه اسلامی تربیت می‌کند و در نتیجه آنان با پرداخت خمس و زکات به فقیران مسلمان کمک می‌کنند. انفاق و صدقه یکی از ارزش‌های اسلامی است؛ اجتماع مسلمانان در مسجد، روحیه تعاون و همکاری را افزایش می‌دهد و با پند و اندرز مبلغان دینی در مسجد، جریان‌های فقرزدایی در سطح جامعه افزایش می‌یابد. با قرار دادن صندوق صدقه، و کمک به فقیران در مسجد، شناسایی فقیران آبرومند به وسیله هیئت امناء و جمع‌آوری کمک‌های نمازگزاران، گام مهمی در زدودن فقر برداشته می‌شود. در فرهنگ اسلامی، قرض دادن و برطرف کردن نیازهای مؤمنان، کار پسندیده‌ای به شمار می‌آید. از سوی دیگر، مؤسسه‌های مالی، چون صندوق قرض الحسنه در رونق اقتصادی مؤثرند و این کار، افزون بر شکوفایی مساجد با تقویت سنت مذهبی قرض (وام)، در برطرف کردن مشکلات اقتصادی مردم نیز مؤثر است.» (پایگاه: www.shbestan.ir).

فصل پنجم:

بحث و نتیجه گیری

۵-۱- بحث و نتیجه گیری

حماسه در لغت به معنای دلآوری و شجاعت است، حماسه گونه ای از متون وضعی است که به توصیف اعمال پهلوانی و یا افتخارات و بزرگی های قومی یا فردی می پردازد. سیاست در لغت به معنی اصلاح امور خلق و اداره کردن کارهای ممکت، مراقبت از امور داخلی و خارجی کشور، رعیت داری، مردم داری و عقوبت و مجازات کردن است؛ و به کسی که در کارهای سیاسی و امور مملکت دارای بصیرت و دانایی و کار آزموده باشد سیاست مدار گویند. در فرهنگ سیاسی اسلام واژه ی سیاست رابه معنای تمشیت امور چه در امر دولت و چه در امر غیر دولت آورده اند. این کلمات در زبان واژه

شناسان، از ماده "قَصَد" در معنای رفتن، روان شدن، قصد چیزی یا کسی را کردن، خواستن، نیت کردن، در اندیشه کاری بودن و امثال آن به کار رفته است. حماسه سیاسی به معنای بیداری و امحاء کامل توطئه های سیاسی داخل و خارجی و حضور پر شور، آگاهانه و حداکثری مردم در انتخابات ریاست جمهوری و شوراهای اسلامی و حماسه اقتصادی به معنی شکست کامل توطئه های اقتصادی دشمن و تداوم کار، تلاش و رشد تولید ملی با اتکا به منابع داخلی و تمرکز بر الگوهای مصرف اسلامی و جلوگیری از اسراف و تبذیر است. حوزه سیاسی: برگزاری همزمان دو انتخابات مهم در سال ۹۲، نماد مردم سالاری دینی را بار دیگر در معرض دید ناظران و افکار عمومی جهانی قرار می دهد؛ انتخابات یازدهم ریاست جمهوری و همچنین شوراهای اسلامی شهر و روستا در سراسر کشور که در اوایل سال ها برگزار خواهد شد و با توجه به حساسیت موضوع انتخاب رئیس دولتی که بتواند سکandar جامعه اسلامی در حوزه اجرایی باشد بسیار حایز اهمیت است؛ چرا که انتخاب اصلح با داشتن شرایط حداکثری نسبت به بقیه رقبای همواره از دغدغه هایی است که در تمامی انتخابات از حساسیت لازم برخوردار بوده و از سوی دیگر به خاطر جایگاه والای ریاست قوه مجریه در نظام اسلامی است که دشمنان نظام نیز از مدت ها قبل وارد میدان شده و با ارائه برنامه هایی جهت دار و تحلیل هایی یک جانبه و توأم با غرض ورزی در صدد ایجاد اخلال و مشکل در این امر مهم هستند. با عنایت به این امر مهم، انتخابات هم از سوی نظام و هم از سوی دشمنان نظام دارای اهمیت بسیار می باشد و تنها چیزی که می تواند در این خصوص دشمنان را مأیوس و دوستداران نظام را خرسند سازد خلق حماسه ای دیگر و حضور حداکثری مردم و رای بالا به فرد اصلح از میان کاندیداهاست، به همین منظور از این مشارکت آگاهانه و فراگیر در واقع تولد حماسه ای دیگر تعبیر می شود و بیان این نکته نیز ضروری است که برگزاری با شکوه این دو انتخابات، پیام های زیادی را برای دشمنان در پی دارد.

ب- حماسه اقتصادی: یکی از مهم ترین نیات استکبار جهانی در تحریم های مکرر و همه جانبه مردم ایران در حوزه اقتصادی، وارد ساختن فشار مضاعف و نفس گیر و ایجاد شورش های داخلی با هدف به تسلیم در آوردن مسئولان نظام می باشد. چیزی که تا کنون با درایت و تصمیمات آگاهانه مسئولان نظام که بخشی در قالب اقتصاد مقاومتی صورت گرفت دشمن را در دستیابی به اهداف شومش ناکام گذاشت و از این رو دشمن قطعاً در سال جاری و در پوشش و ظاهر دوستی و ارتباط، همچنان که از شواهد و قراین بر می آید در صدد تشدید فشارها و گسترده تر کردن دایره تحریم هاست؛ اگر چه در ورای اهداف اقتصادی ناشی از تحریم ها مسایل سیاسی پنهان شده و قصد نهایی و پلید استکبار جهانی، نابودی نظام اسلامی می باشد. آن چه از شرایط موجود و نقشه های غرب استنباط می گردد فشار همزمان تودمان اقتصادی و سیاسی به کشور است و به همین دلیل تنها مقابله هوشمندانه و همه جانبه جهت خنثی سازی و تبدیل تک به پاتک خلق حماسه در این دو حوزه است. حال به عنوان ارزیابی نهایی باید تاکید داشت که، تحقق راهبرد کلان کشور برای سال ۱۳۹۲ که از جانب رهبر تحت عنوان حماسه سیاسی حماسه اقتصادی مشخص و تبیین شده است،

مستزلم توجه مردم و بخصوص مسئولان و دستگاه های اجرایی به اولویت های و ضرورت های لازم جهت نیل به هدف و چشم انداز تعیین شده میباشد . در حقیقت ، رهبر معظم انقلاب راه را برای مجموعه دولت و ملت وسایر دستگاه های اجرایی و نظارتی نشان داده اند . فلذا، در این سال بایستی اهم برنامه های سیاسی و اقتصادی کشور از سوی دلت و نهاد های مربوطه در در راستای تحقق علمی این عنوان و با محوریت ان شکل بگیرد. بنابراین ،دست اندر کاران امور کشور در همه قوا اعم از قانون گذاری ،اجرای و قضایی،بایستی برای اجرای شدن این نامگذاری فارغ از سیاست زدگی باید زمینه ساز خلق حماسه در عرصه های سیاسی اقتصادی باشند . چرا که مشارکتمردم در سر نوشت سیاسی اقتصادی خود جامعه اسلامی همراه نشان داده است که حضور حماسی مردم در عرصه سیاست که تاثیرات ان در حوزه ی اقتصاد نیز تجلی میابد ، از بروز هر گونه انحراف و فتنه جلو گیری میکند.

۲ - ۵ - محدودیت ها

چون بررسی حماسه سیاسی حماسه اقتصادی به روش کتابخانه ای انجام گرفته بهتر است در این زمینه پژوهش با تهیه پیرسشنامه و در عین حال مصاحبها علماو روحانیون انجام بگیرد.

۳ - ۵ - پیشنهادات

قرار دادن جیگاه ویژه برای آموزش وپرورش برای استحکام هویت ملی با توجه به راهایایجاد حماسه سپهسی حماسه اقتصادی پیشنهاد میکنیم که :

الف:آموزش اقتصاد مقاومتی در مقطع مختلف تحصیلی

ب:آموزش استقلال و خود باوری سیاسی در دانش آموزان از مقطع ابتدایی تا مدارج عالی دانشگاهی .

منابع و مأخذ

الف) منابع فارسی

۱-قران کریم

۲-دورافشان، م. (۱۳۹۲). حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از منظر آیات و روایات، چاپ اول. تهران.

۳-رنجبر، ع. (۱۳۹۲). حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی در نگاه امام خمینی و مقام معظم رهبری، چاپ اول. قم.

۴-زارعی، ب. (۱۳۹۱). پژوهش های جغرافیایی انسانی. فصلنامه علوم سیاسی. شماره ۴. ص ۱۱۹-۱۳۶.

۵-سقلاطونی، م. (۱۳۹۲). حماسه در حماسه، چاپ اول. تهران.

۶-شرف الدین، ه. (۱۳۹۲). مفاهیم و دیدگاه های نظری در حوزه ی حماسه ی سیاسی و حماسه اقتصادی، چاپ اول. تهران و مشهد.

۷-شفیعی سروستانی، الف. (۱۳۹۲). راهبردها و سیاست های رسانه ی ملی در تحقق حماسه ی سیاسی و حماسه اقتصادی. چاپ اول. قم.

۸-طباطبایی، م. (۱۳۸۱). تفسیر نمونه، ج ۱۴. تهران.

۹-مطلبی، م. (۱۳۹۱). اقتصاد اسلامی. فصل نامه علمی پژوهشی اقتصاد اسلامی، شماره ۴۵. ص ۳۵_۳۳

۱۰-نقوی، ح. (۱۳۷۸). اقتصاد توسعه یک الگوی جدید، چاپ اول. انتشارات بهار.

۱۱-وزروانی، ح. (۱۳۹۲). الزامات و نقش رسانه ی ملی در تحقق حماسه ی سیاسی و حماسه اقتصادی. چاپ اول. قم.

۱۲-هاشمی، الف، هاشمی، ر. (۱۳۹۲). حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی در شعر فارسی، چاپ اول. قم.

ب) منابع غیر فارسی

www.paguhesh.irc.ir

www.noormags.ir

www.ycs.ac.ir

www.shabestan.ir

www.olgooha.com

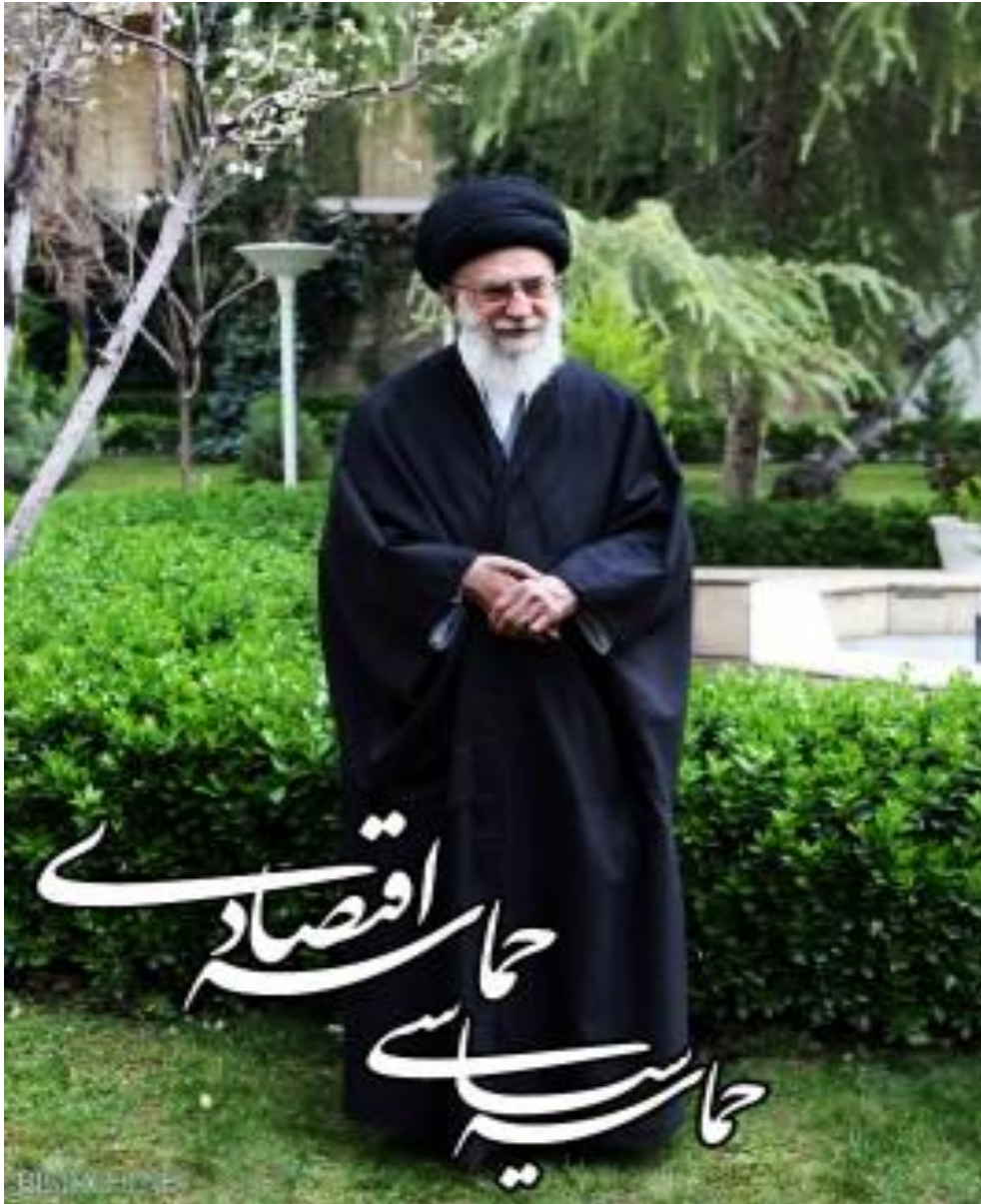
ضمانہ

عشق شما، من خواهد بارانها را کجا سرد میکندم

سربازید علی

sarbazseyedali@yahoo.com

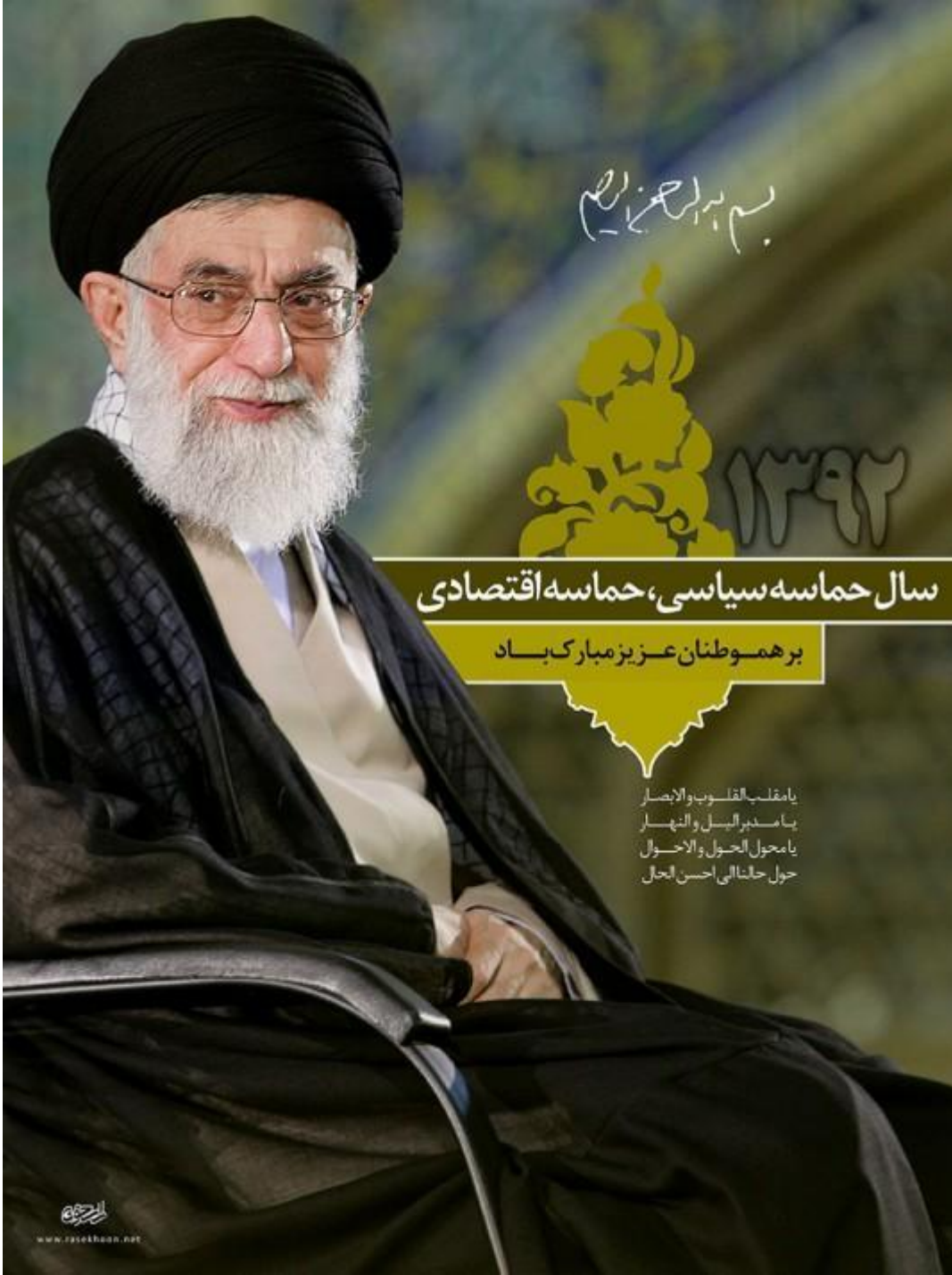

بر یک راهی هستیم
با سوزن سنگ
کار میکنیم
وینده بویان بر حیران است
سوزن سنگی بود و سوزن بختی بود و سوزن آتش و سوزن
از سوزن آن بر زبان چنان پنداریم
روحان دکان چوین است و روحان کز چوین پستان از کز است
روحانی دکان که با سوزن سوزان می شود کز چوین است
راوان از است - آیه الشاهد: **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**
۴- سوزن سنگی می باشد که سوزن بر زمین است
آهوانی از روحان کز چوین است و روح می باشد
سوزن سنگی بود و سوزن حیران است

فرانده در حیران است! نگران نباشید!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۳۹۲

سال حماسه سیاسی، حماسه اقتصادی

بر هموطنان عزیز مبارکباد

يا مقلب القلوب و الابصار
يا مدبر الليل و النهار
يا محول الحول و الاحوال
حول حالنا الي احسن الحال

حماسہ اقتصادی
حماسہ سیاسی

سال ۱۳۹۲

سیاست
حماسه
اقتصاد
حماسه
سکون آباد

